

Boldog születésnapot!

140 éves az Állatkert

ÜNNEPI KIADÁS

Újrahasznított papíron!

MILLIÓK ÉLETKERTJE

Gyerekkorom óta járom a világ állatkertjeit, és tudom, hogy mindegyik tükrö az adott országnak. Ritkán gondolunk arra, hogy az 1866-ban megnyílt Állatkert az ország egyik legnagyobb múltra visszatekintő, változatlan helyen működő kulturális és tudományos létesítménye, amely megnyitása óta legalább százmillió vendéget fogadott! Manapság évente jóval több, mint egymillióan látogatják, és kevés magyar gyerek van, aki sohase járt volna itt. Aki viszont egyszer belépett az Életkert kapuján, az visszajön majd a családjával, az unokáival. Mert az Állatkertben lenni jó! Élmenyeket és pihenést biztosít, mégpedig nem is akármilyen környezetben: Európa egyik legérdekesebb műemlék-állatkertje a mienk. Az Állatkert örök, mégis évről évre változik: megújul, egyre korszerűbb kifutók épülnek – apró csodák a gyerekek, no és első-sorban az állatok örömeire. Ünnepeink most együtt, azokkal, akik hozzánk hasonlóan szeretik ezt a különös kis világot!

*Dr. Persányi Miklós
környezetvédelmi és vízügyi miniszter,
a Fővárosi Állat- és Növénykert
volt főigazgatója*

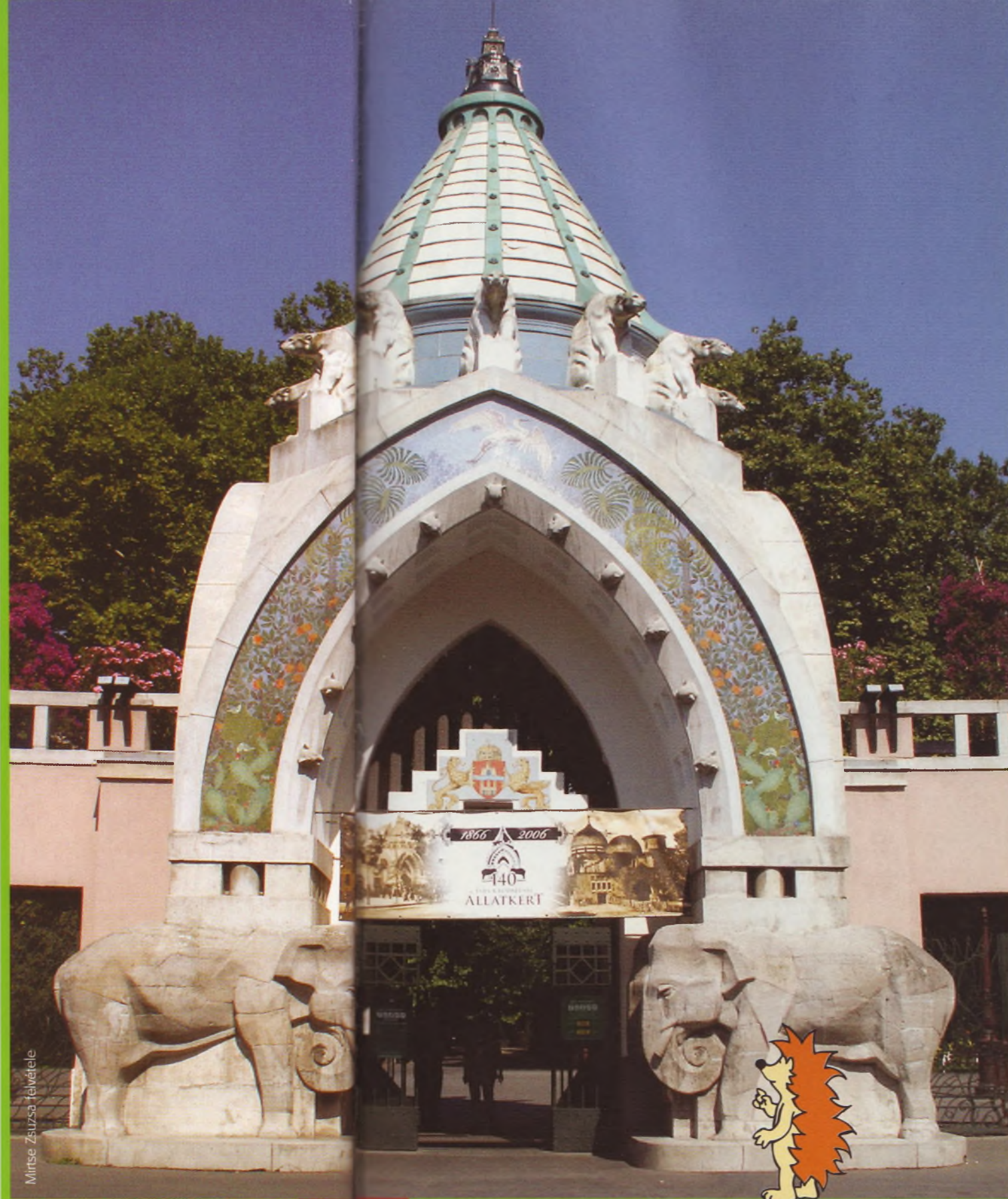
HOGY KERÜLT A SÜNI AZ ÁLLATKERTBE?

Volt egyszer egy gyerekújság, úgy hívták, hogy Süni magazin. Sokan olvasták, szerették, gyerekek ezrei nőttek fel rajta, s közben észrevétlenül a lap is felnőtt az olvasókkal együtt. Ekkor egyesült az Állatkert évszázados lapjával, A Természettel. Ám a Sünit, a régit, a kedveset, ekkortól hiába keresték a gyerekek a polcokon. Ez így nem jó, ez így nem lehet tovább!

2000-ben aztán úgy gondoltuk, újra-indítjuk a lapot, mert hiszünk Bennetek. Hiszünk abban, hogy a kezetekben van a jövő kulcsa, és komoly esélyetek van arra, hogy jobbá, szebbé, élhetőbbé tegyétek ezt a kék bolygót, amit úgy hívnak, hogy Föld. Felélesztettük hát öt évig tartó álmából a Sünit, a patinás állatkerti újság pedig Vadon címmel szól továbbra is a felnőttekhez.

A Süni alapítója, a Göncöl Alapítvány és a Fővárosi Állat- és Növénykert közötti kapcsolat azonban nem szakadt meg ezzel: közösen vállalkoztunk mindkét lap kiadására, hogy Nektek, gyerekeknek, a legjavát adhassuk át annak, amit tudunk a világról, a természetről, az állatokról. Az Állatkert közös emlékün, jelenünk, és remélem, jövőnk egyik szép tündérszigete is. Lépjetek be velünk az elefántos kapun, és engedjük megtörténni a csodát, éppúgy, mint 140 évvel ezelőtt...

*Mirtse Zsuzsa
főszerkesztő*

Mirtse Zsuzsa felvétele

140 év állatai
Amikor én még tojás voltam
Kert a kertben
Rabok vagyunk, vagy szabadok?
Miért nincs már állatövoda?
Apró fácskák szentélye
Vendégségben az Állatkertben
Magolj bagoly!
A mandrill álarca

2. oldal
18. oldal
24. oldal
34. oldal
40. oldal
44. oldal
48. oldal
56. oldal
60. oldal

ÖRÖKIFJÚ ÁLLATKERT

Üdvözlöm a kedves Olvasókat a 140 éves Állatkertben! Szívvel jövő köszöntés, mégis első hallásra talán nem hangzik rendkívülien, pedig 140 év, az már tiszteletes kor! Emlékszem, tizenévesen a huszonevesre azt mondtam: „már milyen öreg”, és az idő múlásával így toldott ki az öregkor...

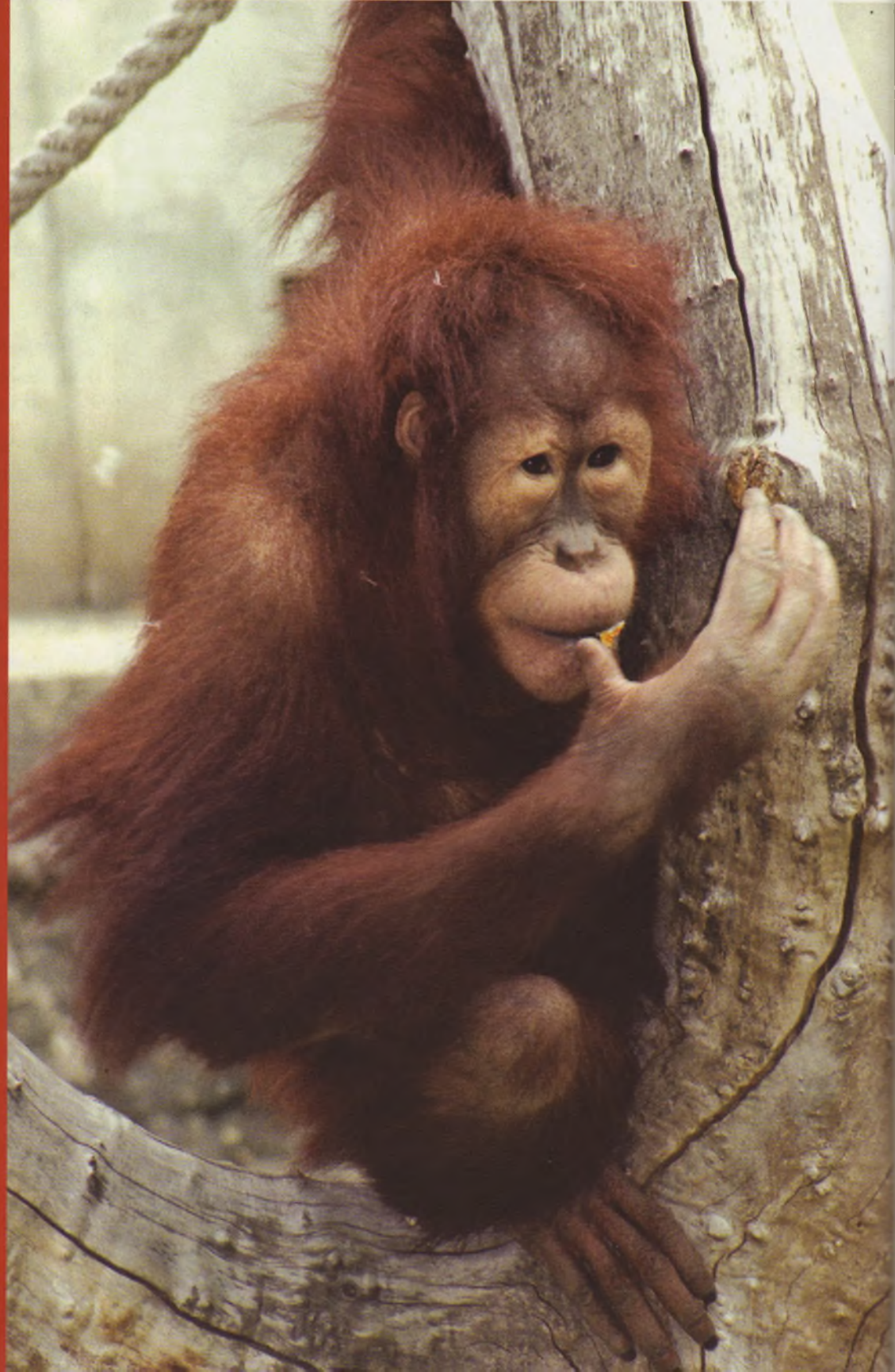
Tudjuk, aki azt hiszi, hogy elérte az idős kort, mindent megtesz annak érdekében, hogy ifjú maradjon. Ez vonatkozik az Állatkertre is, amely folyamatosan változik, újul, szépül, és mindent megtesz annak érdekében, hogy egyre csábítóbbá váljék. Ahol lehet sétálni szép, árnyas fák és virágok között, ahol itt-ott előbukkan egy szigeten egy majomcsoport, a sétányon kengurukat kerülgethetünk, és a különféle, zömében idegen földrésről származó madarak hangját hallgathatjuk – persze csak akkor, ha mi magunk nem csivitelünk túl hangosan. Mindemellett még játszva szerzünk ismereteket is, és talán elgondolkozunk egy-két dolgon a bennünket körülvevő csodálatos, élő környezettel kapcsolatban, amelynek része a fű, fa, virág, bokor, bogár, hal, béka, krokodil, emlős – és mi magunk, emberek is.

*Dr. Bogsch Ilma
főigazgató
Fővárosi Állat- és Növénykert*

írta: Hanga Zoltán, Fővárosi Állat- és Növénykert – fotó: Bagosi Zoltán

140 év állatai

AZ ÁLLATKERT

lakói egykor és most

LEG... LEG... LEG...

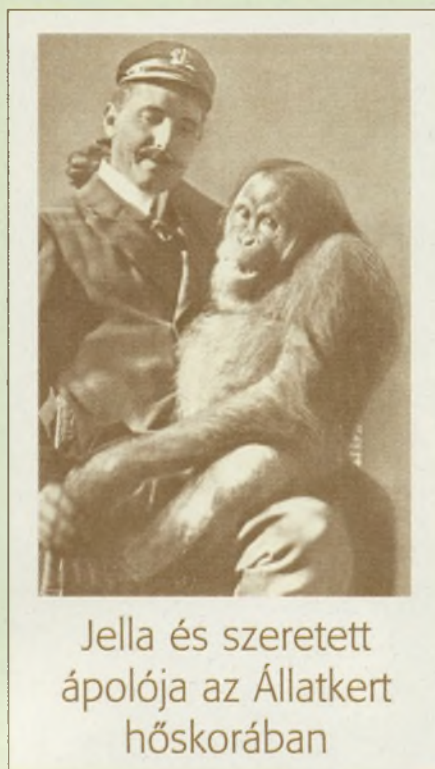
Érdekes rekordok az Állatkert életéből

Hogy az emberek milyen rendkívül sokfélék, azzal tisztában vagyunk. De hogy az állatok – még ugyanazon faj egyedei is – mennyire különbözőek lehetnek, arról kevesebb ismeretünk van!

Aki gyakran keresi fel az Állatkertet, jól ismerheti lakóit. Tudja, merre találja a zsiráfokat, hogy hívják a vízilovakat, tudhatja, hogy éppen vemhes az orrszarvú, vagy hogy orangutánéknál miképpen is alakul a családi élet mostanában. De ezzel nem csupán mi vagyunk így: annak idején déd-szüleink, ükszüleink korában is megvoltak a közönség kedvencei, akiknek viselt dolgait akkoriban minden látogató ismerte. Szinte minden állatfajhoz, amely most látható az Állatkertben, hosszú történet tartozik. Ebből mesél most el nekünk néhány érdekességet az Állatkert néhány mostani lakója.

A Góliát család

Mengi vagyok, foglalkozásomra nézve orangután. Ez a szó malájul erdei embert jelent – nem csoda, hogy mindig is kíváncsiak voltak ránk rokonaink, a városi emberek! Csak-hogy a régi időkben még nem igazán tudták az állatkertekben, hogy hogyan is kell bennünket gondozni. Nem tudták pontosan, mit kell nekünk adni, és gond volt a téli elhelyezésünkkel is. 150 éve a Párizsi Állatkertben tartott fajtársunkat telente egy délebbre fekvő francia városba költöztették, hogy átvészelve a hideg időszakot. Ma már persze más a helyzet: a legtöbb állatkertben remek helyet biztosítanak számunkra. Budapesten, ahol ma egy nemrég felújított lakosztályban lakunk, már csaknem száz esztendeje élnek orangutánok. Jella, az egyik legkorábbi elődöm olyan jóban volt gondozójával, hogy még egy közös képet is készíttettek róluk.

Jella és szeretett ápolója az Állatkert hőskorában

Nyolcvan évvel ezelőtt egyébként három orangután lakott az Állatkertben: Péter, Ida és Pista. És mivel akkoriban az ember-szabású majmoknak a gondozók nemcsak keresztnevet, hanem vezetéknevet is adtak, Góliát családként emlegették őket.

A legművészebb

A Budapesti Állatkertben valaha élt legalkotóbb, „művészi” hajlamokkal megáldott állat egy orangután, a mi szeretett Lajosunk volt. Lajosnak ugyanis volt egy „emberi” hobbi: a festés. Nem ritka eset, hogy egy állatkerti állat – főleg ha egyedül él – különféle játékokkal foglalja le magát. A kiemelkedően intelligens állatfajok (pl. emberszabású majmok, elefántok) valamilyen oknál fogva magányos példányainak gondozói unaloműző elfoglaltságokat találnak ki védenekiknek, és ezek között gyakran szerepel a festés, rajzolás is. A foglalkozások célja az állatok figyelmének a lekötése, szórakoztatásuk, és hogy ez milyen gyakori, arra jó példa, hogy a Budapesti Állatkert néhány éve állati alkotók képeiből rendezett kiállítást.

Jónás, Arany, Kincsem

Nekem is van ám mesélnivalóm! Jusztina vagyok, az Állatkert legifjabb vízilova. Tizenkét évvel ezelőtt, egy szép szeptemberi napon születtem, abban a medencében, ahol most is láthatsz. Ez a medence már 75 éves, de mi, vízilovak, ennél sokkal régebben élünk Budapesten. A legelső elődöm nevét talán még Te is hallottad: Jónásnak hívták, és több mint száz évvel ezelőtt élt itt az Állatkertben. 1912-ben két fiatal víziló érkezett, Bandinak és Aranynak hívták őket. Aranyt azért nevezték el így, mert valóban aranyat ért: szinte minden évben világ-

ra hozott egy-egy vízilóborjat, élete során összesen tizennégyet. A vízilóborjú pedig akkoriban tényleg nagy érték volt: sok más, különleges állatra lehetett elcsérelni. Volt olyan víziló is, vagy hetven évvel ezelőtt, akit a gondozók tréfából egy híres verseny-

ló után neveztek el Kincsemnek. Egyébként nemcsak olyan nagy nilusi vízilovak éltek korábban az Elefántházban, mint amilyen én is vagyok. Voltak itt törpe vízilovak is, sőt, még szaporodtak is! Képzeld csak el, milyen aranyos lehetett, amikor a törpevízilónak kicsinye volt!

Jónás, az Állatkert leghíresebb vízilova, több mint száz évvel ezelőtt

Törpe víziló még törpebb kicsinyével

Az állatok többnyire önmaguktól, élvezettel festettek, legfeljebb szóbeli bátorítást kaptak, csak ritkán fordult elő a jutalomfalat. Kezüik, ormányuk nyomán sokféle alkotás született: firkák, pacák, kéz- és szájnymok, pöttyök, karikák. Voltak olyan képek, amelyek lendületes, vidám mozdulattal készültek, mások pedig apró, megfontolt vonásokból álltak. Az alkotás általában fél-másfél, legfeljebb két órára kötötte le az állatok figyelmét, de az is előfordult, hogy egy-két év után fölhagytak ezzel a játékkal, és új szórakozás után néztek.

Ezen a kiállításon természetesen Lajos képei is megcsodálhatók voltak. Művészünknek csak öregkorában jött meg a kedve a firkáláshoz, de akkor akár egy óráig is elmerült benne. Két év alatt kb. 100 képet rajzolt és festett, látható örömmel. Lajos 8 évvel ezelőtt, álmában, szívrohamban halt meg.

Bandi és Arany, a pesti víziló-dinasztia alapítói

Jusztina a mamájával, amikor még egészen kicsi volt

Lulu párja, Easy Boy, aki nevével ellentétben egyáltalán nem könnyűsúlyú

Lulu kisbabát vár

Velem biztosan találkoztál már: Lulunak hívnak, és a kifutómon a „szélesszájú orrszarvú” felirat díszel. Tizenhárom éve élek az Állatkertben, a párommal, Easy Boy-jal együtt. De nehogy azt gondold, hogy mi voltunk az első orrszarvúak Budapesten! Csaknem kilencven évvel azelőtt, hogy én megérkeztem, már élt orrszarvú ebben az Állatkertben. Ő egészen pontosan egy szumátrai orrszarvú volt, és Délkelet-Ázsiából, hosszú hajóúton szállították a fiumei kikötőbe, onnan pedig vonattal Budapestre. Egy másik elődöm, akit Pityunak hívtak, 1929-ben érkezett az Állatkertbe. Azt beszélik, a gondozói rendszere-

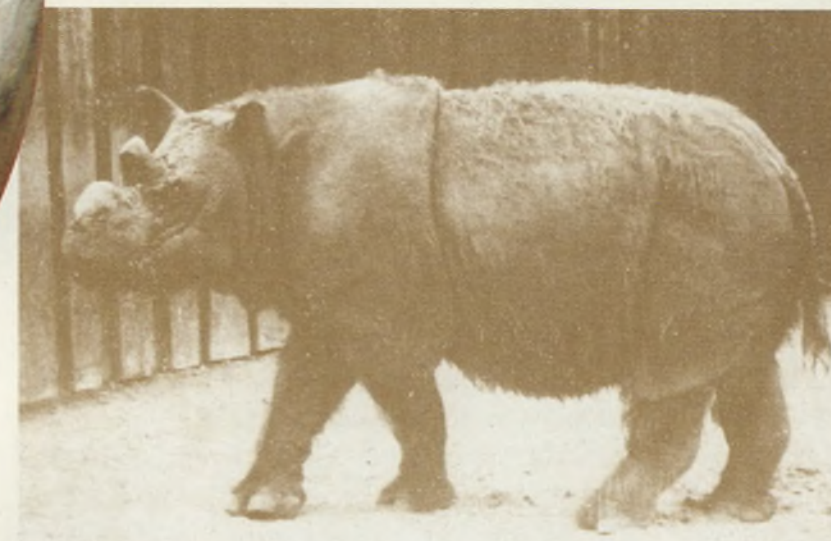

Teca legjobb barátja egy fekete kecske volt

sen lenolajjal kengették a bőrét, hogy szép és ápolt legyen (megjegyzem, az én bőrömet is szép rendben tartják). Nem sokkal az én érkezésem előtt élt még egy Teca nevű orrszarvú is az Elefántház egyik kifutójában. Szegény nagyon egyedül érezte magát, ezért a gondozók beengedtek hozzá egy kecskét, hogy legalább egy mekegő barátja lehessen. És képzeljétek, remekül össze is barátkoztak, nagyon sokat játszottak együtt!

A legöregebb

Állatkertünk legöregebb lakója a közel 58 éves Samu, aki neve ellenére nőstény Mississippi-alligátor. Öreg matrónánk párjával, a nála kb. hét évvel fiatalabb Alival együtt a Pálmaház egyik oldalházában lakik. Nem mondhatni, hogy gyors mozgólataik lennének, ám lassan mozogva is eljutnak kifutójuk bármely pontjára, sőt még úszni is szoktak kis medencéjükben. Ezek a közel három méter hosszúságú, hatalmas állkapcsú hüllők egykor vérmesebb természetűek voltak, ám koros, testes alligátorainkat mostanában, ha bármilyen okból szállítani kellene, még altatásra sem volna szükség. Amint látható tehát, ezek a hüllők állatkertekben fél évszázadnál is magasabb kort érhetnek meg: eddig a bizonyítottan leg-hosszabb életű alligátor 66 évet élt.

A szumátrai orrszarvú a múlt században is ritkaság volt

A púpos színész

Amikor még kicsi voltam, Juszufnak neveztek el a gondozóim. Azóta megnőttem, és most én vagyok a főnök az állatkerti tevék között. Az állatgondozók szerint mi, tevék, büszke és önérzetes állatok vagyunk. De szerintem van is mire büszkének lennünk! Itt vagyok például én: több nemzedékre vissza tudom vezetni a családfámat. Hiszen az édesanyám, akit Johannának hívtak, szintén itt született Budapesten, Heléna nagymamám pedig filmszínész volt, és szerepelt például az „Egri csillagok” című regényből készült filmben, amire a szüleid még biztos jól emlékeznek.

Amikor zsiráfok sétáltak az Andrássy úton

Mama, légszí' mesélj a nagyiról, aki színész nő volt!

Nyakorjánok a sugárúton

Az első vízilovat Jónásnak hívták, engem viszont Jonásnak. Így, dánosan írva, mert hogy egy dániai állatkertből érkeztem Budapestre. Én azonban nem víziló vagyok, hanem zsiráf, és nagyon büszke vagyok arra, hogy ebben az állatkertben élhetek. A zsiráfok története ugyanis még régebben kezdődött itt Budapesten, mint a vízilovaké vagy az orrszarvúké. Bizony, az első zsiráf már két évvel az Állatkert megnyitása után, 1868-ban megérkezett! Csak akkor Buda és Pest még két külön város volt, minket, zsiráfokat pedig úgy neveztek, hogy foltos nyakorján. Később, majdnem száz évvel ezelőtt olyan is előfordult,

hogy az afrikai Szudánból egyszerre négy zsiráfot hoztak ide. Az egyiptomi Alexandria kikötőjéig vonattal, onnan Fiuméig gőzhajóval, onnan pedig Budapestig megint vonattal szállították őket, míg meg nem érkeztek a Nyugati Pályaudvarra. Itt aztán kötőféket tettek rájuk, és az Andrássy úton végigsétálva, lábon vezették be őket az állatkerti zsiráfkifutóba. Később még sok zsiráf élt itt, és számtalan zsiráfborjú született.

Egy a száznegyven év során született sok zsiráfborjú közül

A legmagasabb ajándék

Az 1860-as években a zsiráf nagy kincsnek számított. Az állatkertek közül a Bécs melletti Schönbrunnban mutattak be először zsiráfot 1828-ban, majd pedig a Londoni Állatkert is szerzett a hosszú nyakú csodákból.

Erzsébet királyné nagy érdeklődéssel figyelte a Budapesti Állatkert létrejöttét, sőt több ízben meg is látogatta a Kertet. 1867-ben, az egyik ilyen látogatás során Xántus János, a Kert igazgatója elpanaszolta, hogy a Pesti Állatkertben még nincsen zsiráf, ám Schönbrunnban több is van. Bár az állatok a császár tulajdonában álltak, a királyné közbenjárására az állatkert igazgatósága választhatott egy tehenet a bécsi gyűjteményből. Így aztán igazán „magas” ajándék-

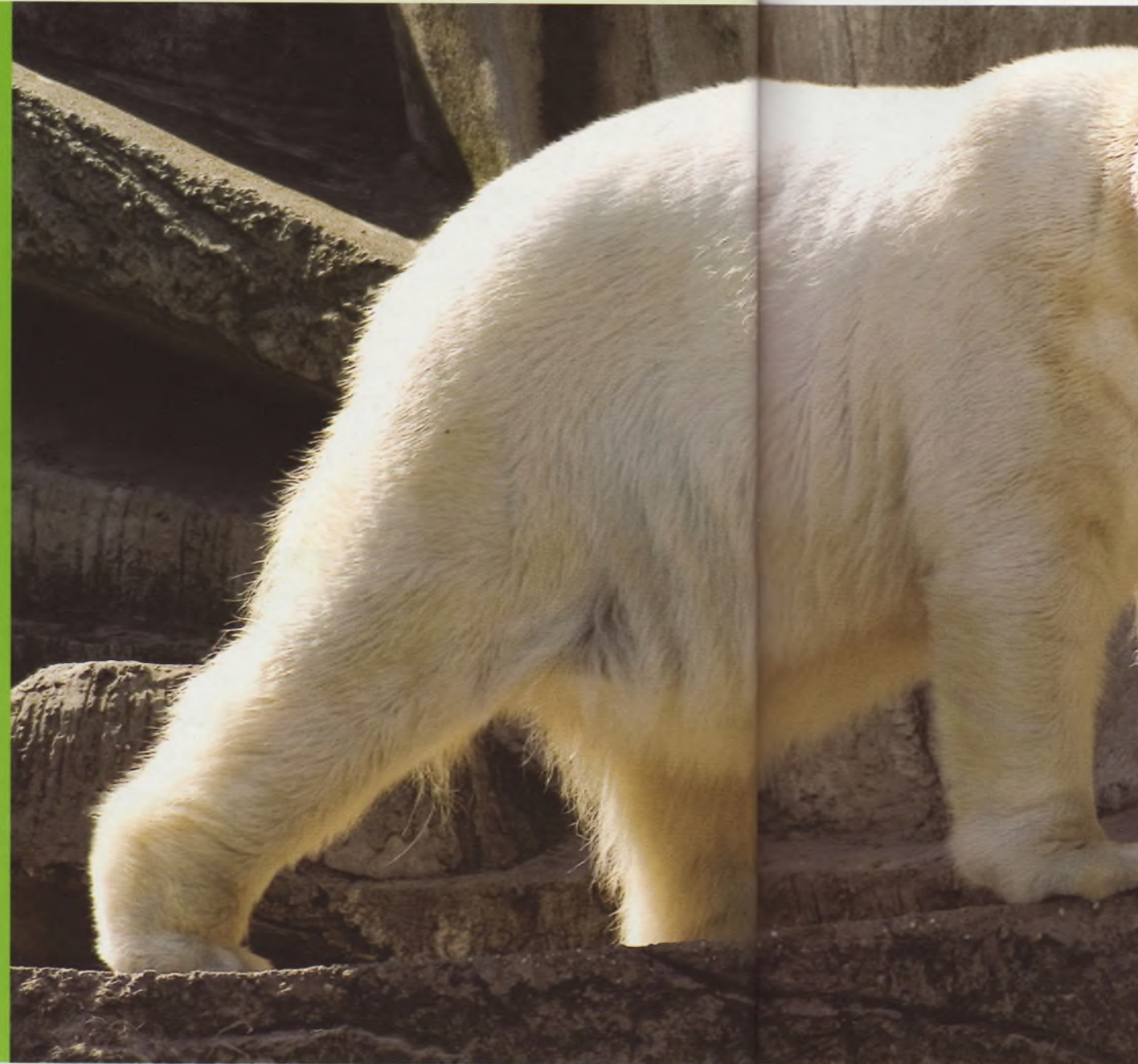
Vitus neve a Bering-szoros névadójára, Vitus Beringre emlékeztet

Az első jegesbocs

Lady vagyok, a páromat pedig Vitusnak hívják. Jegesmedvék vagyunk, és mostanában különösen jó dolgunk van. Nemrég építették át ugyanis a lakásunkat, és kaptunk egy új, tágas medencét is. Ez a medence nagyon különleges ám: egyik oldala üvegből van, így lehet látni minket a víz alatt is, amikor éppen locspocsolunk. Kifutónkban – igaz, még az átalakítás előtt – sok jegesmedve lakott a régi időkben. Persze nem egyszerre, de az elmúlt majdnem száz évben szinte mindig éltek fajtársaink ezen a helyen. Többször született jegesbocs is, sőt, képzeljétek, én is itt születtem, Budapesten! Az öregek azt mesélték, az első magyarországi jegesmedvebocs 1934-ben született, itt nálunk, a sziklabarlangban. Ez pedig elég nagy szó, mert a budapesti volt az egyik első állatkert a világon, ahol jegesbocsot láthattak a látogatók!

A Budapesti Állatkertben született először jegesmedve a mérsékelt égöv alatt

ként kerülhetett 1868 májusában Budapestre egy zsiráf – ahogy a múlt században nevezték: „foltos nyakorján”. Az akkori vezetők jó érzékkel egy fiatalabb nőtényt választottak, ami – mint kiderült – igencsak jó döntés volt. Nemcsak azért, mert ez az állat még hosszú éveket élt itt, hanem azért is, mert már vemhesen érkezett, s így 1868. VIII. 18-án meg is született állatkertünk első kis zsiráfja. Ezzel akkor a világ harmadik olyan állatkertje lettünk, ahol zsiráfborjú született.

A legjátékosabb kedvenc

Erre a szerepre több állatunk is sikerrel pályázhatna, kezdve a sort a mindig mókázó, csínytevő orángutánjainkkal, az új medencéjünkben műanyagkanójukat püfölő jegesmedvékkel vagy a „kincs-keresős” feladványokat sikerrel megoldó hollóval, és zárva a vízben-víz fölött pörgő, forgó, labdázó oroszlánfókákkal.

A kaliforniai oroszlánfókák a természetben halakra, puhatestűekre vadásznak. Az Állatkertben is ezt kapják táplálékul, ám itt gondozók készen „tálalják” a finom falatokat. Hogy ezek a kifejezetten tanulékony és játékos állatok ne unatkozzanak, sok állatkertben külön foglalkoznak tanításukkal. Ez az etetéssel egybekötött fókabemutató nemcsak unaloműzőnek jó, hanem egy esetleges állatorvosi beavatkozást – pl. vérvételt – is megkönnyíthet, mert bizonyos mozdulatokat begyakoroltatva (uszonyemelés, szájkítátás stb.) a gondozókkal való együttműködésre szoktatja az állatokat. A bemutató alatt Jacques, a hét éves fókafiú végig figyelő ápolóját, aki kéz- és testjelekkel irányítja őt, és tartja vele a szemkontaktust. A látott, hallott jelekre hol a levegőbe felugorva pörög saját tengelye körül, hol az orrán labdát tartva perdül egyet úgy, hogy a labda természetesen orra hegyén marad, hol kezét fog gondozójával vagy integet a látogatóknak, hol hason csúszva veti bele magát medencéjébe, és egyik lábát víz fölé tartva úszik egyet.

A fókák mozgását a víz alatt is megcsodálhatod

A vezényszavaknak főleg a hanglejtése a fontos, csakúgy, mint a gyakorlat utáni szóbeli megerősítésnek. Persze a jól végrehajtott feladat után járó jutalomfalatokat sem veti meg folyton enni kész fókánk. Néhány hete megérkezett egy svájci állatkertből Jacques társa is, az alig egy éves, még teljesen „tudatlan” Noé. Nagyon figyelő a nagy barát minden mozdulatát, és hívsra már odamegy az ápolókhoz, ami ebben a korban, új környezetben nem is rossz teljesítmény!

Elfeledett madárnevek

Minket, tollasokat mindig ki akarnak hagyni a felsorolásból! Pedig mi is itt vagyunk ám, és itt voltunk mindig, végig az Állatkert történetében. Én

Öreg vagyok, de a fejem nem ettől fehér!

Johnny vagyok, a fehérfejű rétisas, talán hallottál már rólam. Szerintem nekem van a legtöbb jogom az állatkerti madarak évszázados történetéről mesélni, mivel én vagyok a legidősebb szárnyas az egész Kertben. 1970-ben keltem ki a tojásból Alaszkában, és egészen fiatal koromban kerültem Budapestre. Így hát én még

Ottó, a magányos kondorkeselyű

könnyen vissza tudok emlékezni azokra az időkre, amikor a szomszédságomban egy kondor – tisztes nevén Ottó – lakott. Arról viszont már én is csak régi történetekből hallottam, hogy milyen különleges papagájokkal volt tele a Madárház a Kert megnyitásakor. Azt beszélik, akkor még kajdácoknak hívták őket magyarul. A ragadozó madarakat „orvmadarak” néven emlegették az Állatkert első látogatói; a fakókeselyűt „fakó dögöncz”-nek, a rétisast pedig „csonttörő hárácsnak” nevezték akkoriban.

Két többtonnás donna

Hella és Zitta: ezek mi lennénk! Ázsiai elefántok vagyunk, és mint ilyenek, mi számítunk az Állatkert talán legnépszerűbb lakóinak. Persze nemcsak velünk, hanem a Kert régi elefántjaival is ez volt a helyzet. Az Állatkert legelső elefántja, Ali (aki egyébként afrikai elefánt volt) úgy 130 esztendeje érkezett ide, de ez már nagyon-nagyon régen volt. Sziámra, a legendás ázsiai elefántbikára viszont néhány dédnagymama talán még emlékszik gyerekkorából. Hetven évvel ezelőtt még

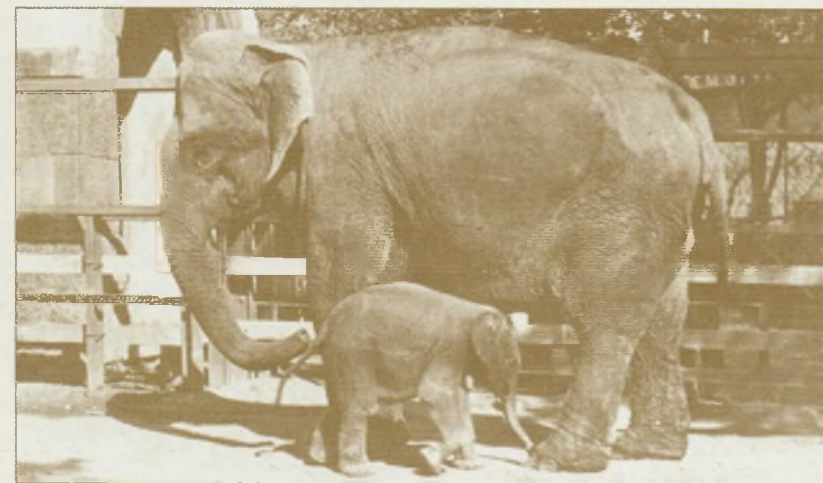
Látta, Komámasszony, milyen csúnya, szúrós vasszögek voltak régen az elefántkifutó körül?

A legkülönlegesebb kúra

Nellyt, a fiatal elefánttehenet – akit a közönség csak Pistaként emlegetett – krónikus lábfájása miatt ajándékozta 1913-ban a híres Beketow cirkusz tulajdonosa az Állatkertnek. A bicegő elefántot megvizsgálva Raitsits doktor, az

Egykor elefánton utazni is lehetett az Állatkertben

A Budapesti Állatkertben született kiselefánt

nem volt zoo-csemege; helyette az volt a szokás, hogy a látogatók aprópénzt adtak az ápolóknak, ők meg a pénz értékének megfelelően két-három darab répát adtak Sziámnak. Sziám annyira okos volt, hogy idővel ő vette el az aprópénzt a látogatóktól, és vitte oda a gondozókhoz. Ráadásul az ormányával azt is kitapintotta, hogy 20 vagy 50 fillérest kapott-e

(akkoriban pár répát könnyűszerrel megvehetett az ember ennyiért, ma már fillér sincsen), és ennek megfelelően harsány, vagy csak visszafogott trombitálással köszönte meg az adományt! Sziámon kívül egyébként több más elefánt is élt itt a régi időkben: olyan is előfordult, hogy egyszerre hat elefánt lakott az Elefántházban.

Állatkert akkori állatorvosa kezdődő reumát állapított meg nála. Az Állatkert vezetősége rövid konzultáció után Nellyt a Hévízi Gyógyfürdőbe utaztatta, hátha a híres iszap, no meg a lubickolás rendbe hozza a lábfájós elefántot. Mai elefántjaink, Hella és Zitta ugyan már középkorúnak számítanak, de láthatóan jó egészségnek örvendenek, bár gyaníthatóan ma már reumás panaszok miatt sem tehetnének látogatást egyik magyarországi gyógyfürdőben sem. Ám természetesen egyrészt méretükkel, másrészt az elfogyasztott napi táplálékuk mennyiségével ők is kitűnnek az Állatkert lakói. Napi adagjuk fejeként 100-110kg növényi eledel, ami főtt rizsből, főtt krumpliból, sárgarépból, takarmányrépből, retkekből, egyéb gyökérből, kenyérből, főtt kukoricából, almából, céklából, zellerből, salátából, egyéb idényzöldségekből, banánból, ásványi adalékból és vitaminkeverékből, friss lucernából, lombból, télen szénából áll.

Levél Mackóvárosból

Grizzlymedve vagyok, s mivel őshazám Észak-Amerikában van, az állatgondozók a Sherif nevet adták nekem. A párommal, Sárával most épp a Veres-egyházi Medveotthonban vendégeskedünk, a Nagysziklát és az oldalában található lakosztályunkat ugyanis átépítik. Atyafiságunk azonban mindenképp említést érdemel, mert minket, mackókat, már a megnyitás óta

A mosómedve nem igazi medve!

láthatnak az Állatkert látogatói. Bizony, már 1866-ban élt itt egy szíriai barnamackó, akit Kristófnak hívtak. A maga korában ő volt a Kert legnépszerűbb lakója: nemcsak a gondozójának volt a kedvence, hanem szinte minden látogatónak, sőt, az Állatkertet gyakran felkereső államférfinak, Deák Ferencnek is.

A barna medve volt Deák Ferenc kedvence

Az újszülött fekete párduc elfér egy íróasztalfiókban

Az oroszlánokat régen idomították is

A tigrisek közül ma a ritka szibériai alfaj látható az Állatkertben

Nagymacskák klubja

Sokféle nevet adták már Budapesten az itt született fekete párducoknak! Nekem először nem volt nevem, csak párduc-

Oroszlán nélkül már száz éve sem lehetett elképzelni komoly állatkertet

nak, majd röviden dúcnak neveztek, aztán végül rajtam ragadt ez a becenév, és ma is Dúcnak hívnak. 24 éves vagyok, ami elég tekintélyes kor. Anyai ágon már az üknagymamám is itt született, 1956-ban. Az Állatkert első nagymacskái az 1860-as évek végén érkeztek, 1876-ra egy neves építész tervei szerint már oroszlánházat építettek a Kertben. A rokonságom már a régi idők Állatkertjében is népes csapatot tett ki: az egyik régi igazgató még tanulmányt is írt az állatkerti nagymacskák állatkerti tenyésztéséről. Hetven éve a termékeny tigrispár, Emír és Caesarina gondoskodott arról, hogy minden évben legyenek kistigrisek, az oroszlánoknál pedig Flóra, az 1914-ben ajándékba kapott oroszlánhölgy bizonyult remek anyaállatnak. 1933-ban például összesen 16 oroszlán élt az Állatkertben, és a többségük itt is született, Budapesten!

Sok-sok mindent lehetne még mesélni, hiszen jelenleg is 730 különböző állatfaj lakik az Állatkertben, és a fajok jelentős részének hosszú évekre, évtizedekre visszatekintő, sőt, gyakran évszázados története van minálunk. Már a megnyitás napján volt barnamedve, fakókeselyű, vidra és sok-sok papagáj. Laktak nálunk a régmúltban gepárdok és japán óriásszalmandrák, sörényes farkasok és vombatok, meg mindenféle más jószág. De sok olyan állat is él az Állatkertben, amelyet a régi korok közönsége még nem láthatott.

Gyerekek az állatkertben

Érdekes dolog belegondolni abba, hogy akik a megnyitás napján gyerekként meglátogatták az Állatkertet, azoknak az ükunokái is felnőttek azóta! Ezért

Papagájok már a nyitáskor is laktak az Állatkertben, de a jácintara szaporítása csak a közelmúltban sikerült

Különlegesség a múlt századból: földimalac

aztán nyilvánvaló dolog, hogy 140 év alatt sok-sok gyereknek okozott már örömet az állatkerti látogatás. A sokféle állat és növény persze önmagában is különleges élményt jelent, de az Állatkert mindig arra

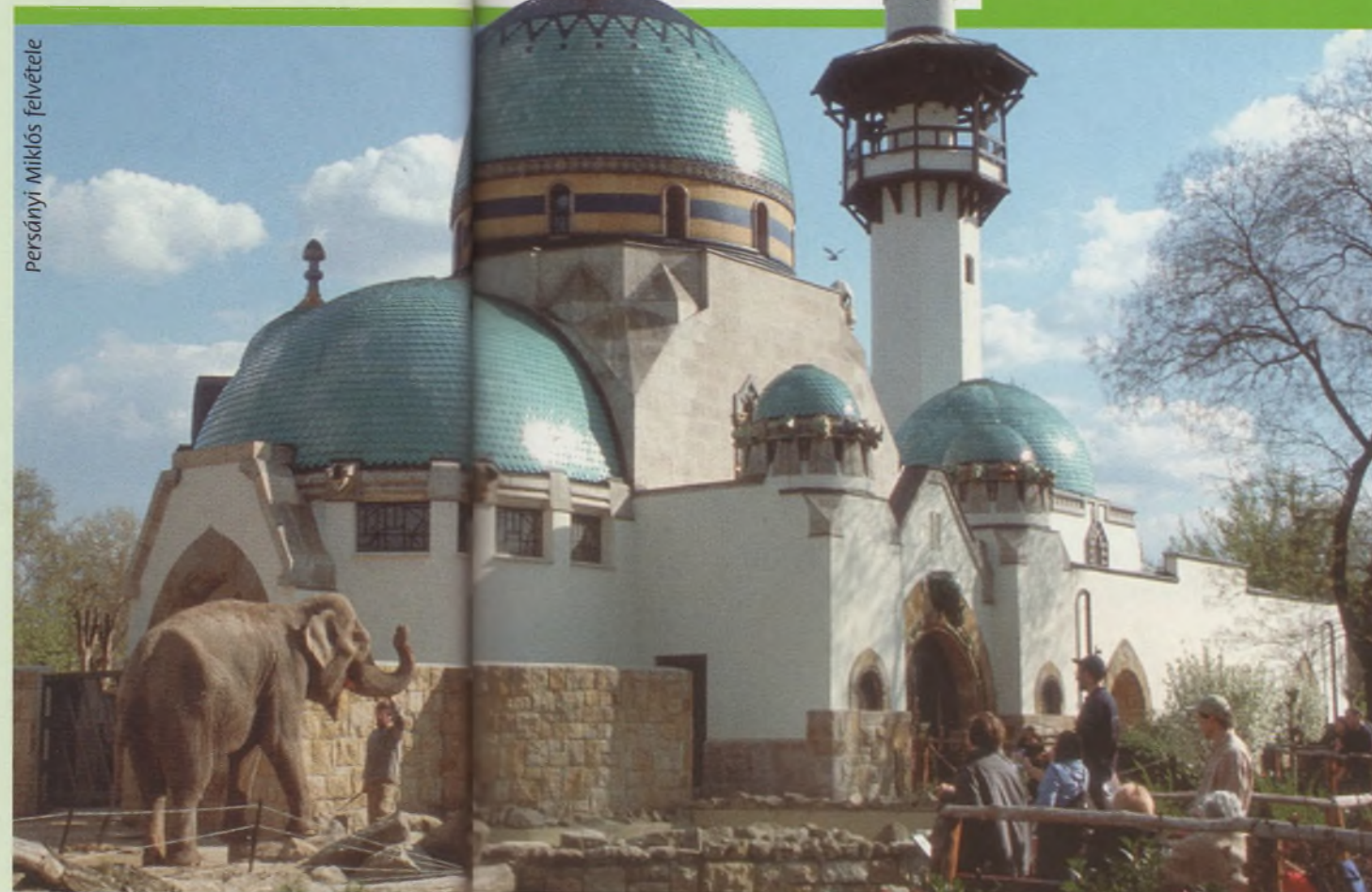
Ültél már tigrisháton? Nem harap: fából van!

törekedett, hogy a gyerekek számára másfajta programokat is kínáljon. Volt idő például, amikor elefánt- vagy teveháton lehetett lovagolni, és nagy hagyománya volt az állatkerti mesédélutánoknak is. A mai időkben az Állatsimogató a gyerekek első számú kedvence, hiszen itt a Kert néhány szelíd lakóját kedvükre simogathatják. Május utolsó vasárnapján gyermeknap műsorok, nyaranta állatkerti tábor, és az egész évben sok-sok gyerekprogram, játék, akadályverseny, kígyósimogatás, kézműves-foglalkozás várja az Állatkert apróbb látogatóit. Rendszeresen lehet lovagolni a pónilovakon, s aki elfáradt az egésznapos sétában, azt elektromos kisvonattal is

körbeviszik a sétautakon. Egy biztos: nemcsak tíz, ötven, száz, vagy száznegyven éve, hanem most is érdemes kimenni az Állatkertbe, olyan sok a látnivaló!

Mintha az Ezeregyéjszakában lenne: az Elefántház

Persányi Miklós felvétele

A legrégebbi épület

A Bagolyvár a legöregebb épület

Az Állatkert legrégebbi épületének a Bagolyvár tekinthető: ez a mesterséges rom már a megnyitáskor is megvolt, ha nem is pontosan ugyanilyen formában. A vele egyidős épületek közül azonban már egy sem látható.

A Kert mesés állatházainak legtöbbje a huszadik század elején épült. A második világháborúban nagy részük súlyosan károsodott. Egy részük teljesen meg is semmisült, és nem lehetett már a régi formájában újjáépíteni. Így például a Zsiráfház, amit ma ismerünk, sokkal fiatalabb, mint maga az Állatkert. De azért a régi épületek közül is sok megmaradt. Az Elefántháznak például az egész világon csodájára járnak, és olyan jól sikerült a felújítása, hogy rangos nemzetközi díjat is kapott. A Madárház, amelyet a híres építész, Kós Károly tervezett, nem kevésbé nevezetes: még a külföldiek számára írt útikönyvekben is benne van, mint olyan látnivaló, amit Budapesten járva feltétlenül meg kell nézni. Különlegesség a műszikla is. Száz évvel ezelőtt még egészen sokat építettek belőle a világ állatkertjeiben, mára egész Európában csak három helyen: Hamburgban, Párizsban, és persze nálunk, a magyar fővárosban látható ilyesmi. Nem véletlen, hogy az Állatkert nemcsak gazdag állat- és növénygyűjteménye, hanem különleges és szép műemlékei miatt is híres.

Amikor én még tojás voltam...

Történetek a keltetőből

Amikor az ember lánya a harmincadik évét tölti munkával az Állatkertben, sok-sok történet jut eszébe az idők folyamán kezei közé került madarokról. Közel húsz éves keltetői múltam nagyszámú főszereplői voltak a nyári ludak. Konrad Lorenz kedves madarai nálunk is favoritok voltak

Menekülés libasorban

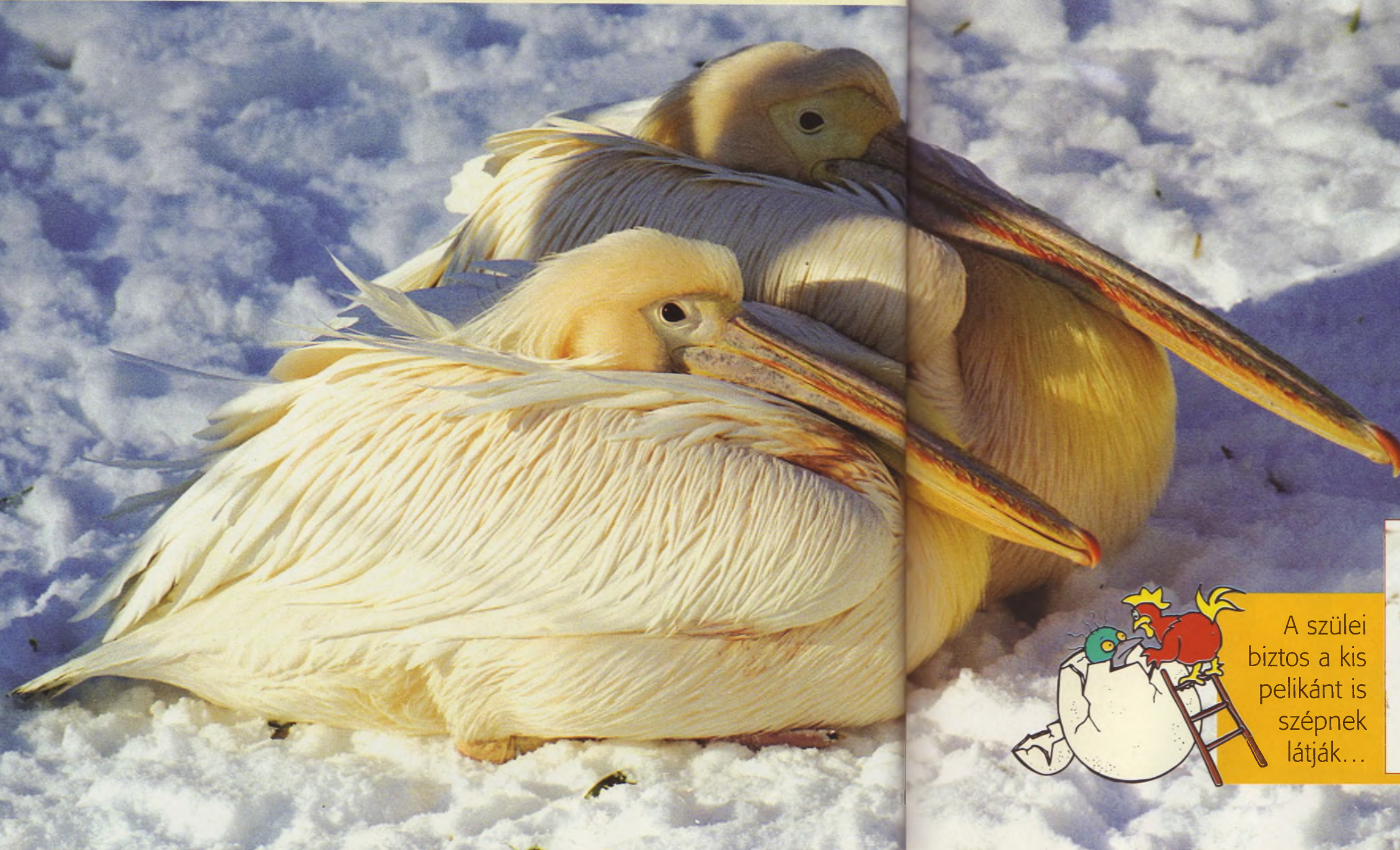
Eszembe jut a kifejezés: buta liba. Ez a vadlibákra nem igaz, sőt! Ezek a csemeték (sok más madárgyerekekhez hasonlóan) már tojás korukban beszélgetnek szüleikkel, így vésvén be kölcsönösen az ismertetőjelet. Ha keltetőgépben kelvén, a libafióka az ápoló hangját hallja, később hűségesen követi őt. Kedvenc foglaltosságunk volt ezeket a kis jószágokat legeltetni oly módon, hogy elől menve hangos „gang-gang”-ozással hívtuk őket a kinézett, jó füves legelőig, ahol ők egyfolytában jártatták a csőrüket, amíg tépkedték a zöldet.

A csíkos emucsibének van mit tanulnia!

Történt egyszer, hogy a Főkapu előtti régi Flamingógyepen, az embermagasságú növényzet közepén üldögéltem öt kislibával, amikor távolabbról csörtetés hangzott, és hallhatóan

valami zűrzavar volt, majd később kidugta a fejét a bokorból a Majomház idős ápoló bácsija: – Nem láttad a Charlie-t? Kissé ideges lettem, mert Charlie egy kifejlett csimpánzhím volt, aki, mint kiderült, kiszökött, és sétálgatni indult a Kertben. Libáimért aggódva fedezéket kellett keresnem, de mivel nem volt szállítóeszközöm, a főtéren át el kellett érnem velük a gazdasági iroda bejáratát. Ha nincs a kiépített hangkapcsolat, melynek segítségével siettetni is lehetett őket, lehet, hogy rosszul jártunk volna, és összefutunk Charlie-val. A látvány utólag elég mulatságos lehetett: elől egy ápoló, hangos és egyre

A szülei biztos a kis pelikánt is szépnek látják...

A nyári lúd nem buta liba!

gyorsabb „gang-gang” hangot hallatva, utána öt szárnyterjesztett libagyerek csattogó talpakkal rohan át a betonon...

Bezzeg a házilibák... Csikos emufiókáinkkal is hosszú túrákat tettünk a Kert nyitása előtt. Miután a futómadarak mutogatva tanítják enni a csemetéiket, az emugyerekek mellé is kellett valaki, aki tud egyedül enni, és jó példával jár elől. Erre a célra két házilibát keltettünk és neveltünk. Bizony, ezek értelmi képességei már hagytak némi kívánnivalót! A két nem túl értelmes emucsemetének nem okozott gondot, hogy átjöjjön utánam a sövény résén, de a libákért vissza kellett menni: sírva rohangáltak oda-vissza, mert nem találtak minket!

Amikor egy madár gyászol...

Kedvenc pelikánjaink közé tartott Rebeka, a jó 10 kilós hím, aki kutya-ként őrizte a házat, és még a takarmányszállító kocsis sem volt biztonságban tőle, meg persze Weisser Riese, a fehér óriás: egy borzapelikán-gyerek. Ő volt minden pelikánok legintelligensebbike: csendes, kedves, visszafogott, ellentétben a harsány, kelekótya rózsásokkal. A pelikánok értelmi képességei egészen rendkívüliek voltak, és a ragaszkodásuk is.

Történt, hogy egy éjszaka Ilus és Róza hirtelen elhaláloztak, Márka pedig egészen megzavarodott, valami történt a kis fejében. Annyira megváltozott, hogy visszavittük őt a keltetőházba, ahonnan már rég kikerült. Szabadon mászkálhatott, és segített nekünk a többi fiókánál. Soha nem fordult elő, hogy bármi kárt okozott volna, vagy bántott volna valakit. Ha leültünk a szobában, a lábunkhoz telepedett. Közel két hétig tartott a „terápia”, mire helyrerázódott a lelki egyensúlya.

„Szőnyeg-bombázás” pelikán módra

A pelikánok bizarr külsejükkel, hatalmas csőrükkel sokakban félelmet ébresztenek. 1992-ben sikerült először mesterséges körülmények között felnevelni rózsás pelikánt. Hát, amikor az első pelikánbébit a keltetőgépben megláttam, kissé rosszul lettem! Egy fél pihe nem volt rózsaszínű, sima bőrén! Méretéhez képest nagy csőröske, és érdekes

A pelikán a nagy halakat is egészben nyeli le

hang: ő volt Ilus, az első, majd jött Róza és Márika (mindenki kedvence), Ödönke és Ubul. A nevek nem fedték később a tényleges nemüket, hiszen Ubul csinos, kicsi tojó lett, míg Ilus méretes hím... Velük is élvezet volt foglalkozni: szívesen tanultak, és nagyon szeretetreméltóak voltak. Egy rossz tulajdonságuk volt csupán: nem voltak szobatiszták, sőt! Kisebb korukban, ha a hátulsó, gömbölyű felüket „célra tartottuk”, bárkit le lehetett löni!

A Keltetőháztól kb. 20–23 méterre volt az egyik zoopedagógus tanár bácsi szobája, aki sokat heccelt minket azzal, hogy buták a madaraink. Fogadtunk vele, hogy elsétálunk az akkor még csak három pelikángyerekekkel, és a szőnyegét új mintákkal fogjuk gazdagítani látogatásunk emlékeként. Eleinte nem vett komolyan, ám amikor közeleedtünk néhány nap múltán a szobájához, már kezdte könnyöngőre fogni. De nem volt kegyelem: a három pelikán taccsogó lábakkal begyalogolt a szobába, és a szőnyegnek annyi volt...

Tévéfüggő pingvingyerek

Na és persze a pingvinek... Már a megjelenésük is helyes, ráadásul még beszélni is lehet velük, hiszen értik a nevüket, reagálnak rá! Jellembeli különbségek vannak közöttük, velünk való viszonyuk is eltérő. Jelenleg 25 fős a csapat, akiknek nagy része már itt született. Félix, az első, aki az első unokát, Csepkét produkálta, vagy Gilbert, akit 40 napos korától mesterségesen neveltünk az ápolói szobában, de később birtokba vette önkényesen a zuhanyozót: ha ezt a helyiséget rendeltetésszerűen akartuk használni, ki kellett őkelmét ebrudalni, ami bizony nem volt problémamentes dolog...

Minden idők legkedvesebb pingvinjéhez, Barnabáshoz kötődik a legmeghatóbb élményem, amikor felemelkedett a kelőben lévő fiókáról, hogy megmutassa. Sem előtte, sem utána nem volt részem ilyenben, hiszen még az „elsőszülött“, mesterségesen nevelt Ivy is rávágott a kezemre, amikor túl közel kerültem a fészkéhez!

Hát igen, Ivy... Az első sikeres felnevelés! És mint minden első gyerek, rendesen el lett kényeztetve. Majdnem mindent szabad volt neki – amit nem, azt úgyis kihisztizte magának. Úgy gondoltam, a nála elkövetett nevelési hibákból majd tanulok, de csak a nevelési technológiát sikerült javítani. Ennek köszönhetően Talpas egész-

LEG-, LEG-, LEG-...

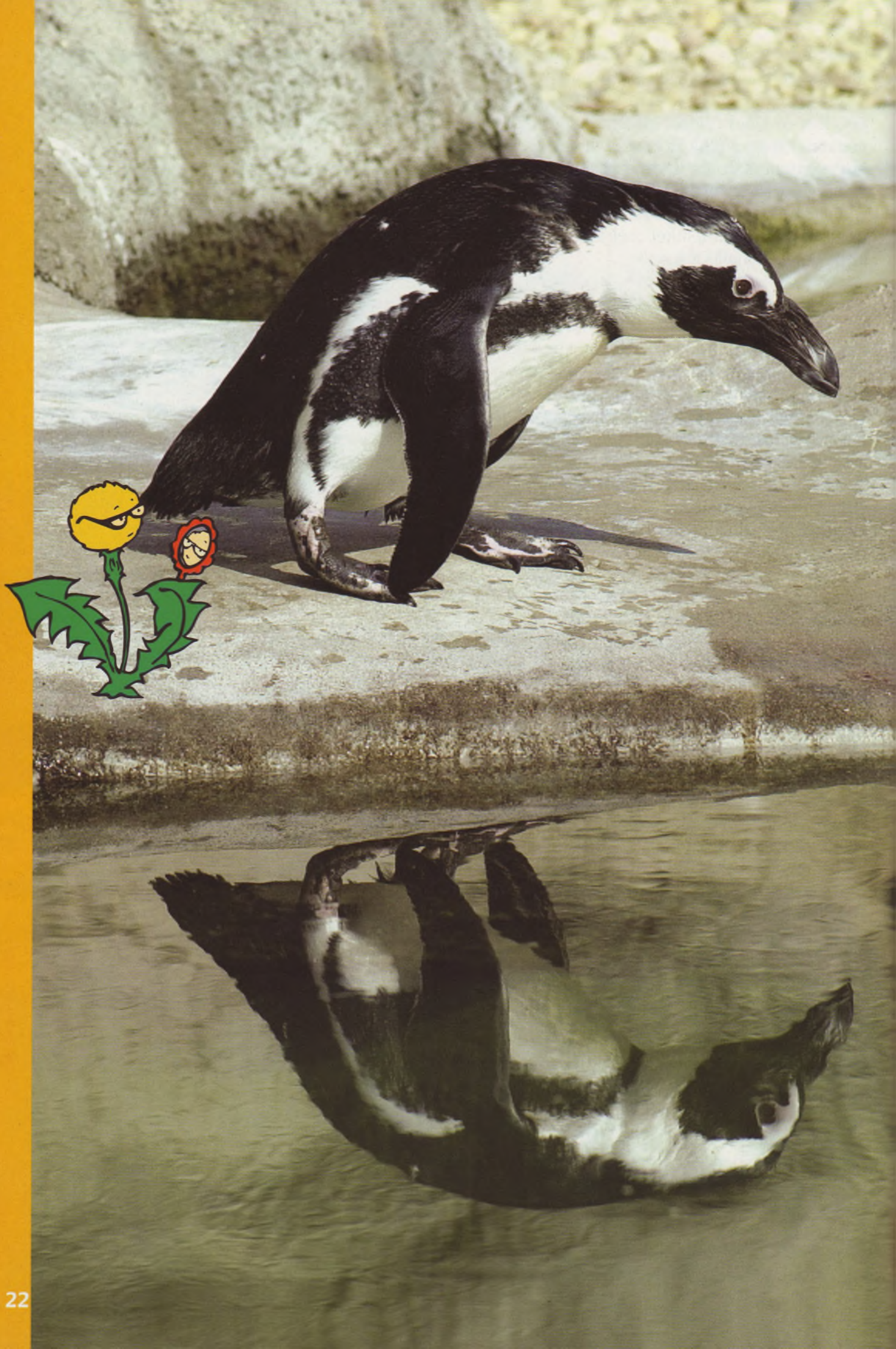
A LEGfinnyásabbak

A Budapesti Állatkert legfinnyásabb lakói a pingvinek. Hogy csak tengeri halat esznek, az teljesen rendben van, ezt eddig is pontosan tudtuk. De hogy a heringet hányféleképpen lehet csőrbe követelni, illetve visszautasítani a felajánlott falatot, az még a legedzettebb gondozók türelmét is kikezdi. Pápaszemes pingvinjeink bájosak, de roppant elszántak. Reggel tízkor, az aznapi első etetéskor is szoros gyűrűbe fogják gondozójukat, mozogni is alig engedik a heringesvödörrel a kezében. A szemlélődő már látja lelki szemei előtt a vödörbe vetődő és ott mohón halat faló madarak tülekedő, fekete-fehér gomolyagját, és úgy sejtí, ilyen tolongásban etetőjük kezéből sem maradhat sok.

Írta: Szabón Mária

Ám nagy meglepetésünkre egészen más történik. A vödörhöz közel álló pingvinek egyike kap egy halat, amit egyszerűen kiejt a csőréből. Egy másik is ugyanezt teszi. Mégsem lennének éhesek? Most megint kapnak egy-egy halat, amit viszont egy mozdulattal eltüntetnek a csőrükben. A kívülállóknak észrevehetetlen a különbség: az első halat nem fejjel előre kapták, így nem fogadták el. Válogatós madaraink csak akkor fogadják el a halat, ha az 10-12 cm-nél nem hosszabb, ha ép, ha fejjel előre érkezik, és a hasa jobbra néz! Ha borzasztóan éhesek, néha tesznek kivételt, pl. nézhet a has balra is, és előfordult

A lebukott vércse

A sokéves keltetői munka során időnként a kirúgás szélére is kisodrótunk, például amikor a valamikori tisztaságmaniás főigazgatónkat majdnem telibe kapta a keltető fénycsőarmatúrájáról érkező „égi áldás”. Ezt az egyik szabadon nevelt vörösvércse-fióka művelte, de szerencsénk volt, mert csak ő leleződött le: a másik három csak már a vendégek távozása után dugta elő a fejét...

ségesebb lett, de a pingvinpszichológia még nem ment tökéletesen. Igaz, másodszülöttünk helyhiány miatt lakásban nevelkedett, és némileg tévéfüggő lett. Eleinte kimondottan szerette a család két kutyáját: a 10 év fölötti lhasa apsót, Chanellt, és a tisztasági kényszerben szenvedő keverék kutyust, Filikét. Ez utóbbi úgy gondolta, a pihegombóc kicsit piszkos, kicsit büdös (nem is kicsit), de a mienk, és lelkesen mosdatta. Majd érkezett a nap, amikor a hálátlan pingvingyerek kikergette vendéglátóit a konyhába. A tévéműsorokból szerzett ismeretek birtokában Talpas rendszeresen lelépett a kifutóból. Többszöri átépítések hatására most már nem tud kimászni sehol sem – legalább is azt hiszem. Jelenlegi legkisebb, és így legkedvencebb barátunk Crystall, aki hat hónapos, és valami egészen túláradó módon mutatja ki irántunk érzett szeretetét. Ez a viszony a nevelési időben nem volt felhőtlen, de most sokszor a hangja is elakad, annyira akar mondani valamit...

Sok-sok madárról lehetne még írni, hiszen ha régi kollegákkal összejövünk, mindenki emlékszik valakire: Misire, a pusztai sasra, Ottóra, a kondorkeselyűre, vagy Samura, a sokáig egyeduralkodó rózsás pelikánra, de beszélhetnénk Piroskáról, a paradicsomdaruról, aki keményen megkergette azt, aki nem tetszett neki. A sok tollas között azonban most először szeretnék megemlékezni legendássá vált macskánkról, Timukáról is, aki mindig segített a fiókák körül, és soha nem bántott senkit. Az már nem az ő hibája volt az, hogy a helyhiány miatt dobozlakó kis cinkékre nem volt ráakva a tilos jelzés! Az egerek iránt viszont mulhatatlan szeretetet érzett – nem is volt szükség más egérfogóra...

Nahát! Milyen másképp nézek ki, mint a Mama!

már, hogy farokúszóval előre is megették, ám ez a vedlési időszak kivételesen elnéző pillanataiban eshet csak meg. Ilyenkor ugyanis jóval többet esznek: fejenként és etetésenként 6-8 halat is eltakarítanak, hogy energiaraftáiraikat jól feltölthessék.

Ehhez kapcsolódik egy szomorú történet is. A II. világháború előtt néhány évvel az Állatkert szert tett pápaszemes pingvinekre. Összegyűjtötték az akkor rendelkezésre álló minden információt és külföldi tapasztalatot tartásukról, takarmányozásukról és költési szokásaikról, igényeikről. Kialakították költőodúikat és kis medencéjüket a Kisszikla oldalában lévő akkori kifutójukon, és tengerihaltárolóval, valamint hűtőkamrával is ellátták a kifutót. Jól is érezték magukat pingvinjeink, tojást is raktak, kotlottak is éveken át, míg 1943-ban a háború első áldozataivá nem váltak. Bombatalát érte ugyanis a halat szállító vonatot, s amúgy is egyre inkább beszerezhetlenné vált a szárazföld belsejében a tengeri hal, így – a fókákhoz hasonlóan – a pingvineket is megpróbálták édesvízi halra átszoktatni. Csakhogy míg a fókák éhségükben elfogadták azt, a pingvinek megkóstolni sem voltak hajlandóak...

Pingvinetetés fecskendővel

Kert a Kertben

írta és fényképezte: Barta István

A Pálmaház

Van az Állatkertben egy kisebb „kert”, amelyben nem a pikkelyes, tollas, szárós két- vagy négy lábúaké a főszerep, hanem a növényeké.

Ez a hely a közel- múltban meg- szépült Pálmaház

Felújítása óta ismét eredeti szépségében pompázik a patinás Pálmaház – sőt, az 1912-ben megnyitott üvegház talán szebb és élteletel telibb, mint valaha! Oldalágaiban – furcsa hangzású nevek alatt – a világ különböző pontjainak életközösségei elevenednek meg, de nemcsak az üvegfalak között fékezhetetlenül burjánzó növényzet, hanem a lombok között csicsergő, ugrabugráló vagy csak békésen pihenő állatok is az adott területre jellemzőek.

Séta az üvegház körül

Már az üvegház környezete is érdekességeket rejt. Egyik oldalán a Földközi-tenger partvidékéről származó növények sorakoznak. Nagy, bőrszerű, ujjasan osztott levelek között érnek a zöld fügek, barátságtalan tüskéi mögött zavartalanul napfürdőzik a vadcitrom, és fáradhatatlanul bontja virágait a gránátalma, amely sok magja miatt ősi termékenységű jelkép. Az alacsonyabb növények között számtalan fűszernövényt találhatsz. Szagold meg őket, és próbáld kitalálni, milyen fűszer lehet! Hívd segítségül szüleidet is, és csak ha tényleg nincs ötleted, akkor nézd meg a névtáblát! A bejárat másik oldalát száraz körengeteg uralja. Itt kaktuszok és pozsgások élnek, azok közül is csak a fagyűzők. Változatos, leggyakrabban sárga vagy vörös virágaik tavasszal, nyár elején bomlanak. Akit a tövisek elriasztanak, azt a színes szirmok áradata biztosan kiengeszteli.

Kao Yai – a fikuszok földje

Még meg sem szokta orrunk a párás, nedves levegőt, amikor már lekívánkozik hátunkról a kabát és a kint oly kellemes pulóver. Pedig még csak néhány lépést tettünk meg a trópusi vadonban! Az első kirándulás egy szelet ázsiai őserdőbe vezet. A padozat a növények lombkoronájában húzódik, ahonnan lenézhetünk a talajon sétáló koronás galambokra. És amit még látunk, az a

A tukán egészen közel merészkedik

szobanövényként is népszerű fikuszok változatos társasága. Van itt hosszú, keskeny levelű, kerekded, csillogó levelű, lantforma és háromszögletes leveleket nevelő, és még ki tudja, hány változat. Ha a fiatal levelek vékony védőköpeny alól bújnak ki, amelyet aztán levetnek magukról, akkor biztos lehetsz benne, hogy egy fügefélével – azaz fikusszal – van dolgod. Egyik-másik öregebb tő törzse körül dús rendszert alkotnak a támasztó- és léggyökerek, amelyek a fává cseperedő növények vízszintes ágait tartják. A legtávolabbi sarokban álló természetes fikuszfa ágai jó pihenőhelyet nyújtanak a repülőkutyaéknak, egészen addig, míg egy lármás madár nem ugyanitt kezd trillázó énekébe...

A hídon át, a dzsungelbe!

A dzsungel után az ösvény keresztezi a ház legmagasabb üveghajóját. Ha a kis tavacska halairól felemeled a szemed, először vízipálmákat láthatsz. Ezek a növények a Nílus völgyében egykor gyakori papirusz kistestvérei. A papirusz pedig – mint neve is mutatja – a papír elődje. A növény háromszögletű szárát kiáztatták, laposra kalapálták, majd keresztben sűrűn egymásra fektetve préselték és szárították. Így készült a papirusz, amely a fáraók hieroglifákba rejtett történeteit őrizte évezredek át.

Séta a „dzsungelben”

Jobbra erős szárazokon emeli magasba banánleveleit az utazók pálmája. A levéllegyező – átültetés előtt – észak-déli tájolású, azaz iránytűként segíti a tájékozódást. Ezzel a trükkel a növény hasznosítani tudja a gyengéd reggeli és esti napsugarakat, de nem károsodik a perzselő déli verőfényben. Mielőtt belépsz a következő oldalágba, vess egy pillantást a fejed fölött dúsan virító hibiszkuszra is!

Okefenokee – alattunk az alligátor

Itt a Mississippi-alligátoron kívül a trópusi mocsárvilág néhány érdekes, virágzó növényét is megtalálod. Talán legérdekesebb a „hollandus pipája”, amely sűrű hajtás-szövedékén neveli hatalmas virágait. A bimbók valóban óriás pipára hasonlítanak, a kinyílt virágok inkább hússzínű parabolaantennára, amely a virág sárga közepébe irányítja a rovarokat. A döghús szagától megszédülő legyek a lakomát ke-

resve betévednek a virág belsejébe, ahonnan a lefelé álló szőrök nem engedik vissza őket addig, míg a megporzást el nem végezték.

A vegyes trópusi gyümölcslevek egyik megundhatatlan alkotója a marakuja. A tojásszerű gyümölcs a misszionárius szerzetesek által elkeresztelt, különleges golgotavirágon érik. Honnan ez a különös név? Ha elolvasod az ismertető-

tablát, megtudhatod, hogy a virág felépítése Krisztus szenvedését idézi: a rojtos mellékpárta a töviskoronát, az öt porzó a sebeket, a három bibeszál a szögeket, a kacsok pedig az ostorcspásokat jelképezik. De nem a marakuja az egyetlen gyümölcs itt.

A papaya nagy, tenyérszerű levelei a mennyezetet érik, míg törzsén tömegével nyílnak a fehér virágok – kár hogy a dinnyényi termések beéréséhez nincs elég napsütés. Ha beérne a belül na-

rancspirosas húsú, ezernyi fekete magot rejtő gyümölcs, a madarak bizonyosan nagy lakomát csapnának belőle!

Sinharaja – csodás csillag-csemege

Ebbe a mellékhajóba nemcsak a varánusz miatt érdemes benézni. A közepen kialakított ligetben a törpebanánok mellett kávécseserjék is cseperednek. A gyömbérből csak keskeny levelei látszanak, a fűszert adó gyökerek a föld alatt rejteznek. Van itt viszont egy kis fácska – a karambola –, amely nem rejti el ékességét. Ha terem, akkor sárga, csillag alakú gyümölcsöket érlel. Ezek lédús húsa a trópusok kedvelt csemegéje. Ha nem terem, akkor legalább virágzik. Virágai pedig nem a hajtások csúcsán, hanem a törzsön fejlődnek. Ez a trópusi gyümölcsöknél előforduló jelenség a kaulifloria vagy magyarul „törzsönvirágzás”.

A lombos növények között feltűnés nélkül húzódik meg egy „kakuktktojás”. Aki nem ismeri, széles, sötétzöld leveleit látva biztosan nem gondolná, hogy kaktusszal van dolga! A gyönyörű rózsaszín virágokat hozó lombkaktusz valódi kaktusz, de látványos tövisek nélkül.

Matabo – száraz sziklák, szúrós szárok

Ez is trópus, csak valami hiányzik: mégpedig a csapadék. Ahol pedig nincs elég eső, ott csak a kaktuszok és pozsgások élnek meg. A ház legismertebb lakója a testápoló-krémekből kihagyhatatlan aloe, amelynek magas virágzatait is megcsodálhatod. Akad itt azért a sok szúrós egyéniség között gyönyörű tölcsérvirágot nevelő sivatagi palackfa, és mutatóba egy akácia is. Nem csoda, hogy ez a forró, száraz vidék a hidegvérű gyíkok és kígyók kedvelt lakhelye.

Égig érő szobanövények

Mielőtt elhagyod a Pálmaházat, nézz körül a több mint 15 méter magas főhajóban is! Ne csak a színes madarakat figyelj – bár sokan anélkül mennek haza, hogy akár csak egyiküket is észrevették volna –, hanem a növényeket is! A zöld lomberdőben az otthon cserépből nevelt növények óriási példányait is felfedezheted, de van itt méteres, tobozszerű virágzatot nevelő cikász-féle

Közép-Európa legnagyobb pálmaháza

és légiiesen könnyed csüngő hibiszkusz is. Ahogy a természetben, itt is csak rajtad múlik, hogy a rejtélyes könyv felnyílik-e előtted. Szánd rá az időt, és hagyd, hogy az ágak között rejtőző titkok lassan megnyíljanak előtted. Ha elég türelmes vagy, még a szivárványos csőrű tukán is odaugrálsz hozzád, hogy karnyújtásnyi távolságból méregessen...

Mirte Aron felvétele

A Pálmaházban nemcsak pálmák laknak: itt él például a sisakos kaméleon

Érdekes ARCOK

Jó fej vagyok?

A botsáskáknak csak a neve sáska, egyébként semmi közük nincs a tarlón ugráló apró néphez. Különféle növényi részeket utánoznak: tüskés ágat, zöld levelet, kéregdarabot vagy száraz lombcsomót. Az Állatkertben többféle is él belőlük.

Gombóc van az orrán

A nagy hokkó Közép- és Dél-Amerika erdőségeiben él. Tyúk nagyságú, kissé nehézkes madár; nem repül túl jól, de fészket mégis fára építi. Jellegzetessége a csőr fölötti nagy, sárga büttyök, amely csak a hímeken látható, a tojókról hiányzik.

Jó éjszakát!

A lajhár a lustaság jelképének számít: naphosszat alszik, mozgása pedig igen lassú. A dél-amerikai esőerdők lakója, kizárólag növényekkel táplálkozik. A Budapesti Állatkertben a kétujjú lajhár látható, amelynek lábain két-két nagy, sarló alakú karom van.

Hamm, bekaplak!

A cafrangos teknős, vagy más néven matamata korhadó levélcsomóra emlékeztet, amint a víz fenekén mozdulatlanul les zsákmányára. Az arcán állandó vigyor ül, de ha egy halacska arra téved, száját hirtelen kitéve egyszerűen beszipantja.

Struccpolitika?

A struccról azt tartják, hogy veszély esetén a homokba dugja a fejét. Ez persze csak legenda, melynek alapja valószínűleg az előrenyújtott nyakkal tojásain kotló madár testtartása. Ha tényleg baj van, a strucc előbb rúg, aztán elszáguld – mint egy hátszló!

Úgy szeretlek, majd megeszlek!

Ezekkel a szemekkel aztán minden irányba lehet nézni! Az imádkozósáska ragadozó: kisebb rovarokra vadászik, melyeket bicska alakban behajlítható elülső fogólábaival ragad meg. Nem válogató: a nőstény a párzás után a hímét is megeszi.

Mandarin, de nem olyan...

Ez a káprázatosan színes halacska a mandarinhal: mindössze kisujnyi hosszú, de a szivárvány minden színében pompázik. Nevét nem a mandarin nevű gyümölcsről, hanem a kínai mandarinok (előkelő személyek) díszes ruházatáról kapta.

A Magyar Posta bélyegblokk kibocsátásával köszönti az évfordulót:

140 éves a Fővárosi Állat- és Növénykert

A „140 éves a Fővárosi Állat- és Növénykert” bélyegblokk és más bélyegújdonságok, filatéliai összeállítások megvásárolhatók az ország nagyobb postahelyein valamint Budapesten a **Filapostán**. Címe: V., Városház u. 18. (bejárat a Petőfi S. u. felőli oldalon) Bélyegértékesítéssel és szolgáltatásainkkal kapcsolatban a Filatéliai Központ munkatársai készséggel állnak szíves rendelkezésére.

Postacím: Magyar Posta Filatéliai Központ, Budapest, 1560 • Tel.: 06 (1) 349 1337

Fax: 06 (1) 329-8010 • E-mail: philately@posta.hu • Internet: www.posta.hu

Magyar Posta

JÁTSSZ VELÜNK ÉS NYERJ!

Ha a következő kérdésekre helyesen válaszolsz, az itt látható gyönyörűséges állatokat nyerheted meg, a Wild Republic (Vad Köztársaság) jóvoltából. Ha most nem volt szerencséd, megvásárolhatod őket a Budapesti Állatkertben.

1. Mit esznek az Állatkert pingvinjei?
2. Született-e valaha elefánt a Budapesti Állatkertben?
3. Melyik a világ legszínesebb majma?
4. Mi az Állatsmogató hármas szabálya?
5. Melyik országból származik az állatkerti bonszajok nagy része?

Előző számunk megfejtéseit és a nyertesek névsorát következő számunkban tesszük közzé.

Takarítson meg 16%-ot, vagy akár 20%-ot !

Ha ezen a szelvényen igényli a Süni magazint, vagy a Vadon magazint, akkor 16%-al, esetleg 20%-al olcsóbban juthat lapjaihoz, mintha az újságárusoknál vásárolná meg. Pártoló tagként vesszük nyilvántartásba, a pártoló tagság a díj befizetésén túl semmiféle más kötelezettséggel nem jár, adatait titkosan kezeljük. Pártoló tagként a lapo(ka)t kedvezményezettje címére is átírányíthatja. Lepje meg családtagjait, barátait a Vadon magazin és a Süni magazin nyújtotta kalandokkal!

Kérem, küldjék a Süni magazint egy éven át példányban
(díj 1.998 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a Vadon magazint egy éven át példányban
(díj 1.998 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a Süni magazint és a Vadon magazint egy éven át példányban
(díj 3.804 Ft/év példányonként, kedvezmény 20%)

a szelvény hátoldalán megadott címre.

kelt:

aláírás:

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

(Ne felejtsd el a hátoldalon az adataidat kitölteni!)

Nyerj állatot magadnak!
A „Vad Köztársaság” kérdései

1.
2.
3.
4.
5.

Élj úgy, mint az erdő!

A válaszod írd ide a szelvényre,
a rajzot pedig kérjük mellékelni!

.....

.....

.....

Műsoros videokazettát nyerhetsz!

Küldj nekünk olyan humoros állatfotókat, amelyeket az Állatkertben készítettél! A legjobban sikerült fotókat leközöljük, s a zsűri által legjobbnak ítélt felvételt készítőjét műsoros videokazettával jutalmazzuk.

A fotókat a következő címre küldd:
mirtsezsuzsa@vadon.hu

Beküldési határidő: 2006. augusztus 20.

Göncöl

Alapítvány

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

(Ne felejtse el a hátoldalon az adatait kitölteni!)

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Kedvenc állatom:

Élj úgy, mint az erdő!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Melyik cikk tetszett legjobban?

Műsoros videokazettát nyerhetsz!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Hol vásároltam meg a SÜNI-t?

tanító néninél újságárusnál előfizettem

Beküldési határidő: 2006. augusztus 20.

Hogyan legyünk egy orrszarvú szülei?

Örökbefogadható állatok a Budapesti Állatkertben

Semmiképpen sem úgy, hogy szerzünk egy orrszarvúbébit és hazaviszük! A Budapesti Állatkertnek van egy alapítványa, amelyen keresztül örökbe lehet fogadni a Kertben élő különféle állatokat. Ilyenkor a támogatási összeg befizetésével (ami most minimum 5000 Ft) úgynevezett nevelőszülője lehetsz a kiválasztott kedvencnek.

Minden nevelőszülő kap egy igazoló oklevelet, az állat életrajzát, és meghívót az évente kétszer megrendezésre kerülő nevelőszülői találkozókra. Ekkor a nevelőszülők ingyen jöhetnek a Kertbe meglátogatni a pátyolgatott állatot, és lehetőséget teremtünk arra is, hogy találkozhassanak, beszélhessenek a gondozókkal, hiszen mégiscsak ők tudják a legtöbbet és a legapróbb részleteket az örökbefogadott kedvencekről.

Az örökbefogadás népszerűsége az elmúlt évek alatt egyre nőtt. Az Állatkert szerelmesei megkedvelték ezt a támogatási formát. A nevelőszülő az örökbefogadás által érzelmi kapcsolatba kerülhet az Állatkerttel, hiszen a kiválasztott állatot egy kicsit magáénak érezheti, folyamatosan figyelemmel kísérheti sorsát. A tiszteletbeli nevelőszülők között vannak neves személyiségek, de vannak orvosok, háziasszonyok, ügyvédek, nyugdíjasok, bankigazgatók és kisdíjakok.

Egy állatnak több nevelőszülője is lehet. Vannak nagyon kelendő állatok, akiket nagyon sokan fogadtak örökbe, és vannak olyanok is – ilyen pl. a góliátbogár is, vagy a halak és a kételtűek –, amelyekre alig-alig akad jelentkező. A legtöbbet örökbefogadott állatok az elefántok, vízilovak, gorillák, oroszlánok, tigrisek, jegesmedvék, kis pandák, sarkí farkasok és a fókák. A madarak közül a legnépszerűbb Egon, a szarka szarvcsőrű madár, valamint a pingvinek, a hüllők közül pedig a leguánok.

Szabon Márta

Kérdéseire szívesen válaszolunk a (36-1) 266-5449 telefonszámon.
Kérjük a kupont olvashatóan kitöltve küldje vissza a Süni és Vadon magazinok szerkesztőségének címére: 1242 Budapest, Pf. 455.

E-mail: szerk@vadon.hu
A magazinokat csak a pártoló tagsági díj beérkezése után tudjuk biztosítani.

A díjak csak belföldi kézbesítésre érvényesek.

Befizető neve (intézmény esetén a kapcsolattartó neve is):

Levélcíme:

Telefonszáma:

Kedvezményezett neve (ha nem azonos a befizetővel):

Lakcíme:

**Göncöl Alapítvány,
Süni Egyesület kiadó**

Dátum: Aláírás:

Éj, mint az erdő!

úgy,

Ez a rovat az ÖkoPannon támogatásával jött létre

Környezetbarát papíron a **SUNI**

Mennyi különféle állat, micsoda elképesztő változatosság! Az egyik nyakigláb, a másik csupa háj, vannak hatalmasak meg aprócskák – és mindegyik úgy szép, úgy tökéletes, ahogy van! Az élővilág bámulatos sokfélesége az állatkertben érhető tetten a legkönnyebben.

Egyszersmind azonban arra is figyelmeztetnek az állat- és növényfajokat ismertető táblák, hogy egyre több olyan élőlény van Földünkön, amelynek jövője bizonytalan. Mi veszélyezteti őket? Némelyiket az orvvadászok, másokat az élőhelyükre behurcolt idegen fajok, de a legtöbbet egész egyszerűen az ember mértéktelen önzése. Az, hogy túlhasználjuk a Földet: nem törődünk azzal, hogy a fa, amely számunkra a bútort vagy

Színes papírlapok

papírgyártás alapanyaga, más élőlények számára az otthont, az élelmet, a fennmaradás egyetlen lehetőségét jelenti. Másodpercenként egy futballpályányi őserdő tűnik el a bolygónk felszínéről, holott az őserdők a leggazdagabb életközösségeknek adnak otthont az egész világon: többféle állat és növény él bennük, mint a legnagyobb állat- és növénykertekben!

Hogy az őserdő messze van, és mi nem tehetünk semmit a láncfűrészek ellen? Dehogynem tehetünk! Az erdőket – akár a trópusokon, akár idehaza – elsősorban a mi kedvünkért vágják ki: például azért, hogy nekünk tiszta papír

kerüljön az asztalunkra. Minden egyes papírlapban ott rejlik egy madár otthona, egy mókus játszótér, egy hernyó éléskamrája. Bármilyen meglepő, a természetét a legtöbbet nem a vadőrök vagy az állatkerti fajmegőrzésben résztvevő szakemberek tehetnek, hanem Te magad: azzal, hogy nem fogyasztasz többet a természet értékeiből, mint amennyire tényleg szükséged van.

Erre az egyik lehetőség a papírral való takarékoskodás: vadonatúj helyett használd újrahasznosított papírt, gyűjtsd össze magad is a hasznos hulladékot, és mindenekelőtt: ne pazarold feleslegesen!

Gondolj bele: egyetlen fa kivágása sokszorta több élőlény elpusztulását jelenti, mint amennyit egy papírlapra lerajzolni tudnál!

Tipp:

Menj ki a természetbe, és vigyél magaddal egy hullahopp-karikát! Dobd el a karikát vaktában, aztán guggolj le mellé, és próbáld meg megszámolni, hányféle élőlény (növény, rovar) került a karikán belülre. Gondolj bele, hogy mennyi lehet még a körön kívül! Határozz meg közülük hármat és rajzold le nekünk! (Lapozz a 31. oldalra!)

Nemcsak az esőerdőkre, hanem a hazai életközösségekre is jellemző a sokszínűség
Horváth Alexandra rajza

Rabok vagyunk, vagy szabadok?

Hova tűntek a rácsok?

Az Állatkert régi fényképeit nézegetve mindenkinek feltűnik, mennyivel több volt akkoriban a vas, a rács. Még manapság is sokszor mondjuk, hogy az állatkerti állatok ketrecben laknak, pedig a modern kifutók, állatházak már aligha nevezhetők ketrecnek

Búcsú a vasszögektől

Az igazsághoz tartozik az is, hogy egykor az állatok jó részét egy kicsit „túlbiztosítva” tartották: sokszor goromba vasrudak vették körül azokat is, amelyeknél eleendő lett volna egy közönséges fakarám. Az elefántház kifutóiban veszedelmes vasszögek tengere volt hivatott megakadályozni, hogy az álla-

A Budapesti Állatkert rácsalanításának első lépései már a huszadik század elején megtörténtek. Ekkor készült el ugyanis a két műszikla, amelyek árokkal határolt, úgynevezett panorámakifutókat vesznek körül. Ezt a bemutatói módszert, mely az emberi szemnek sokkal kellemesebb, mint a hagyományos ketrec, a világhírű német állatkertésztől, Hagenbecktől „lesté el” Lendl Adolf, a Budapesti Állatkert akkori igazgatója. Ez az újítás azonban akkor még csak néhány állatot érintett: elsősorban az oroszlánokat, barna és jegesmedvéket, fókákat. A többiek még hosszú ideig rács mögött maradtak.

Láttál már jegesmedvét akváriumban?

tok túl közel lépjenek a betonszegélyhez. Eltartott egy darabig, amíg az állatkertek kitapasztalták, hogy mennyi biztonsági óvintézkedést igényel egy állat valójában: például, hogy a zsiráfoknak nem szükséges nyakig érő kerítés, és hogy a teve a viszonylag keskeny, sekély árkot sem tudja átugrani. Így lassan eltűntek a rettenetes rácsok, vészjósló vastüskék az állatok életteréből.

Kapaszkodó nélkül

Fontos tapasztalat volt azonban, hogy a rácsmentesítést sem szabad túlzásba vinni. A rácsok csak az ember számára jelképezik a rabságot: az állat semmivel sem érzi magát szabadabbnak attól, hogy vasrudak helyett vékony drót, árok vagy üveg veszi körül. Viszont sok állat, így például a majmok, medvék vagy

papagájok számára a rács olyasmí, amibe bele lehet kapaszkodni, amire fel lehet mászni, így voltaképpen egyfajta biztonságérzetet ad, és az állat mozgásterét is megnöveli. Vagyis ezeknél az állatoknál

Fóka az akváriumban

Sokat lendített a dolgon a modern technika fejlődése. Az egykor csak haszonállatok legelőin alkalmazott villanypásztor jól bevált az állatkertekben is. Így nagyobb szabadságot kaphattak a majmok, medvék és még jó néhány állat: a gyenge, de kellemetlen áramütést okozó drót alig látható, és nem foglal sok helyet. A páncélüveg elterjedése pedig lehetővé tette, hogy a korábban csak többméteres árok túloldaláról látható oroszlánokat, emberszabású majmokat közvetlen közelből vegyük szemügyre, vagy éppen meglessük a jegesmedvét fürdőzés közben. Bizony, száz évvel ezelőtt még nemigen sejthették az állatkertépítők, hogy egyszer majd úgy fogjuk nézegetni az üveg mögött úszkáló fókákat, mint a halakat az akváriumban!

Az üvegen át közvetlen közelből látható a perzsa leopárd

A kapucinusmajom a rácson is tud mászkálni, de fakorongon hingtáznani hangulatosabb!

a rács nélküli kifutónak jóval nagyobbak kell lennie a korábbiaknál, és bőségesen kell kínálnia mászási lehetőséget. Egy német állatkertben ezt felfedezvén éppenséggel az egykori rácsockból készítettek mászókat a majmok számára...

Láthatatlan kerítés:
a villanypásztor

A szavannán nincs árok

A patás állatok nem másznak ugyan fára, mégis gondot okozhat olykor náluk is a rácsock teljes eltávolítása. Dr. Wolfgang Gewalt, a Duisburgi Állatkert (Németország) igazgatója figyelt fel arra, hogy a

rács nélküli kifutóban az újszülött zebracsikók rendszeresen az árokba zuhannak, és eltörik a lábukat. Afrikában, a széles szavannán ugyanis ismeretlen fogalom az árok: az állatok ösztönei egyszerűen nincsenek felkészülve erre. Ezért aztán szükség van legalább egy alacsony karámra, amely figyelmezteti a vágatózó lakókat a veszélyre. Ráadásul a széles szárazárok sok helyet foglal, és növeli a távolságot az kifutó és a nézőtér között. Márpedig ha már állatkertbe jön az ember, nem csak távcsövön keresztül akarja látni az állatokat!

Az állatot is védi

A rács, a kerítés vagy éppen az üveg egyébként nemcsak azért van, hogy az állatok ne jöjjenek ki, hanem azért is, hogy az

Látod, az ott a kerítés.
Odáig nyargalhatsz, aztán fordulj vissza!

emberek ne menjenek, illetve nyúljanak be. Az állatkert nem képeskönyv: az itteni állatokat is lehet ugyan nézegetni, de azért ezek igazi vadállatok,

igazi fogakkal, karmokkal, csőrrel, szarvval vagy patákkal, amelyeket nem haboznak használni is. De nemcsak a látogatókat kell védeni, hanem magukat az állatokat is: nem egyszer előfordult már, hogy egy látogató

szándékosan vagy akaratlanul kárt tett valamelyik állatban. Talán a legnagyobb jelentősége ebből a szempontból az emberszabású majmokat védő üvegnek van, ezek az állatok ugyanis, közeli rokonaink lévén, elkaphatják a betegségeinket: elég, ha valaki rájuk tüszent!

Mókusmajom: nemcsak az arca és a keze emberi – a betegségei is!

A zsiráfokat egykor magas rács vette körül, ma viszont afrikai szavanna, nádkunyhókkal

Látzólagos szabadság, igazi veszélyek

A modern állatkertben már alig lehet rácsokat látni, de az út idáig hosszú és rögös volt, és nem nélkülözte a keserves tapasztalatokat. Biztos, hogy az ember jobban érzi magát, és kellemesebb élményekkel tér haza egy olyan állatkertből, ahol

nem rács mögött sínylődő rabokat, hanem tágas legelőn sétálgató zsiráfokat, kényelmesen strandoló vízilovakat és vidáman mászókázó majmokat lát. A látogatás azonban nem minden: a jó szándék mögött nem hiányozhat az alapos tudás és a józan megfontolás. Az állatkerti rácsalátogatás története túlmutat az állat-

kertek világán, és tanulsággal szolgál a hétköznapiakra is: megtanít arra, hogy a korlátok látzólagos hiánya még nem igazi szabadság – de a veszélyek, amelyeket rejthet, igaziak...

Mi is a szabadság?

A rács látványa az embernek kellemetlen...

Sokan úgy tartják, hogy a bezárt állat nem érezheti jól magát, mert nem szabad, pedig az állatok szabadságát nem lehet négyzetméterben mérni. Természetesen egy nagytestű patás nagy teret igényel, de az alapterület még nem minden. Egy majom például rosszabbul érzi magát egy hatalmas kifutóban, ha nincs benne mászási lehetőség, mint egy kisebb méretűben, amelyikben bőven van ágas-bogas fatörzs. Mert a szabadság az, ha azt tehetjük, amit akarunk – és ha az állat az állatkertben is azt teheti, amit a vadonban tenne, bátran érezheti szabadnak magát.

Az állatkerti kifutók tervezése és az úgynevezett környezetgazdagítás már-már új szakmává fejlődött az állatkertészetben belül. Ahhoz, hogy egy kifutót jól meg tudjon tervezni, a szakembernek ismernie kell a benne lakó állat természetes viselkedésformáit és igényeit: tudnia kell, hogy szeret-e mászni, túrni, ásni, fürdeni, dagonyázni, építkezni vagy napozni, a nedves, árnyékos környezetet szereti-e, vagy a forró, szárazat stb. Mindez persze nemcsak a nagytestű állatokra érvényes, hanem az apró rágcsálókra, madarakra vagy gyíkokra is.

Ha az állat lakosztálya elkészült, és megfelel az igényeknek, akkor az ápolókon a sor, hogy gondoskodjanak a lakók szórakoztatásáról. Az állatkerti állatok legnagyobb ellensége ugyanis nem a bezártság, hanem az unalom. Táplálékukat nem maguknak kell megszerezniük, fészket, odújukat, kotorekjukat elkészítik helyettük, ellensé-

geiktől nem kell tartaniuk, így képességeik, érzékszerveik, ösztöneik és idegeik nincsenek igénybe véve, kihasználva. Természetesen a természetes környezethez hozzátartozik a társak jelenléte is.

Ám ha az ápoló a táplálékot nem tányéron szolgálja fel, hanem eldugdossa a kifutóban, ha a csimpánznak a túrórt úgy kell kipiszkálnia a farönkbe fűrt lyukakból, mint a bolyból a természetet, ha a medvének itt is fel kell másznia a mézért a fa tetejére, éppúgy, mint az erdőben, akkor nem unott heverészéssel töltik az idejüket reggeltől estig.

Üldögélünk, napozgatunk – kell ennél több?

Ha a páviánok visítva veszekedhetnek a jó falatokért, a farkasok pedig a maguk szigorú rangsora szerint oszthatják fel egymás közt az étletteret, akkor nem fásult egykedvűségben telnek napjaik. Ha a bivaly öklelődhet a kifutójába „boxszákként” felakasztott tuskóval, a madárnak van lehetősége fészket rakni, a prérikutya saját labirintust áshat a homokba, a tigris pedig egy régi traktorgumin játsz-

hatja el, hogyan kell a zsákmányt leteríteni, rögvést nem érzik rabnak magukat – és a látogatóknak is nagyobb élményt nyújtanak, mint az a fogoly állat, amely kényeszeredetten rója végtelen köreit a ketreccsok mögött.

A farkas falkában az igazi!

Írta: Dr. Bogsch Ilma, főigazgató
Fővárosi Állat- és Növénykert

Miért nincs már állatóvoda?

A címben szereplő kérdést gyakran teszik fel a 140 éves Fővárosi Állat- és Növénykert kapcsán, hiszen a mai gyerekek szülei, nagyszülei még emlékezhetnek az egykori óvodára, ahol különböző állatfajok kölykei cseperedtek békés együttélésben...

Egy állat születése mindig nagy esemény, és persze az állattartó többnyire igyekszik mindent elkövetni a szaporulat megtartása érdekében. Előfordulhat azonban, hogy az újszülött nagyon gyenge, de az is, hogy az anya nem törődik vele. Ilyen esetekben szokás „beavatkozni”, azaz ember vagy dajkaállat segítségével mesterségesen felnevelni az utódokat.

Gyurci a cumisüveggel

Az Állatkertben mesterségesen felnevelt bóbításgibbon-csecsemő

Az oroszlán a báránnyal...

Sikeres nevelés esetén az apróságok nagyobbacsokká lesznek, és mint az embergyerekeknek is, méretükkel párhuzamosan nő a mozgásigényük. Ezért kerültek egykor nagyobb helyre, az állatódobába, ahol „kitom-

Állatódobai foglalkozás Huszár Sándor vezetésével

bolhatták” magukat. Ha éppen több különböző fajú kis állat egymással is össze kellett szoktatni, hiszen természetes körülmények között egy barna medve soha nem találkozik egy oroszlánnal. A közös játékot persze felügyelte az „óvóbácsi”, aki szükség esetén közbeszólt, és pl. nem engedte az oroszlánnak a jellegzetes támadóugrást gyakorolni a medvebocson – meg persze saját magán sem... A kecskegidák és báránnyok a „kényszerű” együttlét során megszokták a ragadozókat, és elvesztették az egyébként természetes félelmüket társaikkal szemben.

Elfelejtett „tigrisül”

Az állatódobának azonban a látogatókra gyakorolt kellemes élmények mellett voltak kevésbé „hasznos” mellékhatásai. Az óvodában együtt élő különféle állatok egymástól és az embertől is tanultak, sőt sok esetben az idegent tekintették mérvadóknak és feltétlen főnöknek, miközben gyakran „elfelejtették” a fajra jellemző viselkedésformákat. Erre jó példa a háború után az Állatkertben született, nagyon ritka szunda-tigris esete. Születése után anyja nem tö-

Bömbit, az Állatkert legutóbbi kisoroszlánját dajkakutya nevelte

Bagosi Zoltán felvétele

A Budapesti Állatkertben született valamennyi gorillakölyköt sikerrel felnevelte a mamájuk, Liesl

Csak a mama tud így vigyázni rá

rődött vele, így mesterségesen nevelte fel a sokak által ismert, tisztelt és szeretett Huszár Sanyi bácsi. A sikeres felnevelés nagy szakmai eredmény volt! Az állat szinte árnyékként követte mindenhová Sanyi bácsit. Ám amikor férjhez adható állapotba került, tudni sem akart másik fajtársáról, azaz egy szundatigris-hímről: neki csak Sanyi bácsi kellett! A fajfenntartás szempontjából tehát Nahár „értéktelen” állat volt, amelytől nem származott utód.

Hagyjuk a mamára!

A ma születőknél elsőleges cél, hogy az anya természetes úton nevelje kicsinyeit. Ha ez nem működik, akkor jönnek csak a pótmamák, akiknek célja, hogy megerősödve minél előbb fajtársaik közé visszajuttathassák neveltjüket. Ezért került pl. Bömbi, akit dajkakutya szoptatott, négy hónaposan oroszlántársaságba, ezért volt látható Freia, a kis kattakölyök (gyűrűsfarkú

maki) először kis ketrechen csapattársai között, majd a kölcsönös ismerkedést követően már társai közé is bemehetett. Dajkája nagyon örül, hogy Freia már nem nála, hanem társainál keres védelmet „veszély” esetén, azaz sikeresnek bizonyult a felnevelés és a csapatba szoktatás.

Maradj meg vadnak!

Mára természetes, hogy pl. a ragadozó madarak fiókáinak nevelésekor a „nevelő” messzemenően igyekszik emberi mivoltát rejtegetni. Ilyenkor készülnek a tojó, vagyis az anyamadár jellemzőivel bíró utánzatok, pl. sasfejeket mintázó kesztyűk, ahol az ember ujjai a ragadozóbáb csőrét mozgatva etetik a fiókát. Talán emlékeznek még néhányan 2005-ből a Dél-Afrika Ház bejáratánál arra az elsötétített ablakra, amelynek túloldalán a mesterségesen nevelt rétisas-fióka nem érzékelhette a látogatókat, azaz nem tudott az emberhez szokni. Ez pedig vadállatok, azaz vadonélő állatok esetében rendkívüli jelentőségű. Minden vadonélő faj esetében meg kell őrizni az állat természetes viselkedésformáit, amelyek közt nagyon fontos, hogy megmaradjon az ellenségtől való félelem annak érdekében, hogy akár a szabadba visszakerülve is fennmaradhasson!

Madárnak nézi

A különleges kesztyű az anyamadár fejét utánozza

Apró fácskák szentélye

a Fővárosi Állat- és Növénykertben

A Nemzeti Bonsai Gyűjtemény

Egészen olyan, mint egy nagy, öreg fa – csak éppen nem ér fel az ember térdéig sem. Mintha csak a törpék világában járnánk: a bonszajok igazán mesebeli hangulatot keltenek. Ezek az apró fácskák Japánból származnak, és gondozásuk, alakításuk igazi művészet!

Az ágak formáját drótok segítségével alakítják ki

A világ első cserepes növényei

Talán a leglátványosabb ilyen oltárdíszek azok a gyönyörű, élő növények, melyeket külön erre a célra faragott asztalkákon helyeznek el, hozzájuk illő tálban, és a nevük: bonszaj. A *bon* szó lapos tálát vagy edénykét, a *szaj* pedig fát jelent japán nyelven, így a bonszaj szó voltaképpen tálban elhelyezett kis fát jelent. A bonszaj általában nem genetikailag törpe növény, hanem hosszantartó nevelési módszer eredménye. Az eredeti kínai bonszajok még a Napcsászár palotakertjében voltak elhelyezve, mint a birodalom legszebb tájainak és legszebb növényeinek kicsinyített másai. Mivel az istenek találkozó- és lakóhelyeit látták bennük, a palotakertből „egyenes úton” kerültek az oltárokra és a családi házak fő helyeire, s ennek megfelelő szertartásossággal gondozták és ápolták is őket.

Természetesen nem minden bonszaj került oltárra, csak az arra legérdemesebbek. Szigorú zsűri szokta elbírálni évről évre a felvonultatott növények egész sorának törzs- és lombszerkezetét, alakításuk tökéletességét, a bemutatott növény egészségét, de nem feledkeznek el arról sem, hogy pontozzák a kiállítás módjának szépségét is. Nagy szégyen, ha valaki

A Távol-keleten, például Japán szigetein a mai napig élénken él a helyszellemek tiszteletének és védelmének szokása. Egyházi és házi oltáraikon a szokásos vallási témájú szobrokon kívül, kalligrafikus szépséggel festett írásos idézetek, fenséges formába rendezett ikebana-csokrok, a Fuji-hegyre vagy híres sziklaképződményekre feltűnően hasonlatos kövek – úgynevezett szui-szeki kőinstallációk – is helyet kapnak. A legrégebbi ilyen oltárdísz, amely napjainkig is fenmaradt, az időszámításunk szerinti hatodik századból származik. Akkor Szumiko királyné oltárát díszítette, jelenleg pedig egy malajziai gyűjtő birtokában van.

Az összhatást nemcsak a növény, de a megfelelő színű és alakú tál is befolyásolja

olyan tálban mutatja be a családjá által nevelt fácskát, amelynek színe, formája, mérete nem illik tökéletesen a növényhez! Tekintettel arra, hogy mára már számos olyan híres fácskát ismerünk, amely generációk során át egy család keze alatt fejlődött, és akár hetven éve minden egyes évben lezsűrítették, lefényképezték, nyomon tudjuk követni azt a nagyszabású munkát, ahogyan ezeket a műalkotásokat a kertészek kialakítják.

Lemásolni a természetet

A bonszaj-növénysozobrászat művelése és művészetének értéke is sok évszázadra nyúlik vissza. A bonszaj nevelőjének célja nem csupán egy cserepes szobadisz gondozása, hanem annál sokkal több: a felszín alatt rejtő természeti törvények működésének leleplezése, a természet munkájának megismerése és lemásolása. Mind-

ez a növények életének, fejlődésének gondos tanulmányozásán alapul, s lényeges eleme az idő, hiszen az évszakok váltakozásával, az évek múlásával a kis fa állandóan változik, öregszik.

A bonszaj alakítása és gondozása alapos ker-
tészeti szakismeretet igényel. Az apró mé-
ret elérésének és megtartásának titka a gyökér-
zet nagyságának csökkentése, és ezzel arányo-
san az ágak, a hajtások és a lombzat szakszerű
és rendszeres metszése. A tálszerű edényben ki-
fejlődő gyökértömeg ugyanis csak önmagával
arányos mennyiségű lombot képes ellátni. A túl
nagy lombzat nagyon hamar kiszáritja a gyökér-
zet földlabdáját, és ha ez tartóssá válik, az a
növény pusztulásához is vezethet. Az eredeti, ke-
leti módszereket követő kertész a törpe forma ki-
alakításához nem alkalmaz vegyszereket. A táp-
anyag-utánpótláskor a nitrogén mennyiségét a le-
hető legkevesebbre csökkenti, így a hajtások
zömökebbek, a levelek pedig kisebb méretűek

Törpefasor az üvegfal mögött

lesznek. A növény mérete mellett igen fontos tényező a fajra jellemző ideális alak kialakítása, ami komoly felkészültséget, szaktudást, gyakorlatot és állandó odafigyelést igényel.

Világhírű gyűjtemény Magyarországon

A fentiek fényében talán már érthető, milyen rendkívüli jelentőséggel bír, hogy A Japán–Magyar Baráti Társaság Aichi tartományi csoportja Kósa Ferenc és Itomi Sinobu közbenjárása révén 1998-ban 20 értékes bonszájt adományozott a Magyar Államnak. A Japánból származó fácskák és a hazai Egyetemi Bonsai Club által felajánlott további 15 bonszaj együttesen alkotta az 1998-ban létrehozott Nemzeti Bonsai Gyűjtemény alapját, amely Európában az első ilyen jellegű gyűjtemény. A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium támogatásával a gyűjtemény a Budapesti Állatkertben került elhelyezésre és gondozásra. Színvonalas bemutatása érdekében a Japánkert keleti szélén 1998-ban

külön pavilon épült, mely a környező fák közé benövő bambuszligetet utánoz. A Kis Péter és Szlabey Balázs tervei alapján született épület 1999-ben Budapest Építészeti Nívódíjban részesült.

A gyűjtemény az elmúlt öt esztendő alatt néhány további adománnyal és számos értékes példány vásárlásával jelentősen gazdagodott. A gyűjtemény jelenleg 56 bonszaj-egyedből áll, ami a Japánkertbe kiültetett három alakfával egészül ki, összértéke hozzávetőlegesen 14 millió forint. Döntően távol-keleti származású fajokból áll, pl. japán bükk, jezo-luc, japán fehér- és feketefenyő, azáleafajok, de hazaiak is akadnak

Ugyanaz, csak kicsiben

A bonszajok nem képeznek különálló fajokat vagy fajtákat a fákon belül: éppen olyan tölgy-, kőris-, juhar- vagy fenyőfák, mint húsz-harminc méter magas társaik, csak a különleges gondozás teszi őket törpévé. Nemcsak a gyökereket kell visszavágni és a lombot metszeni különleges szerszámokkal, hanem az ágakat is megfelelő irányba kell hajlítani drótok segítségével, hogy a korona a fa jellegzetes alakjára formálódjék. Ehhez persze a bonszaj nevelőjének jól kell ismernie a vadon élő növény sajátosságait. Fontos a megfelelő öntözés is, hiszen a lapos tálkában lévő kevéske föld hamar kiszárad, de az egyszerre túl sok víz is megárt. A növények úgy néznek ki, mint egy nagyon öreg fa, de sokszor valóban elég idősök is: gondozóik évtizedeken át nevelgetik őket, és apáról fiúra öröklődik a bonszajnevelés tudományával maga a fa is. Bármilyen kecsesgötög volna is, ezek a kicsi fák nem tarthatók bent a lakásban, hiszen egészséges fejlődésükhöz éppúgy szükségük van az évszakok váltakozására, mint a nagy fáknek. Csak ünnepi alkalmakkor díszíthetik gazdájuk otthonát egy-két órára vagy esetleg napra, egyébként kint van a helyük a szabadban!

benne, pl. közönséges gyertyán és virágos kőris. A gyűjtemény alapellátását a Kert biztosítja, szakértő gondozását Katona Ervin, a gyűjtemény szakmai főkurátora végzi.

Katona Ervin eredeti, Japánban készült szerszámokkal alakítja a fák koronáját

Vendégségben az

Állatkertben Egy kis illemtan mindenkinek

Az Állatkertben sétálva gyakran találkozhatunk a következő látvánnyal: nagy csoportosulás egy kifutó előtt, gyerekek és felnőttek egymással versenyezve próbálják az ott lakó állatot „kézközelbe” csalogatni valamilyen élelemmel. Sajnos csak ritkán végződik úgy a jelenet, hogy valaki felolvassa a kifutónál található tábla szövegét, amely az állatok etetését engedi vagy tiltja. Pedig az állatkerti dolgozók mindent megtesznek azért, hogy a táblák jól láthatóak legyenek!

Ne zavarj meg a tigris álmát!

Egyáltalán: miért van szükség ezekre a táblákra? Mint minden olyan helynek, ahol sok ember fordul meg, az Állatkertnek is vannak szabályai – valami olyasmi, mint az iskolákban a házirend. Amíg nem vétünk ellene, nem is nagyon találkozunk vele. De mi a helyzet, ha egy látogató nem tartja be a szabályokat? A válasz szigorú: bizony a rendbontót ki lehet tessékelni az Állatkertből!

Zebulon, a szuperzebra

Honnan lehet tudni, hogy pontosan mik is a szabályok? Minden állatkertben kötelező a bejáratnál kitenni azt a bizonyos „látogatói szabályzatot”, amely ismerteti ezeket. Csak hogy kinek van kedve rögtön a bejáratnál hosszú, unalmas illemtankönyvet olvasgatni... Néhány éve a magyar állatkertek összefogtak, hogy ezen a gondon segítsenek, így született meg a ZooKRESZ-tábla. A közlekedésben használatos

KRESZ-hez hasonlóan olyan jelzéseket igyekszünk bevezetni, amelyeket mindenki felismer, és reméljük, be is tartja a rajta szereplő intelmeket. Ha manapság bármelyik állatkertbe ellátogattok, már messziről integet Zebulon, a szuperzebra, aki mindent tud az állatkerti viselkedésről, és szívesen el is mondja, mit lehet és mit nem szabad csinálni látogatásunk során. A következőkben nézzünk néhány különösen fontos dolgot ezek közül!

Viselkedjünk!

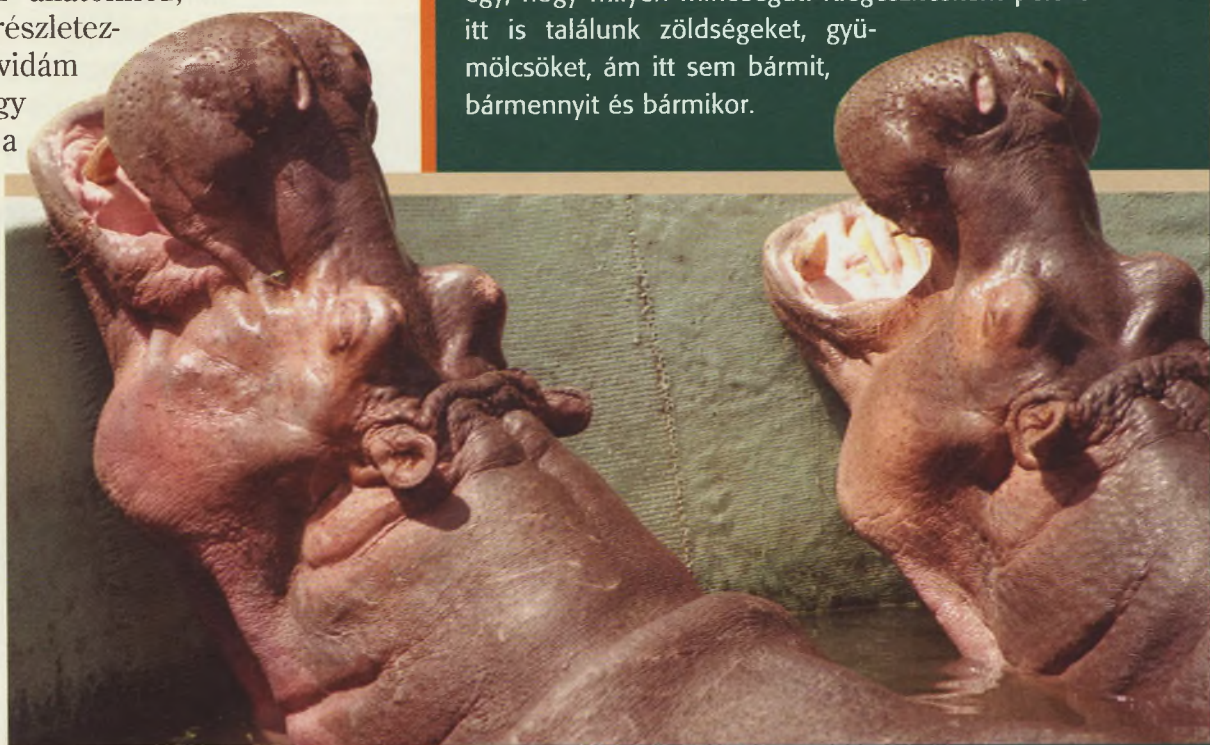
Ha állatkerti sétád során nyitott szemmel jársz, megtalálhatod a Paraszttudvar bejáratát jelző székelykapun a következő intelmet: „*Szíves vendéglátó e háznak gazdája, de a gonosz embert furkósbottal várja*”. Bizony, nemcsak a mai ember hirdette a kapuján, hogy a rossz szándékú embernek kívül tágasabb! Az Állatkert persze mindenkit szívesen lát, de nem örülünk a rosszalkodó látogatóknak. Ők nemcsak a saját szórakozásukat rontják el, hanem terhére vannak a többi vendégnek, sőt az állatoknak is.

Sokszor látunk ordító, rohanó gyerekeket a kertben – vajon ők mennyit látnak az állatokból? A hangos, gyorsan közeledő „valamik” elől az állatok inkább elmenekülnek, elbújnak, és sokáig elő sem merészkednek. Aki türelmes, és igazi állatbarát, az időt hagy az állatoknak, így olyan viselkedésüket is megfigyelheti, amit csak zavartalanul, teljes nyugalomban mutatnak.

Az állatok nem gépek

Gyakran halljuk azt is sétánk során, hogy „Nem mozog! Mozdulj már!”, és ilyenkor bizony még piszkálással, dörömböléssel is próbálják aktiválni a „lustálkodót”. Pedig az állatok nem gépek, nem gombnyomásra működnek, és leginkább azt teszik, amihez kedvük van. Nem is beszélve arról, hogy az ilyen látogató általában csak addig érdeklődik, amíg a megzavart állat meg nem mozdul – utána már nem is érdekes, mit csinál, rohanni kell tovább, újabb állatokat felriasztani. Azt az egyszerű szabályt pedig, hogy ne nyúljunk be az állatokhoz, ugye, nem is kell részletezni? Ki szeretné a vidám

állatkerti napot egy nagy kötéssel a pracliján befejezni? Sok állattal szabadon is találkozhatasz a kertben sétálva (főleg tőkés récékkel, galambokkal). Bár ők nem „hivatalos” lakói az Állatkertnek, de őket is megilleti a zavartalan élet joga. Nem hajkurászni valók, de ha egy-két mor-

Szeretik a perecet....?

Az egyik leggyakrabban hallott kérdés az állatkertben, hogy szabad-e etetni ezt vagy azt az állatot. Ahány állatkert, annyi szokás, és annyi válasz: vannak olyan kertek, ahol egyetlen állatot sem szabad etetni, vannak olyanok, ahol csak néhányat, és vannak olyanok, ahol külön etetőprogramokat, műsorokat tartanak. De vajon miért nem lehet bármelyik állatot etetni?

A perecet inkább te edd meg!

Az állatkerti állatok étrendjét gondos tervezőmunkával állapítják meg a hozzáértő szakemberek, az állatgondozók, a takarmányokért felelős dolgozók és az állatorvosok. Természetesen vannak egyszerűen összeállítható menük: egy nagytestű növényevő például valószínűleg szénát és lucernát, esetleg lombot kap legnagyobb mennyiségben – de nem mindegy, hogy milyen minőségűt! Kiegészítésként persze itt is találunk zöldségeket, gyümölcsöket, ám itt sem bármit, bármennyit és bármikor.

Ha utánózni akarsz...

zsával megkínálad őket, annak biztosan örülni fognak.

Simogatás mindenáron?

Az egyik legnépszerűbb terület az Állatkertben az Állatsimogató – bizonyára Te is voltál már ott. Ez a szabadon látogatható kifutó éppen azért jött létre, hogy mindenki testközelbe kerülhessen az állatokkal. A Simogató lakóit is úgy válogattuk össze, hogy bírják a sok-sok ember közelségét, de ügyeltünk arra is, hogy legyenek csak az állatok számára megközelíthető részek – ha esetleg elunná a tömeget, akkor lehetőségük legyen elbújni, pihenni egy kicsit. Az

Csendben, lassan...

általános állatkerti illetően itt, a Simogatóban különösen fontos szerepet kap, hiszen ha mi meg tudjuk érinteni az állatokat, akkor ők is minket – azaz a balesetek veszélye is nagyobb. Persze nem kell vérszomjas kecskékre vagy támadókedvű számárra gondolni, de elég, ha ezek a patás jószágok ijedtükben hátrarúgnak, máris kész a baj.

Csendben, lassan, szemből!

Hogy ezt elkerüld, három arany szabályt érdemes betartani: csendben, lassan, szemből! Aki így közelít az állatokhoz, annak semmi félnivalója nem lehet, nem riaszthatja meg őket. A zoo-csemegét az itt élők is szeretik, sőt, néha szemtelenül követelik is. Itt van azonban a bökkenő: a Simogatóba bevitt zoo-csemegés zacskók ugyanolyan vonzóak lehetnek az állatoknak, mint a bennük rejlő eledel, ezért gyakran megszerzik és elrágják azokat is. Ugye, nem is kell mondanunk, hogy a papírzacskó (rosszabb esetben a műanyag tasak) nem állati táplálék? Ha csak egy marékkal viszel be a finomságból, elkerülheted, hogy pimasz kecskék gyűrűjében találj magad, akik még a kabátod ujját is le akarják rágni!

Virágot ne itt szedj!

Az Állatkert parkja nem csupán szép háttér az állattartáshoz, hanem értékes növényzeti gyűjtemény is, ráadásul az egész terület természetvédelmi oltalom alatt áll (erről magad is meggyőződhetsz, hiszen sok helyen találod meg a természetvédelmi területet jelző kocsagos táblát). A virágok, levelek letépése nem csupán díszektől fosztja meg a Kertet, hanem rongálásnak is minősül – ha ilyet látsz, szólj rá Te is a ren-

...itt megleheted!

detlenkedőre! Más módon is segíthetsz, hogy a park mindig szép legyen. A szemetelés bizony sok problémát okoz nekünk, mert bár sok gyűjtőedény áll rendelkezésre, mégsem mindenki talál bele ezekbe. Reméljük, Te ne csak erre ügyelj, hanem arra is, hogy a műanyag (PET) üdítőspalackokat a külön erre való, sárga tartályokba dobd!

Léggömböt csak kifelé vegyé!

Van néhány játék, amihez a gyerekek nagyon ragaszkodnak, ilyen például a léggömb és a labda. Ezek nem valók állatkertbe, még akkor sem, ha a bejáraton kívül, a Ligetben árulják őket! Mindkettő megijesztheti az állatokat: színesek, furcsán mozognak, tehát egy állat számára riasztóak, idegesítők lehetnek. Nem is beszélve arról, hogy egy lufi kipukkanása mekkora riadalmat kelt! Ha Te lennél az állatkert-lakók bőrében, mit gondolnál a hirtelen durranásról? Puska lövés volt? Jönnek az orvadászok? A labda más módon tehet kárt kedvenceinkben: ha beesik egy kifutóba, vagy esetleg valamelyik állat lenyeli, komoly problémákat,

...szemből!

Pogácsát a majomnak!

A ragadozók étrendjét sokszor egy legyintéssel elintézzük: hús, mi lenne más? Pedig itt is szükséges a különböző vitaminok, ásványi anyagok biztosítása, ha máshogy nem megy, akkor az ételbe keverve. És akkor még nem beszéltünk a speciális, külön egy-egy állatfajnak kitalált csemegékről, pedig minden állatházban készül legalább egy ilyen „koktél”. A legáltalánosabb talán a lágyeleség: ezt sok madár és kisebb emlős étrendjében fellelhetjük. A lágyeleség tartalmazhat túrót, tojást főve vagy nyersen, főtt vagy nyers darált húst, reszelt sajtot, reszelt zöldségeket, gyümölcsöket, sokszor számunkra furcsa összeállításban. Egy másik specialitás a majompogácsa, amelyet minden reggel frissen sütnék a takarmánykonyha dolgozói különféle magvakból, darákból, mazsolából, szőlőcukorból, élesztőből, tejporból.

Készül a gorilla ebédje

A tintahaltól a vörösborig

Egy-egy gondosan összeállított diéta biztosítja az állatok egészségét, jó kondícióját. Ehhez közel 270 féle takarmánynak kell folyamatosan rendelkezésre állnia, a tintahaltól kezdve a szamócán keresztül a vörösborig. (Ez utóbbit a főemlősök, azaz a majmok kapják, teával jól felhígítva, csersavforrásként!) Képzeld csak el, mennyi mindenre kell odafigyelni egy igazán „állati jó” menü összeválogatásakor! A látogatók által adott perec, ropi (hogy csak a legáltalánosabbakat említsük) egyáltalán nem része a tervezett étrendnek, így könnyen megbetegítheti állatainkat. Sajnos sokszor kell állatorvosi segítség egy-egy tületetett vagy tiltott dologgal kínált állatunknak, sőt, előfordult már ebből eredő haláleset is. A tiltótáblákat tehát nem viccből és nem „kitolásból” tesszük ki bizonyos állatok kifutójához, csupán szeretnénk, ha egészségesek maradnának!

Zebulon vagyok!

Segítek, hogy könnyen eligazodj az állatkerti szabályok között, melyek gondtalaná teszik a látogatást. Elmondom, mit teszek és mi mindent tehetek itt!

ZOO KRESZ

Vendégségben az Állatkertben

Állatot nem hozok be.

Kedvenc háziállatomat inkább otthon hagyom, hogy ne zavarja az itt lakókat, és nehogy betegséget okozzon.

Sohasem nyúlok be az állatokhoz.

Bár kedvelem itteni barátaimat, mégse nyúlok be a kuckójukba. Sokan közülük ijedősek, vagy hamar felmérgesednek, és olyankor harapnak, csipnek, karmolnak. Ezért nekem kell elővigyázatosságnak lennem!

Nem nyúlok az elektromos kerítéshez.

A villanypásztor nem bánt, ha én sem bántom. Inkább békén hagyom, nem nyúlok hozzá, nehogy megsérüljek tőle.

Az utakon maradok.

A látogatói utakat nekem építették, hogy kényelmesen, biztonságban sétálhassak, és mindent jól lássak. Ezért nem is térek le azokról.

Psszt!

A barátaim érzékenyek. Ha kiabálok, megjíjdenek, elbűnnek, és lehet, hogy egész nap elő sem jönnek.

Nem zavarom az állatokat.

Ha néhány barátom alszik, fekszik, nem dobálom őket, nem ütögetem az elválasztó üveget. Ki szereti, ha pihenés közben zavarják?!

Az állatokra veszélyes játékaimat kint hagyom.

A labda, a vízpisztoly és a lufi csak nekünk játék, barátaink számára inkább ijesztő és veszélyes. Ha kidurran, halálra rémülnek tőle, ha lenyelfek, el is pusztulhatnak.

Nem bántom a növényeket.

Milyen gyönyörű diszei az állatkertnek a növények! Ők is élőlények, ezért nem bántom, töröm, tépkedem őket.

Nem szemetelek.

Én a saját otthonomban sem szórom szét a szemetet. Így itt, a vendéglátóim otthonában sem teszem.

Nem dohányzom.

Állatkerti barátaink nem szeretik a cigarettafüstöt. Ezért cigarettázni, pipázni náluk csak a kijelölt dohányzóhelyeken lehet.

Gyalogolok.

Görkoresolyám, biciklim kint hagyom, mert a látogatóársaimat és az állatokat is zavarja és balesetveszélyes.

A szabadon lévő állatokat nem kergetem.

A kifutókon kívül is találkozhatok állatokkal, őket sem zavarom.

Megfigyelem az állatokat.

Érdemes hosszabb ideig figyelni az állatok életét, viselkedését, mert sok érdekességet láthatok.

Eloolvasom a táblákat.

Mindig elolvasom az információs táblákat, ahonnan rengeteg érdekességet tudok meg az itt lakókról.

Bátran kérdezhetek.

Ha megkérek egy gondozót, meséljen kedvencéről, mindig nagyon készséges, és rengeteg állatkerti "titkot" tudok meg tőle.

Részt vehetek a programokon.

Sose mulasztom el az izgalmas állatkerti bemutatókat és programokat.

Írhatok a vendégkönyvbe.

Ha észrevelem, másokkal is megosztható tapasztalatom van, azokat beírom az állatkerti vendégkönyvbe.

Támogatom az Állatkertet.

Adóm 1%-ának felajánlásával is támogatom az állatkert fejlesztését.
Adószám: 15490658-2-42

Örökbefogadó lehetek.

Kedvenc állatomat akár örökbe is fogadhatom, és így egy évig a nevelőszülője lehetek.

Odafigyelek a gyerekekre.

A kisebbekre mindig vigyáznunk kell, mert ők még nem ismerhetik az állatkerti vendégeskedés szabályait.

Védem a környezetem.

Itt szelektíven gyűjtük a szemetet. Én is szétválogatva dobom a megfelelő kukába a hulladékot.

Válthatok bérletet.

Ha éves bérletet váltok az Állatkertbe, bármikor meglátogathatom kis barátaimat.

Zoocsemegével etethetek.

Az állatok a gondozóiktól minden fontos táplálékot megkapnak, ezért én csak zoocsemegével kínálom őket.

A virágokban csak
gyönyörködj...

... de ne szedd le őket!

akár az állat vesztét is okozhatja. Ez utóbbi sajnos nem túlzás, Süsü nevű vízilóvikánk éppen egy ilyen bepottyant (bedobott?) gumilabdától kapott halálos bélelzáródást.

A majom nem Te vagy!

Mászni jó, de nem mindenhol szabad, s nem véletlenül! A kijelölt sétautak, a sziklán vezető út biztonságos, ám ha külön expedíciót szervezel, könnyen bajod eshet. Számos helyen alkalmad nyílik kipróbálni, milyen lehet majomként, lajhárként, macskaként kúszni-mászni: ezek a Zoo-olimpiai állomások, ahol összemérheted képességeidet az állatokéival. Más kérdés, hogy sokan azért próbálnak a rácson túlra jutni, hogy kipróbálják, valóban ráz-e az elektromos kerítés, vagyis a villanypásztor. Elárulhatjuk: tényleg ráz, és ezt az állataink hamar megtanulják. Reméljük, Ti úgy is elhiszitek, ha nem fogjátok meg, hiszen a bölcs nem csak a saját kárán okul.

Zebulontól tehát tanulhatnak kicsik és nagyok: érdemes jól viselkedni, hiszen a szabályok a Ti biztonságotokért ké-

Zoo-csemege: a megalkuvó megoldás

Mi a helyzet a zoo-csemegevel? – kérdezhetitek jogosan. Ez bizony félmegoldás: etetésnek etetés, de talán nem annyira káros, mint az adalékanyagoktól hemzsegő emberi eledelek. Ám itt is van egy bökkenő: a mennyiség. Egy-egy napra csak egy bizonyos mennyiségű zoo-csemegevel készülünk, amennyiről azt gondoljuk, hogy még nem károsítja állataink egészségét. Ha ez elfogy, akkor aznap már nem lehet többet beszerezni a büfékben – és ez sokszor nagy felháborodást okoz a látogatók között. Ugye, Te megérted,

hogyan lehet a végtelenségig etetni? Nagyjából úgy kell elképzelni a zoo-csemege és a normál állati étrend viszonyát, mint az egészséges emberi táplálkozás és a csoki kapcsolatát. Ha valaki ügyel az étrendjére, az megengedhet magának egy-két falat csokit is, de ha mindenkitől, aki az utcán szembejön, kapnál egy táblával (és meg is kéne enned), bizony hamar megbetegednél!

szültek, és talán több izgalmas látnivalóval találkoztok állatkerti látogatásotok során.

Legyetek holnap Ti is szívesen látott vendégeink!

Pávát szabadon is láthatsz az Állatkertben

Állatkerti részletek

Ismered az Állatkertet? Biztos? Most próbára teheted a megfigyelőképességed. Próbáld meg kitalálni, hogy az Állatkert melyik részén készültek a fényképek! (Ha nem sikerül, segít egy tükör!)

Madársztori (Μοε Άρενα és Γερκεκρητ között)

Τεκνοσπερσελη τελε (Μοσαρι τεκνοσος τελε)

Ομοσθησσορι σσολε (Ομοσθησσορι)

Τελερσοσσορι-τεσσορι (Λιρσορι Ελετ Ησο)

Ισοριπποσ τελε (Ραλιμαρσο μοσορι Οσομπερ-σορορ Ιαλορσο)

Καθησορορ Ρορσο (Ραμρι Ησο)

Μαδαρσοκ-σορορ σσολε (Εοκσο)

Ομοσθησσορ κρι (Ομοσθησσορ)

Magolj, bagoly

– színész lesz belőled!

Kesztyű = élelem!

Műsorunk címe „Állatok akcióban”, ám a valóságban káprázatos cirkuszi produkciót, akciót és attrakciót biztosan nem lát benne a közönség. Bemutatónknak ugyanis nem az a célja hogy bohócot csináljunk az állatból, hanem az adott fajra jellemző természetes viselkedést, mozgást és táplálkozást ismertessük meg a nézővel

Ezt a műsort azért hoztuk létre, mert mire a látogatók többsége az Állatkertbe érkezik (9 órakor nyitunk), a reggeli etetés általában már megtörtént, és csupa jóllakott, lusta állatot láthatnak, természetesen a kifutó legtávolabbi végében. Ezzel szemben a bemutató műsorában testközelből, szinte centiméterekről találkozhatnak a szőröstollas szereplőkkel. Ezek nem szelíd állatok, csak valamennyire kezelhetőek, és természetesen nem szeretik, hogyha az ember simogatja őket (ez főleg a madarakra vonatkozik). De vajon akkor hogyan érzük el azt, hogy ezek a „nem szelíd” állatok mindenféle kényszer nélkül, saját maguktól elviseljék az ember közelségét, mozogjanak és táplálkozzanak a közönség előtt?

Röptetésre készen:
Bálint, az uhu
„tanára” kezén

Bálint, a bagoly

Emeljünk ki egy példát! A műsorban általában öt állat szerepel; az első egy nagytestű hazai bagolyfaj, az uhu. Ez a nagy bagoly itt kelt ki a tojásból a Fővárosi Állat- és Növénykertben, 2001. február 14-én, ezért a Bálint nevet kapta. Kéthetes korában (nem kis harc árán) elvették a tojó madártól, s ettől kezdve ember nevelte, ami a következőképpen történt. Az ápolói szoba ablakába csinos kis műfészket készítettünk. Elhúztuk a függönyt, hogy a kisbagoly lássa a látogatókat. Az üveg megakadályozta a látogatókat abban, hogy hozzáérhessenek a madárhoz. Hiába kopogtattak az üvegen, Bálint ezt nem vette

Ha eléred a pózna végét, mássz tovább a kötélén!

zokon, sőt hozzá is szokott az ember közelségéhez. Ha az arra kijelölt ápoló ment oda hozzá, akkor jutalomfalatként kapott valamilyen táplálékot, általában egeret.

Gondolkozzunk a madár agyával! Mit gondolhat egy kéthetes fióka, amikor az ápoló látványa és közeledése számára pozitív élménnyel (étel!!!) párosul? „Jönnek már! Jó fejek! Enni kapok!!! Hurrá!” A madarat soha nem csaptuk be, tehát közeledésünk számára mindig kedvező élményt jelentett.

Kesztyű = élelem

Nőtt, nőtt, nevelkedett a fióka. Ekkor már hozzá kellett szoktatni őt a dobozba helyezéshez, hiszen valamilyen módon szállítani is kell a műsor helyszínére/ről. Nagyon finoman, a csüd hátsó részéhez nyúlunk egy vastag kesztyűvel. Ezt a kismadár automatikus hátr lépéssel viszonzza, így fellép a kesztyűre. A kesztyű-

Az ormányosmacinak nincs lámpaláza

Zsonglőrködés hallal:
a kormoránnak
semmisség

ről való leléptetés ugyanilyen módon történik, a dobozban keresztben található ülőrúdra. A dobozban töltött néhány perc után ismét jutalmazzuk a madarat, napról napra nyújtva a benntöltött időt – akár félórára is. Tulajdonképpen ezzel a dobozhoz való szoktatás meg is történt, és a madár szállítható a közönség elé, a bemutató helyszínére.

Mérlegen az artisták

Madarainkat általában fiókakortól, emlőseinket néhány hetes (esetleg szemnyitós) kortól neveljük, idomítjuk. Persze nem mindig sikerül tökéletesen a szereplésük a közönség előtt, hiszen nem gépekkel dolgozunk, nekik is lehetnek rossz napjaik... Érzékenyek az időjárásváltozásra, frontok érkezésére, hőmérsékletre, sőt az előző napi táplálék mennyiségére is, ezért naponta műsorkezdés előtt pontos testsúlymérésre van szükség. Ezt egy naplóba jegyezzük, és az előző napokhoz viszonyítjuk, esetleg jegyzetként az állat kedélyállapotát is rögzítjük.

Ez abban az életkorában történt, amikor még nem volt teljesen röpképes. A közönség természetesen kíváncsi, hogy mi van a dobozban. Természetesen meg is mutatjuk nekik: kivesszük a kisbaglyot az előbb már ismertetett módon (átlép-

Ismerkedés testközelből: hát ilyen helyes kis állat a görény?

tetéssel). A közönség előtt is jutalmazzuk, szigorúan kesztyűből – tehát a kismadár ragaszkodni a fog a kesztyűhöz. Néhány nap elteltével már annyira szereti a kesztyűt, hogy magától fog a kesztyűre repülni, közönségtől és ápolótól nem fél, tehát kész a szereplésre, a bemutatóban való részvételre.

Nekik is lehet rossz napjuk

A műsorban a madarat táplálkozás és mozgás közben mutatjuk be, hiszen az volt az eredeti célunk, hogy minél közelebbről láthassa a látogató, ne csak a

Jancsi a mérlegen: testsúlyellenőrzés a fellépés előtt

röpde túlsó végében ücsörögve. A pusztá bemutatáson túl ismeretterjesztő előadást is tartunk a műsorban az állatról, amely a madár elterjedését, természetvédelmi értékét, életmódját, érzékszerveit, és a róla terjedő tévhiteket, babonákat is bemutatja. A műsorban egyszerre mindig csak egy állat szerepel. Váltáskor egy kis szünet következik, ami remek alkalom a látogatói kérdésekre – természetesen pontos, megbízható válaszadással.

Szeszélyes sztárok, fegyelmezett közönség

Mivel az állataink teljesen szabadon közlekednek a közönség előtt, volt már példa kisebb szökésekre. A kormoránt a Városligeti-tóról, a hollót a Kert másik végéből, az uhut pedig (négy nap múlva) az ötödik ke-

rület egyik bérházának tetejéről kellett visszavarázsolni kommandós akcióval.

Ha az ormányosmaci nem hajlandó végigmenni a kötélén, a szokásos ismertető nem marad el, de megvárjuk, amíg magától lejön a bambuszrúd tetejéről, visszamászik a szállítódobozába, és néhány perc múlva megpróbáljuk a feladatát újra végrehajtani vele, természetesen mindenféle erő-

szak nélkül. Ha még ekkor sem hajlandó „dolgozni”, akkor a kollégákkal megpróbáljuk ennek a rakoncátlankodásnak az okát megkeresni, és a másnapi műsorra megszüntetni. A műsor általában zökkenőmentesen, mindenféle baj nélkül zajlik, de ehhez fegyelmezett közönségre is szükség van...

Állatok akcióban

Az Állatok akcióban című műsor 1997 óta működik sikeresen a Fővárosi Állat- és Növénykertben, márciustól októberig, a nyári időszakban naponta kétszer (11.30, 14.30) tavasszal és ősszel naponta egyszer (11.30), a közönség teljes meglegedésére. Kezdetben a Flamingógyepen tartottuk a bemutatásokat, de 2002 óta a külön e célra épült Noé Aréna áll rendelkezésünkre. Ezekkel a szelíd állatokkal három szakápoló foglalkozik. A bemutatóban ugyan csak öt állat szerepel, de ehhez váltótársakra is szükség van, így összesen a következő állatokkal dolgozunk:

- 2 bagoly (Bálint, Huba)
- 2 kormorán (Kacsa I, Kacsa II.)
- 2 holló (Tamara, a másinak még nincs neve)
- 2 ormányosmedve (Füstös, Pippin)
- 2 görény (Berci, Endre)
- 2 kacagó jancsi (Kisjancsi, Nagyjancsi)
- 1 patkány (Pestiske)

Aki még nem látta a műsort, azt szeretettel várja a Fővárosi Állat- és Növénykert bemutatás csapata!

Basa István

állatgondozó, programasszisztens

Fővárosi Állat- és Növénykert

1146 Budapest, Állatkerti krt. 6-12.

Tel.: (06-1) 273-4900/145

a MANDRILL álarca

A világ legszínesebb majma a Budapesti Állatkertben

Nagyon sokféle színpompás állatot ismerünk, főleg madarakat, kétélűeket, halakat, hüllőket és rovarokat, ám az merőben szokatlan, hogy egy kifejezetten ríkító színezetű emlőssel találkozzon az ember. Pedig állatkertekben sétálva – így a Budapesti Kertben is – nem reménytelen vállalkozás találkozni a világ legszínesebb majmaival

Hogy milyen egy mandrill? A kifejlett hím, pláne ha ő a csapat vezére, lenyűgöző. Termetre kétszer akkora, mint a nőstények, s egészen hihetetlen színek díszítik pofáját és ülepét: feltűnően élénk vörös és ibolyás-, illetve égszínkék árnyalatok. Állát narancssárga színű szakáll keretezi, a fejtetőt pedig barna taraj díszíti. A legerőteljesebb színeik az ivarérett, domináns hímeknek vannak. A még fiatal, illetve alárendelt hímek és a nőstények sokkal halványabb színezetűek, az utóbbiak pofája inkább barnásfekete. Az újszülött kismajmok a páviánféléknél megszokott fekete bundában, rózsaszín arcbőrrel jönnek a világra. Körülbelül két hónapos korukban kezd a szőrzetük színe az idősebb majmokéra hasonlítani.

A hím hátsó felén megismétlődnek az arc színei

A mandrillcsecsemőt az anyja egy pillanatra sem hagyja magára

Az őserdő sötétjében

Hogy megérthessük a színek jelentőségét a mandrillok életében, meg kell ismernünk környezetüket, természetes élőhelyük adottságait, életmódjukat. Afrika egy jól körülhatárolható vidékén élnek: a trópusi esőerdőkkel borított Kameruni-hegység területén. Az ilyen esőerdők a talajszinten nagyon árnyékosak. Gondoljuk el, hogy milyen kevés fény jut ott a talajra, ahol 2-3 szintben záródik a fák lombkoronája, s a legmagasabb fák akár 60 métereseek is lehetnek: bizony még délben sem jutnak le a nap sugarai akadálytalanul a talajra! A mandrillok itt keresgélnek táplálékukat,

aminek összegyűjtéséhez akár 8 km-t is vonulhatnak naponta. Aprilistól októberig gyűjtik elsősorban a földről az enivalót: magvakat, gyökereket, gumókat, hajtásokat de rovarokat, pókokat, kisebb emlősöket, sőt hüllőket (akár kígyókat!) is szívesen fogyasztanak.

Messziről is látható

Napfelkelte után veszi kezdetét az élelemkereső portya, amelyet a domináns hím vezet. Őt követi a kb. 20-30 fős, nőstényekből, fiatalabb hímekből és kölykökből álló csapat. Ha szem elől tévesztenék egymást – ami ebben a fényszegény környezetben gyakorta megesik –, legkönnyebben a vezér rikító színeit veszik észre. Ha messzebbre kóboroltak, a csapat tagjai különféle mormogó hangokkal és kiáltásokkal tartják a kapcsolatot vezetőjükkel.

Mélyen ülő szemei miatt arc-kifejezésében van valami ördögi

Fele-ség: a nőstény feleakkora, mint hím

zárólag a vezérhím párosodhat a nőstényekkel így csak neki lehetnek kölykei – viszont az el-lenséggel is (mely leggyak-rabban leopárd) neki kell szem-beszállni! A Budapesti Állat-kertben is csak a csapatvezér-nek lehetnek utódai. Most ugyan három alig színes nő-stény látható csak a Kertben, de várjuk az új háremurat, aki re-mélhetőleg elődeihez hason-lóan tiszteletet parancsoló mé-retével és pompás színezetével kápráztatja majd el nősténye-inket.

Törzskönyvezett majmok

A Budapesti Állatkertnek kiemel-kedő szerepe van a mandrillok állatkerti tenyésztése szempont-jából. Itt vezetik ugyanis az euró-pai állatkertekben élő mandrillok törzskönyvét: a Budapesti Állat-

Október és március között ér-nek ezen a vidéken a gyümöl-csök. Ilyenkor még ezek a nagytestű majmok is (a kifejlett hímek átlagosan 25-30 kilósak, de az eddig mért legsúlyosabb hím elérte az 56 kg-ot is) fel-másznak a fákra, és jól belak-mároznak a finom termésekből. Természetesen a kisebb súlyú nőstények, kölykök könnyeb-ben jutnak fel a magasabb ágak-ra, ahol az akrobaták ügyessé-gével vetik ágról ágra magukat. Éjszakára mindig fákra költöz-nek, a nőstények és a kölykök a magasabb ágakon, a hímek az alacsonyabbakon pihennek.

Ugye, szép vagyok?

A hímek feltűnő színezetének van még egy fontos szerepe: vonzóvá teszi őket a nőstények előtt! Az erős, védelmező, köve-tendő vezető a nőstények sze-mében mindig a legfeltűnőbb színezetű hím, így az ilyen ál-latokhoz csatlakoznak, illetve az ő csapatában maradnak meg a mandrill-lányok. A fiatalabb, kevésbé színes hímekkel is élénk színein keresztül tudatja vezető szerepét a domináns hím. A magas rangnak komoly következménye van: nemcsak ő vezeti a csapatot a táplálék-szerző portyák során, hanem ki-

A tágas kifutót vizesárok és villany-pásztor határolja

A kicsinyét nevelő anya idősebb kölykével is szoros kapcsolatot tart

kert egyik körzetvezetője, Vidá-kovits István a faj ún. kurátora. Ő tartja nyilván az állományt, hogy milyen „családból” származnak, azaz milyen genetikai ál-lománnyal rendelkeznek az euró-pai állatkertekben élő mand-rillok, ő dönt a „házassági” kér-désekben, azaz: a különféle nő-sténycsapatokhoz génállományát tekintve melyik hím illik a legin-kább.

Ez azért nagyon fontos, mert ezeknek a majmoknak a va-donbeli egyedszáma az orvva-dászatnak és az ember élőhely-romboló, esőerdő-pusztító tevé-kenységének következtében gyor-san csökken. Így elképzelhető, hogy egyszer szükség lesz az állatkertekben született mand-rillok természetvédelmi terüle-tekre történő visszatelepítésére, aminek pedig feltétele a majmok minél változatosabb genetikai sokszínűségének fenntartása.

Engem vigyél magaddal!

Hiányzik még valamelyik Süni?
Esetleg szívesen megismernéd
a Vadon magazint?
Nem akarsz műanyag szatyrokat elfogadni?
Szereted a kérdezz-felelek játékokat?

Most mi mindenen segíthetünk!
Rendeld meg a Süni Egyesület
„Engem vigyél magaddal” csomagját!
1830 Ft+ posta- és
csomagolási költségért, választhatsz
– a Süni és a Vadon magazin régebbi
számaiból 2-2 példányt,
– 1 csomag játékkártyát
(természetismereti kérdések
és válaszok vannak rajtuk),
– elküldjük Neked ezt a szép
vászonszatyrot,
– A Süni Füzetek negyedik, társállattartási
etikával foglalkozó számát.

A vászontáska használatával egy év alatt
rengeteg műanyagszemét keletkezését
akadályozod meg.

A szatyor hátoldalán hasznos tanácsokat
olvashatsz a környezetbarát vásárlásról.

Megrendelem az „Engem vigyél magaddal” csomagot.

Név:

Cím:

A csomagban a Süni magazin számait,

a Vadon magazin

számait, és a kártyát kérem.

Az 1830 Ft+ posta- és csomagolási
költséget a csomag átvételkor fizetem.

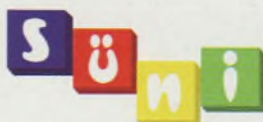
A csomag e-mailen is megrendelhető:
kgy.pan@zpok.hu címen a fenti adatok közlésével,
személyes átvétel esetén telefonos időpont-egyeztetést
kérünk.

Következő számunk tartalmából

A SIVATAG HEVE

Mindenki tudja, milyen
a sivatag: forró, száraz,
homokos, sehol egy
növény. Esetleg sziklás,
kavicsos, éjszaka jég-
hideg, és néha ellepik
a színes virágok. Nicsak,
ott egy állat is: teve,
kenguru, vagy apróka
róka hatalmas fülekkel;
rengeteg gyík, kígyó,
skorpió és bogár, és
(ki hitte volna!) még
béka is – nem is olyan
kihalt, egyhangú táj ez
a sivatag! Következő
számunkban sivatagi
portyára indulunk.
Felkeressük a Föld leg-
melegebb, legszárazabb
élőhelyeit: Afrikában,
Ázsiában, Amerikában,
Ausztráliában, a magyar
Alföldön és a lakásunk
ablakpárkányán!

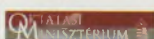
SÜNI
A Göncöl Alapítvány, a Fővárosi Állat- és
Növénykert és a Süni Egyesület kéthavi folyóirata
XXI. évfolyam 2006/4. szám

Nemzeti Kulturális Alapprogram

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

Kiadja a Göncöl Alapítvány (2600 Vác, Ilona u. 3.), az IUCN tagja
Felelős kiadó: Kizsel Vilmos, a Göncöl Alapítvány elnöke
Főszerkesztő: Mirtse Zsuzsa (mirtsezsuzsa@vadon.hu)
Szerkesztő-olvasószerkesztő: Mirtse Áron (mirtsearon@vadon.hu)
Tudományos szerkesztő: Kovács Zsolt (kovacszsolt@vadon.hu)
Művészeti vezető: Oláh Csaba (olah.csaba@yahoo.com)
Nyomdai előkészítés: HVGPress • Nyomda: Arrabona Print Nyomda
Felelős vezető: Ványik László ügyvezető, (info@arrabonaprint.hu)
Titkárságvezető: Fliegl Mónika
Terjesztés: Kovács Gyula (kgy.pan@freemail.hu)
Nagyimihály Szilvia (sznagyimihaly@freemail.hu)
A szerkesztőség címe: 1054 Budapest, Pesti Barnabás u. 6.
Levél cím: 1242 Budapest, Pf.: 455. Tel./fax: 266-5449 • E-mail: szerk@vadon.hu

A lap fő támogatói:
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Nemzeti Kulturális Alapprogram,
Miniszterelnöki Hivatal, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma,
Oktatási Minisztérium, ÖKO-Pannon Kht.

Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt., a regionális részvénytársaságok,
a Budapesti Hírek Rt. Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Levél- és
Hírlapüzletági Igazgatósága (LHI).

Belföldi előfizetés: Budapesten az LHI ügyfélszolgálati irodáinál,
a hírlapkereskedőknél, a Hírlapelőfizetési Irodában (HELIR - Budapest, Orczy
tér 1., levél cím: HELIR 1900 Budapest), vidéken a postáknál és a kézbesítőknél.
Külföldi előfizetés: a Hírlapelőfizetési Irodában
(HELIR - Budapest, VIII. Orczy tér 1.,
levél cím: HELIR 1900 Budapest) ISSN: 1585-907x

Címlapon: Orángutánok
(Bagosi Zoltán felvétele),
hátlapon: Virágzó kaktusz
(Czéher György felvétele)

Ez az újság újrahasznosított papírból készült. E célból fát nem vágtak ki.

Élj úgy, mint az erdő - és az erdő is élni fog!

**A fák nem szemetelnek.
Amit elhullatnak, később újra felhasználják.**
A keletkezett hulladékot gyűjtsd szelektíven, hogy újra termék,
és ne szemét legyen belőle!

A fák tudják a titkot.

Annyit vesznek el, amennyire szükségük van.

A vásárló hulladékot is vesz. Vásárolj annyit és úgy,
hogy kevesebb szemét keletkezzék!

Magyarországon az ÖKO-Pannon Kht. koordinálja az újrahasznosításra kerülő papír 60%-ának, más csomagolási anyagok 90%-ának szelektív összegyűjtését és újrahasznosító-üzemekbe történő továbbítását.

Következő számunkban:
A sivatag heve

20064

9 771585 907008

Boldog születésnapot!

140 éves az Állatkert

ÜNNEPI KIADÁS

Újrahasznított papíron!

MILLIÓK ÉLETKERTJE

Gyerekkorom óta járom a világ állatkertjeit, és tudom, hogy mindegyik tükre az adott országnak. Ritkán gondolunk arra, hogy az 1866-ban megnyílt Állatkert az ország egyik legnagyobb múltra visszatekintő, változatlan helyen működő kulturális és tudományos létesítménye, amely megnyitása óta legalább százmillió vendéget fogadott! Manapság évente jóval több, mint egymillióan látogatják, és kevés magyar gyerek van, aki sohase járt volna itt. Aki viszont egyszer belépett az Életkert kapuján, az visszajön majd a családjával, az unokáival. Mert az Állatkertben lenni jó! Élményeket és pihenést biztosít, mégpedig nem is akármilyen környezetben: Európa egyik legérdekesebb műemlék-állatkertje a mienk. Az Állatkert örök, mégis évről évre változik: megújul, egyre korszerűbb kifutók épülnek – apró csodák a gyerekek, no és elsősorban az állatok öröme. Ünnepejünk most együtt, azokkal, akik hozzánk hasonlóan szeretik ezt a különös kis világot!

*Dr. Persányi Miklós
környezetvédelmi és vízügyi miniszter,
a Fővárosi Állat- és Növénykert
volt főigazgatója*

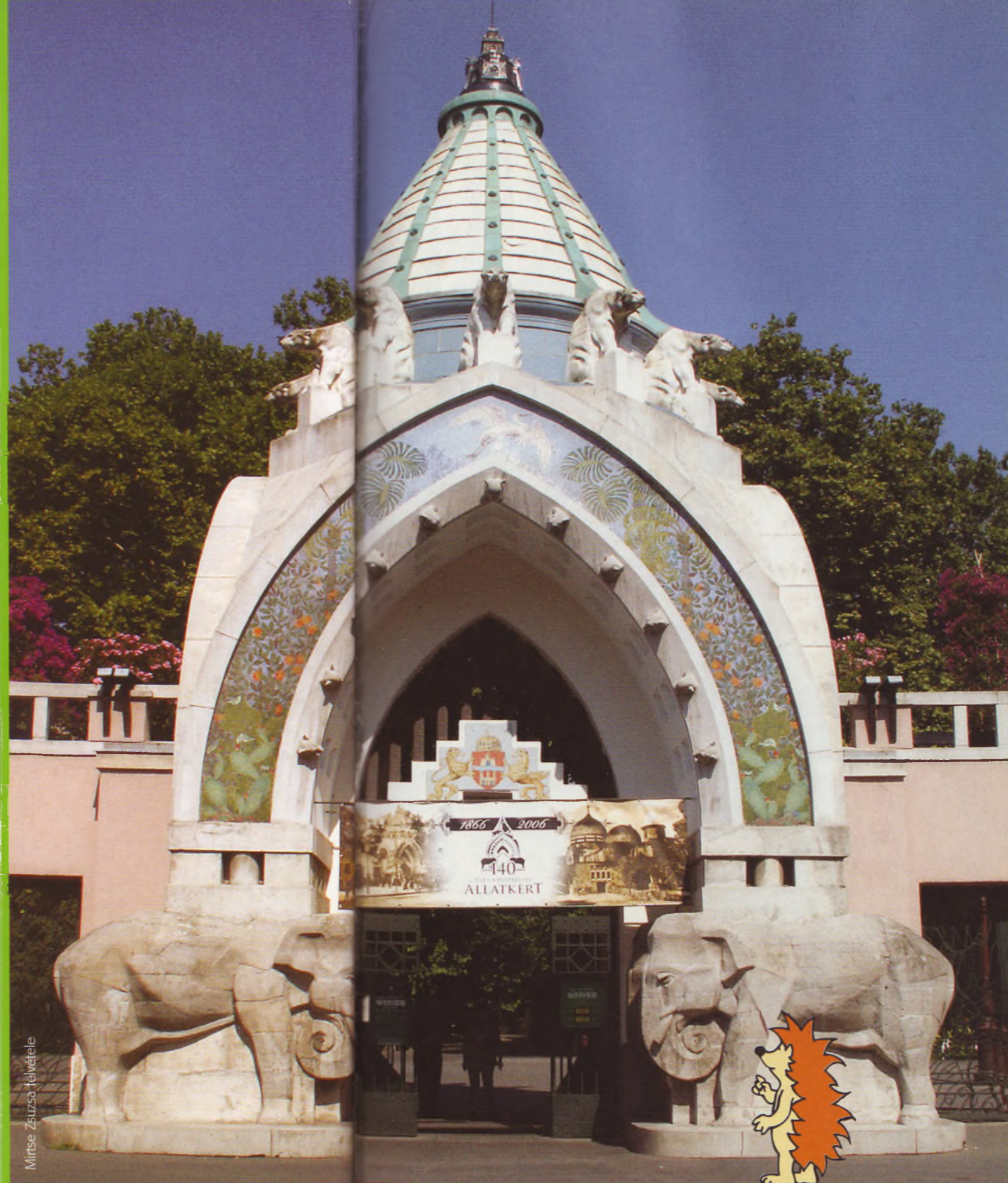
HOGY KERÜLT A SÜNI AZ ÁLLATKERTBE?

Volt egyszer egy gyerekújság, úgy hívták, hogy Süni magazin. Sokan olvasták, szerették, gyerekek ezrei nőttek fel rajta, s közben észrevétlenül a lap is felnőtt az olvasókkal együtt. Ekkor egyesült az Állatkert évszázados lapjával, A Természettel. Ám a Sünit, a régit, a kedveset, ekkortól hiába keresték a gyerekek a polcokon. Ez így nem jó, ez így nem lehet tovább!

2000-ben aztán úgy gondoltuk, újra- indítjuk a lapot, mert hiszünk Bennetek. Hiszünk abban, hogy a kezetekben van a jövő kulcsa, és komoly esélyetek van arra, hogy jobba, szebbé, élhetőbbé tegyétek ezt a kék bolygót, amit úgy hívnak, hogy Föld. Felébresztettük hát öt évig tartó álmából a Sünit, a patinás állatkerti újság pedig Vadon címmel szól továbbra is a felnőttekhez.

A Süni alapítója, a Göncöl Alapítvány és a Fővárosi Állat- és Növénykert közötti kapcsolat azonban nem szakadt meg ezzel: közösen vállalkoztunk mindkét lap kiadására, hogy Nektek, gyerekeknek, a legjavát adhassuk át annak, amit tudunk a világról, a természetről, az állatokról. Az Állatkert közös emlékünk, jelenünk, és remélem, jövőnk egyik szép tündérszigete is. Lépjete be velünk az elefántos kapun, és engedjék megtörténni a csodát, éppúgy, mint 140 évvel ezelőtt...

*Mirtse Zsuzsa
főszerkesztő*

Mirtse Zsuzsa felvétele

140 év állatai	2. oldal
Amikor én még tojás voltam	18. oldal
Kert a kertben	24. oldal
Rabok vagyunk, vagy szabadok?	34. oldal
Miért nincs már állatövoda?	40. oldal
Apró fácskák szentélye	44. oldal
Vendégségben az Állatkertben	48. oldal
Magolj bagoly!	56. oldal
A mandrill álarca	60. oldal

ÖRÖKIFJÚ ÁLLATKERT

Üdvözlöm a kedves Olvasókat a 140 éves Állatkertben! Szívvel jövő köszöntés, mégis első hallásra talán nem hangzik rendkívülien, pedig 140 év, az már tiszteletes kor! Emlékszem, tizenévesen a huszonévesre azt mondtam: „már milyen öreg”, és az idő múlásával így toldott ki az öregkor...

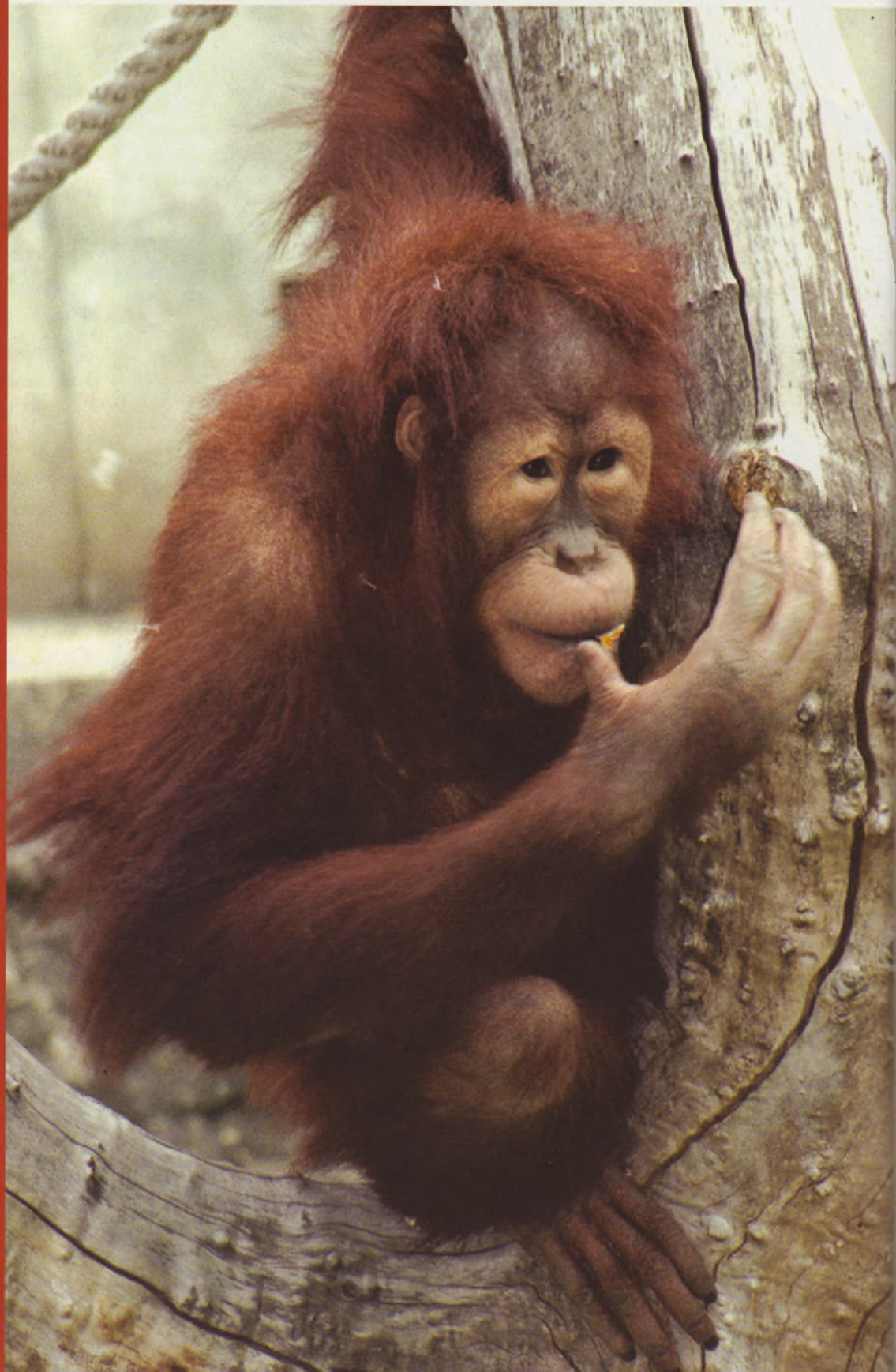
Tudjuk, aki azt hiszi, hogy elérte az idős kort, mindent megtesz annak érdekében, hogy ifjú maradjon. Ez vonatkozik az Állatkertre is, amely folyamatosan változik, újul, szépül, és mindent megtesz annak érdekében, hogy egyre csábítóbbá váljék. Ahol lehet sétálni szép, árnyas fák és virágok között, ahol itt-ott előbukkan egy szigeten egy majomcsoport, a sétányon kengurukat kerülgethetünk, és a különféle, zömében idegen földrészről származó madarak hangját hallgathatjuk – persze csak akkor, ha mi magunk nem csivitelünk túl hangosan. Mindemellett még játszva szerzünk ismereteket is, és talán elgondolkozunk egy-két dologon a bennünket körülvevő csodálatos, élő környezettel kapcsolatban, amelynek része a fű, fa, virág, bokr, bogár, hal, béka, krokodil, emlős – és mi magunk, emberek is.

*Dr. Bogsch Ilma
főigazgató
Fővárosi Állat- és Növénykert*

írta: Hanga Zoltán, Fővárosi Állat- és Növénykert – fotó: Bagosi Zoltán

140 év állatai

AZ ÁLLATKERT

lakói egykor és most

LEG... LEG... LEG...

Érdekes rekordok az Állatkert életéből

Hogy az emberek milyen rendkívül sokfélék, azzal tisztában vagyunk. De hogy az állatok – még ugyanazon faj egyedei is – mennyire különbözőek lehetnek, arról kevesebb ismeretünk van!

Aki gyakran keresi fel az Állatkertet, jól ismerheti lakóit. Tudja, merre találja a zsiráfokat, hogy hívják a vízilovakat, tudhatja, hogy éppen vemhes az orrszarvú, vagy hogy orangutánéknál miképpen is alakul a családi élet mostanában. De ezzel nem csupán mi vagyunk így: annak idején dédszüleink, ükszüleink korában is megvoltak a közönség kedvencei, akiknek viselt dolgait akkoriban minden látogató ismerte. Szinte minden állatfajhoz, amely most látható az Állatkertben, hosszú történet tartozik. Ebből mesél most el nekünk néhány érdekességet az Állatkert néhány mostani lakója.

A Góliát család

Mengi vagyok, foglalkozásomra nézve orangután. Ez a szó malájul erdei embert jelent – nem csoda, hogy mindig is kíváncsiak voltak ránk rokonaink, a városi emberek! Csak-hogy a régi időkben még nem igazán tudták az állatkertekben, hogy hogyan is kell bennünket gondozni. Nem tudták pontosan, mit kell nekünk adni, és gond volt a téli elhelyezésünkkel is. 150 éve a Párizsi Állatkertben tartott fajtársunkat telente egy délebbre fekvő francia városba költöztették, hogy átvészelve a hideg időszakot. Ma már persze más a helyzet: a legtöbb állatkertben remek helyet biztosítanak számunkra. Budapesten, ahol ma egy nemrég felújított lakosztályban lakunk, már csaknem száz esztendeje élnek orangutánok. Jella, az egyik legkorábbi elődöm olyan jóban volt gondozójával, hogy még egy közös képet is készíttettek róluk.

Jella és szeretett ápolója az Állatkert hőskorában

Nyolcvan évvel ezelőtt egyébként három orangután lakott az Állatkertben: Péter, Ida és Pista. És mivel akkoriban az ember-szabású majmoknak a gondozók nemcsak keresztnevet, hanem vezetéknevet is adtak, Góliát családként emlegették őket.

A legművészebb

A Budapesti Állatkertben valaha élt legalkotóbb, „művészi” hajlamokkal megáldott állat egy orangután, a mi szeretett Lajosunk volt. Lajosnak ugyanis volt egy „emberi” hobbija: a festés. Nem ritka eset, hogy egy állatkerti állat – főleg ha egyedül él – különféle játékokkal foglalja le magát. A kiemelkedően intelligens állatfajok (pl. emberszabású majmok, elefántok) valamilyen oknál fogva magányos példányainak gondozói unaloműző elfoglaltságokat találnak ki védenekiknek, és ezek között gyakran szerepel a festés, rajzolás is. A foglalkozások célja az állatok figyelmének a lekötése, szórakoztatásuk, és hogy ez milyen gyakori, arra jó példa, hogy a Budapesti Állatkert néhány éve állati alkotók képeiből rendezett kiállítást.

Jónás, Arany, Kincsem

Nekem is van ám mesélnivalóm! Jusztina vagyok, az Állatkert legifjabb vízilova. Tizenkét évvel ezelőtt, egy szép szeptemberi napon születtem, abban a medencében, ahol most is láthatsz. Ez a medence már 75 éves, de mi, vízilovak, ennél sokkal régebben élünk Budapesten. A legelső elődöm nevét talán még Te is hallottad: Jónásnak hívták, és több mint száz évvel ezelőtt élt itt az Állatkertben. 1912-ben két fiatal víziló érkezett, Bandinak és Aranynak hívták őket. Aranyt azért nevezték el így, mert valóban aranyat ért: szinte minden évben világ-

ra hozott egy-egy vízilóborjat, élete során összesen tizennégyet. A vízilóborjú pedig akkoriban tényleg nagy érték volt: sok más, különleges állatra lehetett elcserélni. Volt olyan víziló is, vagy hetven évvel ezelőtt, akit a gondozók tréfából egy híres verseny-

ló után neveztek el Kincsemnek. Egyébként nemcsak olyan nagy nilusi vízilovak éltek korábban az Elefántházban, mint amilyen én is vagyok. Voltak itt törpe vízilovak is, sőt, még szaporodtak is! Képzeld csak el, milyen aranyos lehetett, amikor a törpevízilónak kicsinye volt!

Jónás, az Állatkert leghíresebb vízilova, több mint száz évvel ezelőtt

Törpe víziló még törpebb kicsinyével

Az állatok többnyire önmaguktól, élvezettel festettek, legfeljebb szóbeli bátorítást kaptak, csak ritkán fordult elő a jutalomfalat. Kezüik, ormányuk nyomán sokféle alkotás született: firkák, pacák, kéz- és szájnymok, pöttyök, karikák. Voltak olyan képek, amelyek lendületes, vidám mozdulattal készültek, mások pedig apró, megfontolt vonásokból álltak. Az alkotás általában fél-másfél, legfeljebb két órára kötötte le az állatok figyelmét, de az is előfordult, hogy egy-két év után fölhagytak ezzel a játékkal, és új szórakozás után néztek.

Ezen a kiállításon természetesen Lajos képei is megcsodálhatók voltak. Művészünknek csak öregkorában jött meg a kedve a firkáláshoz, de akkor akár egy óráig is elmerült benne. Két év alatt kb. 100 képet rajzolt és festett, látható örömmel. Lajos 8 évvel ezelőtt, álmában, szívrohamban halt meg.

Bandi és Arany, a pesti víziló-dinasztia alapítói

Jusztina a mamájával, amikor még egészen kicsi volt

Lulu párja, Easy Boy, aki nevével ellentétben egyáltalán nem könnyűsúlyú

Lulu kisbabát vár

Velem biztosan találkoztál már: Lulunak hívnak, és a kifutómon a „szélesszájú orrszarvú” felirat díszel. Tizenhárom éve élek az Állatkertben, a párommal, Easy Boy-jal együtt. De nehogy azt gondold, hogy mi voltunk az első orrszarvúak Budapesten! Csaknem kilencven évvel azelőtt, hogy én megérkeztem, már élt orrszarvú ebben az Állatkertben. Ő egészen pontosan egy szumátrai orrszarvú volt, és Délkelet-Ázsiából, hosszú hajóúton szállították a flumei kikötőbe, onnan pedig vonattal Budapestre. Egy másik elődöm, akit Pityunak hívtak, 1929-ben érkezett az Állatkertbe. Azt beszélnek, a gondozói rendszere-

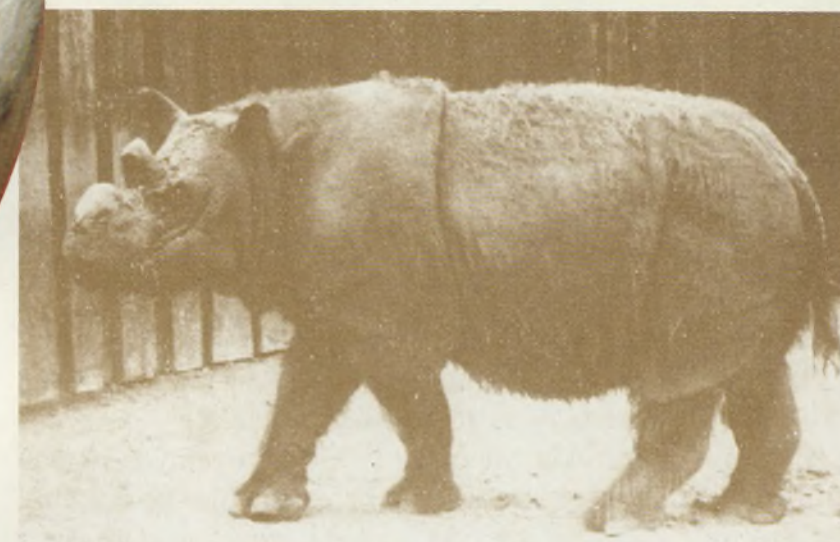

Teca legjobb barátja egy fekete kecske volt

sen lenolajjal kengették a bőrét, hogy szép és ápolt legyen (megjegyzem, az én bőrömet is szép rendben tartják). Nem sokkal az én érkezésem előtt élt még egy Teca nevű orrszarvú is az Elefántház egyik kifutójában. Szegény nagyon egyedül érezte magát, ezért a gondozók beengedtek hozzá egy kecskét, hogy legalább egy mekegő barátja lehessen. És képzeljétek, remekül össze is barátkoztak, nagyon sokat játszottak együtt!

A legöregebb

Állatkertünk legöregebb lakója a közel 58 éves Samu, aki neve ellenére nőstény Mississippi-alligátor. Öreg matrónánk párjával, a nála kb. hét évvel fiatalabb Alival együtt a Pálmaház egyik oldalházában lakik. Nem mondhatni, hogy gyors mozgataik lennének, ám lassan mozogva is eljutnak kifutójuk bármely pontjára, sőt még úszni is szoktak kis medencéjükben. Ezek a közel három méter hosszúságú, hatalmas állkapcsú hüllők egykor vérmesebb természetűek voltak, ám koros, testes alligátorainkat mostanában, ha bármilyen okból szállítani kellene, még altatásra sem volna szükség. Amint látható tehát, ezek a hüllők állatkertekben fél évszázadnál is magasabb kort érhetnek meg: eddig a bizonyítottan leg-hosszabb életű alligátor 66 évet élt.

A szumátrai orrszarvú a múlt században is ritkaság volt

A púpos színész nő

Amikor még kicsi voltam, Juszufnak nevezték el a gondozóim. Azóta megnőttem, és most én vagyok a főnök az állatkerti tevék között. Az állatgondozók szerint mi, tevék, büszke és önzertes állatok vagyunk. De szerintem van is mire büszkének lennünk! Itt vagyok például én: több nemzedékre vissza tudom vezetni a családfámat. Hiszen az édesanyám, akit Johannának hívtak, szintén itt született Budapesten, Heléna nagymamám pedig filmszínész volt, és szerepelt például az „Egri csillagok” című regényből készült filmben, amire a szüleid még biztos jól emlékeznek.

Amikor zsiráfok sétáltak az Andrássy úton

Mama, légy szíves mesélj a nagyiról, aki színész nő volt!

Nyakorjánok a sugárúton

Az első vízilovat Jónásnak hívták, engem viszont Jonásnak. Így, dánosan írva, mert hogy egy dániai állatkertből érkeztem Budapestre. Én azonban nem víziló vagyok, hanem zsiráf, és nagyon büszke vagyok arra, hogy ebben az állatkertben élhetek. A zsiráfok története ugyanis még régebben kezdődött itt Budapesten, mint a vízilovaké vagy az orrszarvúaké. Bizony, az első zsiráf már két évvel az Állatkert megnyitása után, 1868-ban megérkezett! Csak akkor Buda és Pest még két külön város volt, minket, zsiráfokat pedig úgy neveztek, hogy foltos nyakorján. Később, majdnem száz évvel ezelőtt olyan is előfordult,

hogy az afrikai Szudánból egyszerre négy zsiráfot hoztak ide. Az egyiptomi Alexandria kikötőjéig vonattal, onnan Fiuméig gőzhajóval, onnan pedig Budapestig megint vonattal szállították őket, míg meg nem érkeztek a Nyugati Pályaudvarra. Itt aztán kötőféket tettek rájuk, és az Andrássy úton végigsétálva, lábon vezették be őket az állatkerti zsiráf kifutóba. Később még sok zsiráf élt itt, és számtalan zsiráfborjú született.

Egy a száznegyven év során született sok zsiráfborjú közül

A legmagasabb ajándék

Az 1860-as években a zsiráf nagy kincsnek számított. Az állatkertek közül a Bécs melletti Schönbrunnban mutattak be először zsiráfot 1828-ban, majd pedig a Londoni Állatkert is szerzett a hosszú nyakú csodákból.

Erzsébet királyné nagy érdeklődéssel figyelte a Budapesti Állatkert létrejöttét, sőt több ízben meg is látogatta a Kertet. 1867-ben, az egyik ilyen látogatás során Xántus János, a Kert igazgatója elpanaszolta, hogy a Pesti Állatkertben még nincsen zsiráf, ám Schönbrunnban több is van. Bár az állatok a császár tulajdonában álltak, a királyné közbenjárására az állatkert igazgatósága választhatott egy tehenet a bécsi gyűjteményből. Így aztán igazán „magas” ajándék-

Vítus neve a Bering-szoros névadójára, Vítus Beringre emlékeztet

Az első jegesbocs

Lady vagyok, a páromat pedig Vítusnak hívják. Jegesmedvék vagyunk, és mostanában különösen jó dolgunk van. Nemrég építették át ugyanis a lakásunkat, és kaptunk egy új, tágas medencét is. Ez a medence nagyon különleges ám: egyik oldala üvegből van, így lehet látni minket a víz alatt is, amikor éppen locspocsolunk. Kifutónkban – igaz, még az átalakítás előtt – sok jegesmedve lakott a régi időkben. Persze nem egyszerre, de az elmúlt majdnem száz évben szinte mindig éltek fajtársaink ezen a helyen. Többször született jegesbocs is, sőt, képzeljétek, én is itt születtem, Budapesten! Az öregek azt mesélték, az első magyarországi jegesmedvebocs 1934-ben született, itt nálunk, a sziklabarlangban. Ez pedig elég nagy szó, mert a budapesti volt az egyik első állatkert a világon, ahol jegesbocsot láthattak a látogatók!

A Budapesti Állatkertben született először jegesmedve a mérsékelt égöv alatt

ként kerülhetett 1868 májusában Budapestre egy zsiráf – ahogy a múlt században nevezték: „foltos nyakorján”. Az akkori vezetők jó érzékkel egy fiatalabb nőtényt választottak, ami – mint kiderült – igencsak jó döntés volt. Nemcsak azért, mert ez az állat még hosszú évekig élt itt, hanem azért is, mert már vemhesen érkezett, s így 1868. VIII. 18-án meg is született állatkertünk első kis zsiráfja. Ezzel akkor a világ harmadik olyan állatkertje lettünk, ahol zsiráfborjú született.

A legjátékosabb kedvenc

Erre a szerepre több állatunk is sikerrel pályázhatna, kezdve a sort a mindig mókázó, csínytevő orángutánjainkkal, az új medencéjünkben műanyagkanójukat püfítő jegesmedvékkel vagy a „kincs-keresős” feladványokat sikerrel megoldó hollóval, és zárva a vízben-víz fölött pörgő, forgó, labdázó oroszlánfókákkal.

A kaliforniai oroszlánfókák a természetben halakra, puhatestűekre vadásznak. Az Állatkertben is ezt kapják táplálékkul, ám itt gondozóik készen „tálalják” a finom falatokat. Hogy ezek a kifejezetten tanulékony és játékos állatok ne unatkozzanak, sok állatkertben külön foglalkoznak tanításukkal. Ez az etetéssel egybekötött fókabemutató nemcsak unaloműzőnek jó, hanem egy esetleges állatorvosi beavatkozást – pl. vérvételt – is megkönnyíthet, mert bizonyos mozdulatokat begyakoroltatva (uszonyemelés, szájkítátás stb.) a gondozókkal való együttműködésre szoktatja az állatokat. A bemutató alatt Jacques, a hét éves fókafiú végig figyelő ápolóját, aki kéz- és testjelekkel irányítja őt, és tartja vele a szemkontaktust. A látott, hallott jelekre hol a levegőbe felugorva pörög saját tengelye körül, hol az orrán labdát tartva perdül egyet úgy, hogy a labda természetesen orra hegyén marad, hol kezet fog gondozójával vagy integet a látogatóknak, hol hason csúszva veti bele magát medencéjébe, és egyik lábát víz fölé tartva úszik egyet.

A vezényszavaknak főleg a hanglejtése a fontos, csakúgy, mint a gyakorlat utáni szóbeli megerősítésnek. Persze a jól végrehajtott feladat után járó jutalomfalatokat sem veti meg folyton enni kész fókánk. Néhány hete megérkezett egy svájci állatkertből Jacques társa is, az alig egy éves, még teljesen „tudatlan” Noé. Nagyon figyelő a nagy barát minden mozdulatát, és hívasra már odamegy az ápolókhoz, ami ebben a korban, új környezetben nem is rossz teljesítmény!

A fókák mozgását a víz alatt is megcsodálhatod

Elfeledett madárnevek

Minket, tollasokat mindig ki akarnak hagyni a felsorolásból! Pedig mi is itt vagyunk ám, és itt voltunk mindig, végig az Állatkert történetében. Én

Öreg vagyok, de a fejem nem ettől fehér!

Johnny vagyok, a fehérfejű rétisas, talán hallottál már rólam. Szerintem nekem van a legtöbb jogom az állatkerti madarak évszázados históriájáról mesélni, mivel én vagyok a legidősebb szárnyas az egész Kertben. 1970-ben keltem ki a tojásból Alaszkában, és egészen fiatal koromban kerültem Budapestre. Így hát én még

Ottó, a magányos kondorkeselyű

könnyen vissza tudok emlékezni azokra az időkre, amikor a szomszédságomban egy kondor – tisztes nevén Ottó – lakott. Arról viszont már én is csak régi történetekből hallottam, hogy milyen különleges papagájokkal volt tele a Madárház a Kert megnyitásakor. Azt beszélnek, akkor még kajdácoknak hívták őket magyarul. A ragadozó madarakat „orvadarak” néven emlegették az Állatkert első látogatói; a fakókeselyűt „fakó dögöncz”-nek, a rétisast pedig „csonttörő harácsnak” nevezték akkoriban.

Két többtonnás donna

Hella és Zitta: ezek mi lennének! Ázsiai elefántok vagyunk, és mint ilyenek, mi számítunk az Állatkert talán legnépszerűbb lakóinak. Persze nemcsak velünk, hanem a Kert régi elefántjaival is ez volt a helyzet. Az Állatkert legelső elefántja, Ali (aki egyébként afrikai elefánt volt) úgy 130 esztendeje érkezett ide, de ez már nagyon nagyon régen volt. Sziámra, a legendás ázsiai elefántbikára viszont néhány dédnagymama talán még emlékszik gyerekkorából. Hetven évvel ezelőtt még

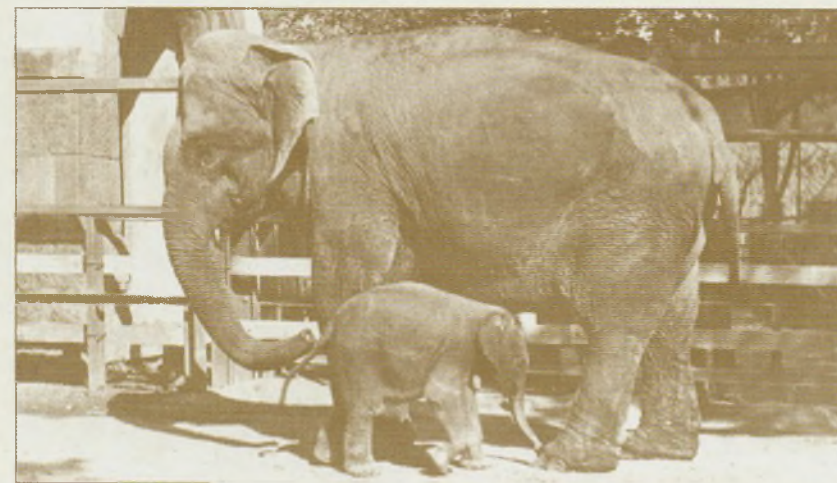
Látta, Komámasszony, milyen csúnya, szúrós vasszögek voltak régen az elefántkifutó körül?

A legkülönlegesebb kúra

Nellyt, a fiatal elefánttehenet – akit a közönség csak Pistaként emlegetett – krónikus lábfájása miatt ajándékozta 1913-ban a híres Beketow cirkusz tulajdonosa az Állatkertnek. A bicegő elefántot megvizsgálva Raitsits doktor, az

Egykor elefánton utazni is lehetett az Állatkertben

A Budapesti Állatkertben született kiselefánt

nem volt zoo-csemege; helyette az volt a szokás, hogy a látogatók aprópénzt adtak az ápolóknak, ők meg a pénz értékének megfelelően két-három darab répát adtak Sziámnak. Sziám annyira okos volt, hogy idővel ő vette el az aprópénzt a látogatóktól, és vitte oda a gondozókhoz. Ráadásul az ormányával azt is kitapintotta, hogy 20 vagy 50 fillérest kapott-e

(akkoriban pár répát könnyűszerrel megvehetett az ember enniért, ma már fillér sincsen), és ennek megfelelően harsány, vagy csak visszafogott trombitálással köszönte meg az adományt!

Sziámon kívül egyébként több más elefánt is élt itt a régi időkben: olyan is előfordult, hogy egyszerre hat elefánt lakott az Elefántházban.

Állatkert akkori állatorvosa kezdődő reumát állapított meg nála. Az Állatkert vezetősége rövid konzultáció után Nellyt a Hévízi Gyógyfürdőbe utaztatta, hátha a híres iszap, no meg a lubickolás rendbe hozza a lábfájós elefántot. Mai elefántjaink, Hella és Zitta ugyan már középkorúnak számítanak, de láthatóan jó egészségnek örvendenek, bár gyaníthatóan ma már reumás panaszok miatt sem tehetnének látogatást egyik magyarországi gyógyfürdőben sem. Ám természetesen egyrészt méretükkel, másrészt az elfogyasztott napi táplálékuk mennyiségével ők is kitűnnek az Állatkert lakói. Napi adagjuk fejeként 100-110kg növényi eledel, ami főtt rizsből, főtt krumpliból, sárgarépából, takarmányrépából, retkekből, egyéb gyökérből, kenyérből, főtt kukoricából, almából, céklából, zellerből, salátából, egyéb idényzöldségekből, banánból, ásványi adalékból és vitaminkeverékből, friss lucernából, lombból, télen szénából áll.

Levél Mackóvárosból

Grizzlymedve vagyok, s mivel őshazám Észak-Amerikában van, az állatgondozók a Sherif nevet adták nekem. A párommal, Sárával most épp a Veres-egyházi Medveotthonban vendégeskedünk, a Nagysziklát és az oldalában található lakosztályunkat ugyanis átépítik. Atyafiságunk azonban mindeképp említést érdemel, mert minket, mackókat, már a megnyitás óta

A mosómedve nem igazi medve!

láthatnak az Állatkert látogatói. Bizony, már 1866-ban élt itt egy szíriai barnamackó, akit Kristófnak hívtak. A maga korában ő volt a Kert legnépszerűbb lakója: nemcsak a gondozójának volt a kedvence, hanem szinte minden látogatónak, sőt, az Állatkertet gyakran felkereső államférfinak, Deák Ferencnek is.

A barna medve volt Deák Ferenc kedvence

Az újszülött fekete párduc elfér egy íróasztalfiókban

Az oroszlánokat régen idomították is

A tigrisek közül ma a ritka szibériai alfaj látható az Állatkertben

Nagymacskák klubja

Sokféle nevet adták már Budapesten az itt született fekete párducoknak! Nekem először nem volt nevem, csak párduc-

Oroszlán nélkül már száz éve sem lehetett elképzelni komoly állatkertet

nak, majd röviden dúcnak neveztek, aztán végül rajtam ragadt ez a becenév, és ma is Dúcnak hívnak. 24 éves vagyok, ami elég tekintélyes kor. Anyai ágon már az üknagymamám is itt született, 1956-ban. Az Állatkert első nagymacskái az 1860-as évek végén érkeztek, 1876-ra egy neves építész tervei szerint már oroszlánházat építettek a Kertben. A rokonságom már a régi idők Állatkertjében is népes csapatot tett ki: az egyik régi igazgató még tanulmányt is írt az állatkerti nagymacskák állatkerti tenyésztéséről. Hetven éve a termékeny tigrispár, Emír és Caesarina gondoskodott arról, hogy minden évben legyenek kistigrisek, az oroszlánoknál pedig Flóra, az 1914-ben ajándékba kapott oroszlánhölgy bizonyult remek anyaállatnak. 1933-ban például összesen 16 oroszlán élt az Állatkertben, és a többségük itt is született, Budapesten!

Sok-sok mindent lehetne még mesélni, hiszen jelenleg is 730 különböző állatfaj lakik az Állatkertben, és a fajok jelentős részének hosszú évekre, évtizedekre visszatekintő, sőt, gyakran évszázados története van minálunk. Már a megnyitás napján volt barnamedve, fakókeselyű, vidra és sok-sok papagáj. Laktak nálunk a régmúltban gepárdok és japán óriássalamandrák, sörényes farkasok és vombatok, meg mindenféle más jószág. De sok olyan állat is él az Állatkertben, amelyet a régi korok közönsége még nem láthatott.

Gyerekek az állatkertben

Érdekes dolog belegondolni abba, hogy akik a megnyitás napján gyerekként meglátogatták az Állatkertet, azoknak az ükunokái is felnőttek azóta! Ezért

Papagájok már a nyitáskor is laktak az Állatkertben, de a jácintara szaporítása csak a közelmúltban sikerült

Különlegesség a múlt századból: földimalac

aztán nyilvánvaló dolog, hogy 140 év alatt sok-sok gyereknek okozott már örömet az állatkerti látogatás. A sokféle állat és növény persze önmagában is különleges élményt jelent, de az Állatkert mindig arra

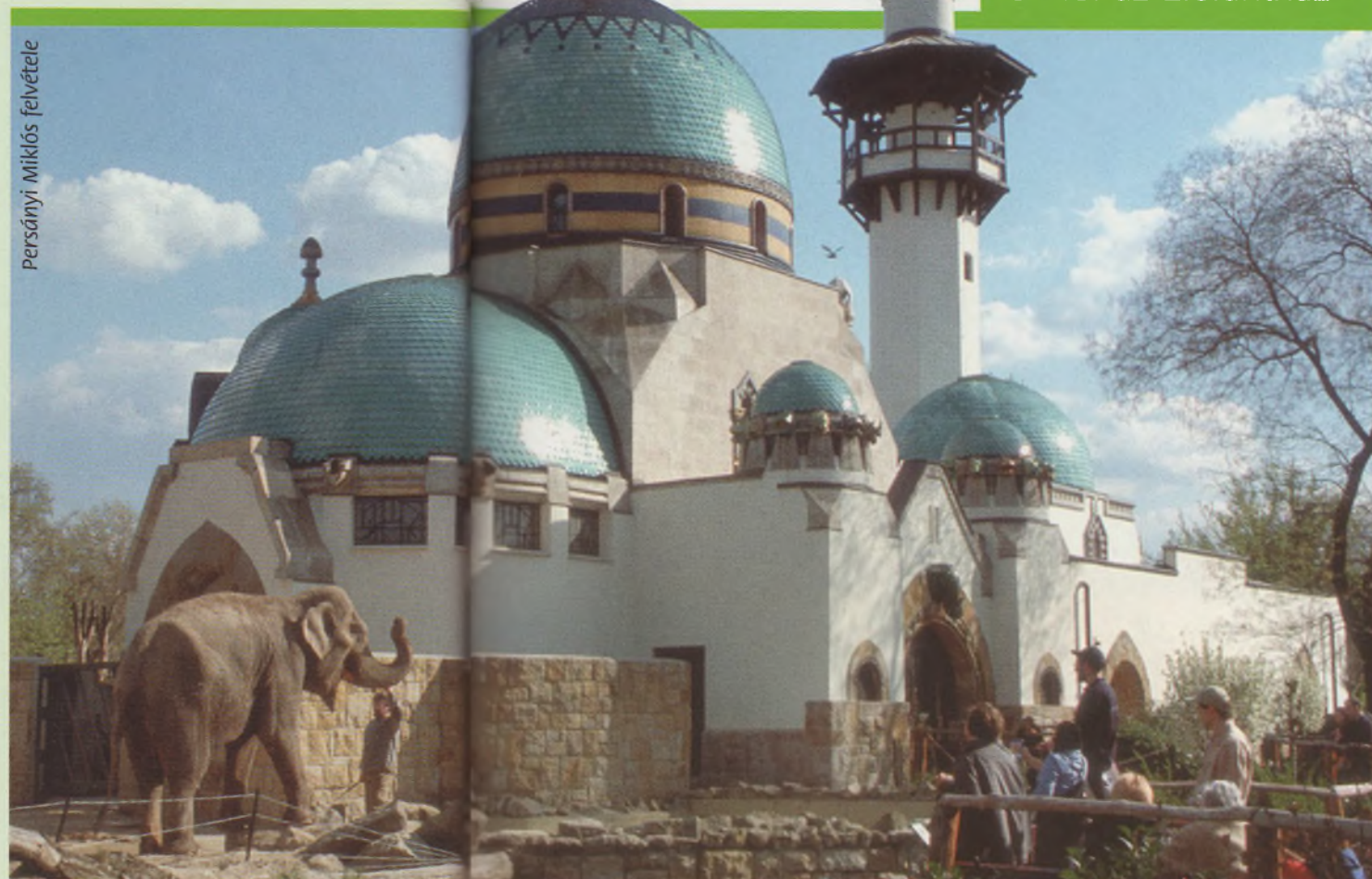
Ültél már tigrisháton? Nem harap: fából van!

törekedett, hogy a gyerekek számára másfajta programokat is kínáljon. Volt idő például, amikor elefánt- vagy teveháton lehetett lovagolni, és nagy hagyománya volt az állatkerti mesedélutánoknak is. A mai időkben az Állatsimogató a gyerekek első számú kedvence, hiszen itt a Kert néhány szelíd lakóját kedvükre simogathatják. Május utolsó vasárnapján gyermeknap műsorok, nyaranta állatkerti tábor, és az egész évben sok-sok gyerekprogram, játék, akadályverseny, kígyósimogató, kézműves-foglalkozás várja az Állatkert apróbb látogatóit. Rendszeresen lehet lovagolni a pónilovakon, s aki elfáradt az egésznapos sétában, azt elektromos kisonnival is

körbeviszik a sétautakon. Egy biztos: nemcsak tíz, ötven, száz, vagy száznegyven éve, hanem most is érdemes kimenni az Állatkertbe, olyan sok a látnivaló!

Mintha az Ezeregyéjszakában lenne: az Elefántház

Persányi Miklós felvétele

A legrégebbi épület

A Bagolyvár a legöregebb épület

Az Állatkert legrégebbi épületének a Bagolyvár tekinthető: ez a mesterséges rom már a megnyitáskor is megvolt, ha nem is pontosan ugyanilyen formában. A vele egyidős épületek közül azonban már egy sem látható.

A Kert mesés szép állatházainak legtöbbje a huszadik század elején épült. A második világháborúban nagy részük súlyosan károsodott. Egy részük teljesen meg is semmisült, és nem lehetett már a régi formájában újjáépíteni. Így például a Zsiráfház, amit ma ismerünk, sokkal fiatalabb, mint maga az Állatkert. De azért a régi épületek közül is sok megmaradt. Az Elefántháznak például az egész világon csodájára járnak, és olyan jól sikerült a felújítása, hogy rangos nemzetközi díjat is kapott. A Madárház, amelyet a híres építész, Kós Károly tervezett, nem kevésbé nevezetes: még a külföldiek számára írt útikönyvekben is benne van, mint olyan látnivaló, amit Budapesten járva feltétlenül meg kell nézni. Különlegesség a műszikla is. Száz évvel ezelőtt még egészen sokat építettek belőle a világ állatkertjeiben, mára egész Európában csak három helyen: Hamburgban, Párizsban, és persze nálunk, a magyar fővárosban látható ilyesmi. Nem véletlen, hogy az Állatkert nemcsak gazdag állat- és növénygyűjteménye, hanem különleges és szép műemlékei miatt is híres.

Amikor én még tojás voltam...

Történetek a keltetőből

Amikor az ember lánya a harmincadik évét tölti munkával az Állatkertben, sok-sok történet jut eszébe az idők folyamán kezei közé került madarokról. Közel húsz éves keltetői múltam nagyszámú főszereplői voltak a nyári ludak. Konrad Lorenz kedves madarai nálunk is favoritok voltak

Menekülés libasorban

Eszembe jut a kifejezés: buta liba. Ez a vadlibákra nem igaz, sőt! Ezek a csemeték (sok más madárgyerekhez hasonlóan) már tojás korukban beszélgetnek szüleikkel, így vésvén be kölcsönösen az ismertetőjelet. Ha keltetőgépben kelvén, a libafióka az ápoló hangját hallja, később hűségesen követi őt. Kedvenc foglaltosságunk volt ezeket a kis jószágokat legeltetni oly módon, hogy elől menve hangos „gang-gang”-ozással hívtuk őket a kinézett, jó füves legelőig, ahol ők egyfolytában jártatták a csőrüket, amíg tépkedték a zöldet.

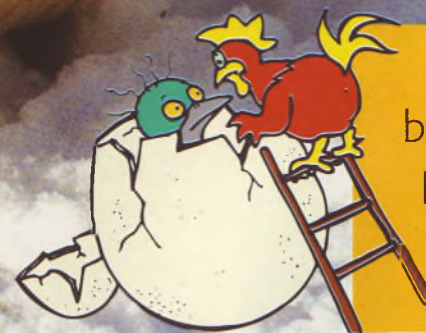

A csíkos emucsibének van mit tanulnia!

Történt egyszer, hogy a Főkapu előtti régi Flamingógyepen, az embermagasságú növényzet közepén üldögéltem öt kislibával, amikor távolabbról csörtetés hangzott, és hallhatóan

valami zűrzavar volt, majd később kidugta a fejét a bokorból a Majomház idős ápoló bácsija: – Nem láttad a Charlie-t? Kissé ideges lettem, mert Charlie egy kifejlett csimpánzhím volt, aki, mint kiderült, kiszökött, és sétálgatni indult a Kertben. Libáimért aggódva fedezéket kellett keresnem, de mivel nem volt szállítóeszközöm, a főtéren át el kellett érnem velük a gazdasági iroda bejáratát. Ha nincs a kiépített hangkapcsolat, melynek segítségével siettetni is lehetett őket, lehet, hogy rosszul jártunk volna, és összefutunk Charlie-val. A látvány utólag elég mulatságos lehetett: elől egy ápoló, hangos és egyre

A szülei biztos a kis pelikánt is szépnek látják...

A nyári lúd nem buta liba!

gyorsabb „gang-gang” hangot hallatva, utána öt szárnyterjesztett libagyerek csattogó talpakkal rohan át a betonon...

Bezzeg a házilibák... Csíkos emufiókáinkkal is hosszú túrákat tettünk a Kert nyitása előtt. Miután a futómadarak mutogatva tanítják enni a csemetéiket, az emugyerekek mellé is kellett valaki, aki tud egyedül enni, és jó példával jár elől. Erre a célra két házilibát keltettünk és neveltünk. Bizony, ezek értelmi képességei már hagytak némi kívánnivalót! A két nem túl értelmes emucsemetének nem okozott gondot, hogy átjöjjön utánam a sövény résén, de a libákért vissza kellett menni: sírva rohangáltak oda-vissza, mert nem találtak minket!

Amikor egy madár gyászol...

Kedvenc pelikánjaink közé tartott Rebecka, a jó 10 kilós hím, aki kutya-ként őrizte a házat, és még a takarmányszállító kocsis sem volt biztonságban tőle, meg persze Weisser Riese, a fehér óriás: egy borzaspelikán-gyerek. Ő volt minden pelikánok legintelligensebbike: csendes, kedves, visszafogott, ellentétben a harsány, kelekótya rózsásokkal. A pelikánok értelmi képességei egészen rendkívüliek voltak, és a ragaszkodásuk is.

Történt, hogy egy éjszaka Ilus és Róza hirtelen elhaláloztak, Mária pedig egészen megzavarodott, valami történt a kis fejében. Anyyira megváltozott, hogy visszavittük őt a keltetőházba, ahonnan már rég kikerült. Szabadon mászkálhatott, és segített nekünk a többi fiókánál. Soha nem fordult elő, hogy bármi kárt okozott volna, vagy bántott volna valakit. Ha leültünk a szobában, a lábunkhoz telepedett. Közel két hétig tartott a „terápia”, mire helyrerázódott a lelki egyensúlya.

„Szönyeg-bombázás” pelikán módra

A pelikánok bizarr külsejükkel, hatalmas csőrüikkel sokakban féltelmet ébresztenek. 1992-ben sikerült először mesterséges körülmények között felnevelni rózsás pelikánt. Hát, amikor az első pelikánbébit a keltetőgépben megláttam, kissé rosszul lettem! Egy fél pihe nem volt rózsaszínű, sima bőrén! Méretéhez képest nagy csőröske, és érdekes

A pelikán a nagy halakat is egészben nyeli le

hang: ő volt Ilus, az első, majd jött Róza és Mária (mindenki kedvence), Ödönke és Ubul. A nevek nem fedték később a tényleges nemüket, hiszen Ubul csinos, kicsi tojó lett, míg Ilus méretes hím... Velük is élvezet volt foglalkozni: szívesen tanultak, és nagyon szeretetreméltóak voltak. Egy rossz tulajdonságuk volt csupán: nem voltak szobatiszták, sőt! Kisebb korukban, ha a hátulsó, gömbölyű felüket „célra tartottuk”, bárkit le lehetett lőni!

A Keltetőháztól kb. 20–23 méterre volt az egyik zoopedagógus tanár bácsi szobája, aki sokat heccelt minket azzal, hogy buták a madaraink. Fogadtunk vele, hogy elsétálunk az akkor még csak három pelikángyerekkal, és a szőnyegét új mintákkal fogjuk gazdagítani látogatásunk emlékeként. Eleinte nem vett komolyan, ám amikor közeledtünk néhány nap múltán a szobájához, már kezdte könnyögni fogni. De nem volt kegyelem: a három pelikán taccsogó lábakkal begyalogolt a szobába, és a szőnyegnek annyi volt...

Tévéfüggő pingvingyerek

Na és persze a pingvinek... Már a megjelenésük is helyes, ráadásul még beszélni is lehet velük, hiszen értik a nevüket, reagálnak rá! Jellembeli különbségek vannak közöttük, velünk való viszonyuk is eltérő. Jelenleg 25 fős a csapat, akiknek nagy része már itt született. Félix, az első, aki az első unokát, Csepkét produkálta, vagy Gilbert, akit 40 napos korától mesterségesen neveltünk az ápolói szobában, de később birtokba vette önkényesen a zuhanyozót: ha ezt a helyiséget rendeltetésszerűen akartuk használni, ki kellett ökelmet ebrudalni, ami bizony nem volt problémamentes dolog...

Minden idők legkedvesebb pingvinjéhez, Barnabáshoz kötődik a legmeghatóbb élményem, amikor felemelkedett a kelőben lévő fiókáról, hogy megmutassa. Sem előtte, sem utána nem volt részem ilyenben, hiszen még az „elsőszülött”, mesterségesen nevelt Ivy is rávágott a kezemre, amikor túl közel kerültem a fészkéhez!

Hát igen, Ivy... Az első sikeres felnevelés! És mint minden első gyerek, rendesen el lett kényeztetve. Majdnem mindent szabad volt neki – amit nem, azt úgyis kihisztizta magának. Úgy gondoltam, a nála elkövetett nevelési hibákból majd tanulok, de csak a nevelési technológiát sikerült javítani. Ennek köszönhetően Talpas egész-

LEG-, LEG-, LEG-...

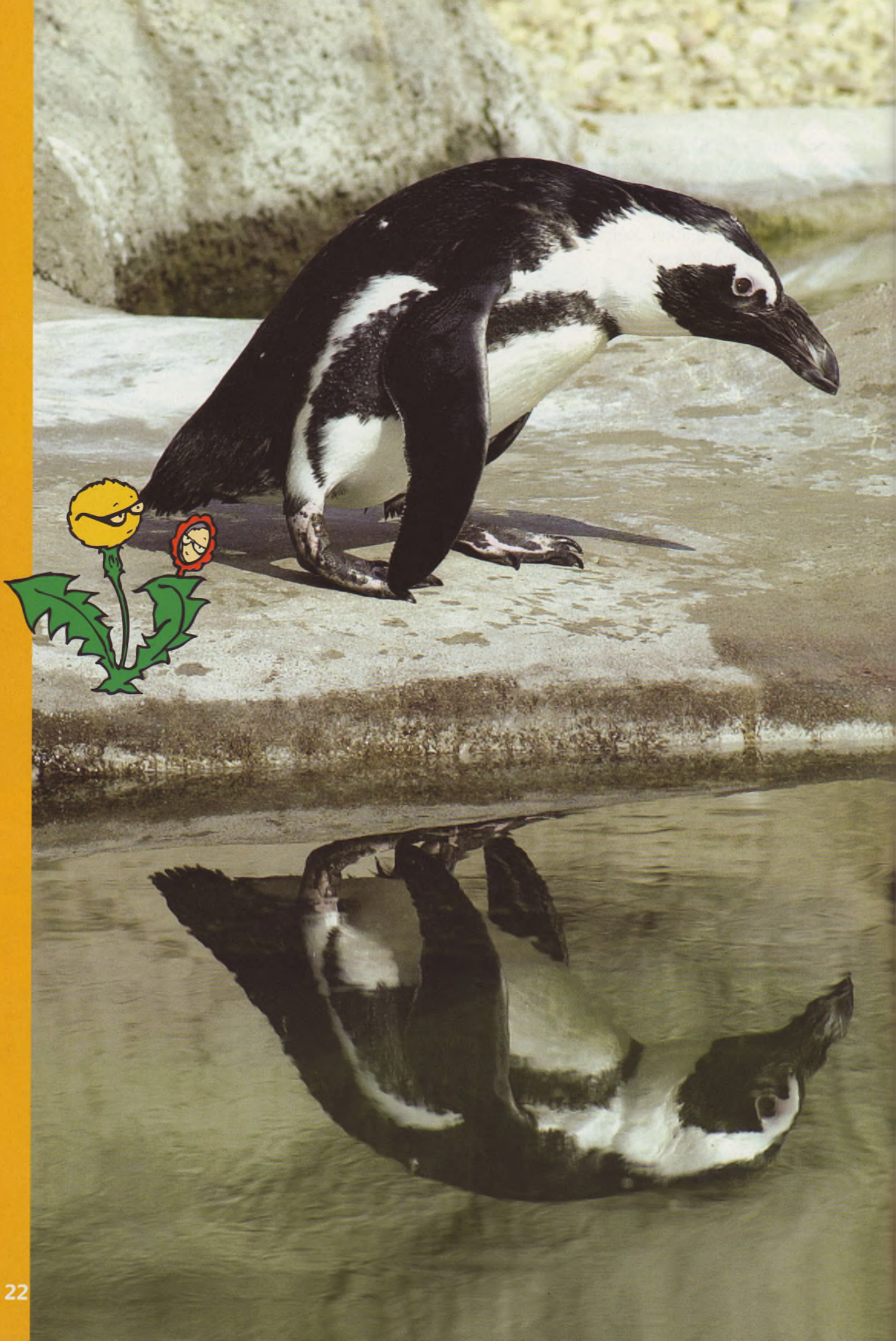
A LEGfinnyásabbak

A Budapesti Állatkert legfinnyásabb lakói a pingvinek. Hogy csak tengeri halat esznek, az teljesen rendben van, ezt eddig is pontosan tudtuk. De hogy a heringet hányféleképpen lehet csőrbe követelni, illetve visszautasítani a felajánlott falatot, az még a legedzettebb gondozók türelmét is kikezdi. Pápaszemes pingvinjeink bájosak, de roppant elszántak. Reggel tízkor, az aznapi első etetéskor is szoros gyűrűbe fogják gondozójukat, mozogni is alig engedik a heringesvödörrel a kezében. A szemlélődő már látja lelki szemei előtt a vödörbe vetődő és ott mohón halat faló madarak tülekedő, fekete-fehér gomolyagját, és úgy sejtí, ilyen tolongásban etetőjük kezéből sem maradhat sok.

írt: Szabon Márta

Ám nagy meglepetésünkre egészen más történik. A vödörhöz közel álló pingvinek egyike kap egy halat, amit egyszerűen kiejt a csőréből. Egy másik is ugyanezt teszi. Mégsem lennének éhesek? Most megint kapnak egy-egy halat, amit viszont egy mozdulattal eltüntetnek a csőrükben. A kívülállónak észrevehetetlen a különbség: az első halat nem fejjel előre kapták, így nem fogadták el. Válogatós madaraink csak akkor fogadják el a halat, ha az 10-12 cm-nél nem hosszabb, ha ép, ha fejjel előre érkezik, és a hasa jobbra néz! Ha borzasztóan éhesek, néha tesznek kivételt, pl. nézhet a has balra is, és előfordult

A lebukott vércse

A sokéves keltetői munka során időnként a kirúgás szélére is kisodródunk, például amikor a valamikori tisztaságmániás főigazgatónkat majdnem telibe kapta a keltető fénycsőarmatúrájáról érkező „égi áldás”. Ezt az egyik szabadon nevelt vörösvércse-fióka művelte, de szerencsénk volt, mert csak ő lepleződött le: a másik három csak már a vendégek távozása után dugta elő a fejét...

ségesebb lett, de a pingvinpszichológia még nem ment tökéletesen. Igaz, másodszülöttünk helyhiány miatt lakásban nevelkedett, és némileg tévéfüggő lett. Eleinte kimondottan szerette a család két kutyáját: a 10 év fölötti lhasa apsót, Chanellt, és a tisztasági kényszerben szenvedő keverék kutyust, Filikét. Ez utóbbi úgy gondolta, a pihegombóc kicsit piszkos, kicsit bűdös (nem is kicsit), de a mienk, és lelkesen mosdatta. Majd érkezett a nap, amikor a hálátlan pingvingyerek kikergette vendéglátóit a konyhába. A tévéműsorokból szerzett ismeretek birtokában Talpas rendszeresen lelépett a kifutóból. Többszöri átépítések hatására most már nem tud kimászni sehol sem – legalább is azt hiszem. Jelenlegi legkisebb, és így legkedvencebb barátunk Crystall, aki hat hónapos, és valami egészen túláradó módon mutatja ki irántunk érzett szeretetét. Ez a viszony a nevelési időben nem volt felhőtlen, de most sokszor a hangja is elakad, annyira akar mondani valamit...

Sok-sok madárról lehetne még írni, hiszen ha régi kollegákkal összejövünk, mindenki emlékszik valakire: Misire, a pusztai sasra, Ottóra, a kondorkeselyűre, vagy Samura, a sokáig egyeduralkodó rózsás pelikánra, de beszélhetnénk Piroskáról, a paradicsomdaruról, aki keményen megkergette azt, aki nem tetszett neki. A sok tollas között azonban most először szeretnék megemlékezni legendássá vált macskánkról, Timukáról is, aki mindig segített a fiókák körül, és soha nem bántott senkit. Az már nem az ő hibája volt az, hogy a helyhiány miatt dobozlakó kis cinkékre nem volt ráakva a tilos jelzés! Az egerek iránt viszont múlhatatlan szeretetet érzett – nem is volt szükség más egérfogóra...

Nahát! Milyen másképp nézek ki, mint a Mama!

már, hogy farokúszóval előre is megették, ám ez a vedlési időszak kivételesen elnéző pillanataiban eshet csak meg. Ilyenkor ugyanis jóval többet esznek: fejenként és etetésenként 6-8 halat is eltakarítanak, hogy energiaraktárait jól feltölthessék.

Ehhez kapcsolódik egy szomorú történet is. A II. világháború előtt néhány évvel az Állatkert szert tett pápaszemes pingvinekre. Összegyűjtötték az akkor rendelkezésre álló minden információt és külföldi tapasztalatot tartásukról, takarmányozásukról és költési szokásaikról, igényeikről. Kialakították költőodúikat és kis medencéjüket a Kisszikla oldalában lévő akkori kifutójukon, és tengerihaltárolóval, valamint hűtőkamrával is ellátták a kifutót. Jól is érezték magukat pingvinjeink, tojást is raktak, kotlottak is éveken át, míg 1943-ban a háború első áldozataivá nem váltak. Bombatalálat érte ugyanis a halat szállító vonatot, s amúgy is egyre inkább beszerezhetetlenné vált a szárazföld belsejében a tengeri hal, így – a fókákhoz hasonlóan – a pingvineket is megpróbálták édesvízi halra átszoktatni. Csakhogy míg a fókák éhségükben elfogadták azt, a pingvinek megkóstolni sem voltak hajlandóak...

Pingvinetetés fecskendővel

Kert a Kertben

írta és fényképezte: Barta István

A Pálmaház

Van az Állatkertben egy kisebb „kert”, amelyben nem a pikkelyes, tollas, szőrös két- vagy néglábúaké a főszerep, hanem a növényeké.

Ez a hely a közel-múltban meg-szépült
Pálmaház

Felújítása óta ismét eredeti szépségében pompázik a patinás Pálmaház – sőt, az 1912-ben megnyitott üvegpalota talán szebb és élteletelibb, mint valaha! Oldalágaiban – furcsa hangzású nevek alatt – a világ különböző pontjainak életközösségei elevenednek meg, de nemcsak az üvegfalak között fékezhetetlenül burjánzó növényzet, hanem a lombok között csicsergő, ugrabugráló vagy csak békésen pihenő állatok is az adott területre jellemzőek.

Séta az üvegház körül

Már az üvegpalota környezete is érdekességeket rejt. Egyik oldalán a Földközi-tenger partvidékéről származó növények sorakoznak. Nagy, bőrszerű, ujjasan osztott levelek között érnek a zöld fügek, barátságosan tüskéi mögött zavartalanul napfürdőzik a vadcitrom, és fáradhatatlanul bontja virágait a gránátalma, amely sok magja miatt ősi termékenységi jelkép. Az alacsonyabb növények között számtalan fűszernövényt találhatsz. Szagold meg őket, és próbáld kitalálni, milyen fűszer lehet! Hívd segítségül szüleidet is, és csak ha tényleg nincs ötleted, akkor nézd meg a névtáblát! A bejárat másik oldalát száraz körengeteg uralja. Itt kaktuszok és pozsgások élnek, azok közül is csak a fagyűrők. Változatos, leggyakrabban sárga vagy vörös virágaik tavasszal, nyár elején bomlanak. Akit a tövisek elriasztanak, azt a színes szirmok áradata biztosan kiengeszteli.

Kao Yai – a fikuszok földje

Még meg sem szokta orrunk a párás, nedves levegőt, amikor már lekíváncozik hátunkról a kabát és a kint oly kellemes pulóver. Pedig még csak néhány lépést tettünk meg a trópusi vadonban! Az első kirándulás egy szeptemberi ázsiai őserdőbe vezet. A padozat a növények lombkoronájában húzódik, ahonnan lenézhetünk a talajon sétáló koronás galambokra. És amit még látunk, az a

A tukán egészen közel merészkedik

szobanövényként is népszerű fikuszok változatos társasága. Van itt hosszú, keskeny levelű, kerekded, csillogó levelű, lantforma és háromszögletes leveleket nevelő, és még ki tudja, hány változat. Ha a fiatal levelek vékony védőköpeny alól bújnak ki, amelyet aztán levetnek magukról, akkor biztos lehetsz benne, hogy egy fügefélével – azaz fikusszal – van dolgod. Egyik-másik öregebb tő törzse körül dús rendszert alkotnak a támasztó- és léggyökerek, amelyek a fává cseperedő növények vízszintes ágait tartják. A legtávolabbi sarokban álló természetes fikuszfa ágai jó pihenőhelyet nyújtanak a repülőkutyaáknak, egészen addig, míg egy lármás madár nem ugyanítt kezd trillázó énekébe...

A hídon át, a dzsungelbe!

A dzsungel után az ösvény keresztezi a ház legmagasabb üveghajóját. Ha a kis tavacska halairól felemeled a szemed, először vízipálmákat láthatsz. Ezek a növények a Nílus völgyében egykor gyakori papirusz kistestvérei. A papirusz pedig – mint neve is mutatja – a papír elődje. A növény háromszögletű szárát kiáztatták, laposra kalapálták, majd keresztben sűrűn egymásra fektetve préselték és szárították. Így készült a papirusz, amely a fáraók hieroglifákba rejtett történeteit őrizte évezredek át.

Séta a „dzsungelben“

Jobbra erős szárazon emeli magasba banánleveleit az utazók pálmája. A levéllegyező – átültetés előtt – észak-déli tájolású, azaz iránytűként segíti a tájékozódást. Ezzel a trükkel a növény hasznosítani tudja a gyengéd reggeli és esti napsugarakat, de nem károsodik a perzselő déli verőfényben. Mielőtt belépsz a következő oldalágba, vess egy pillantást a fejed fölött dúsan viritó hibiszkuszra is!

Okefenokee – alattunk az alligátor

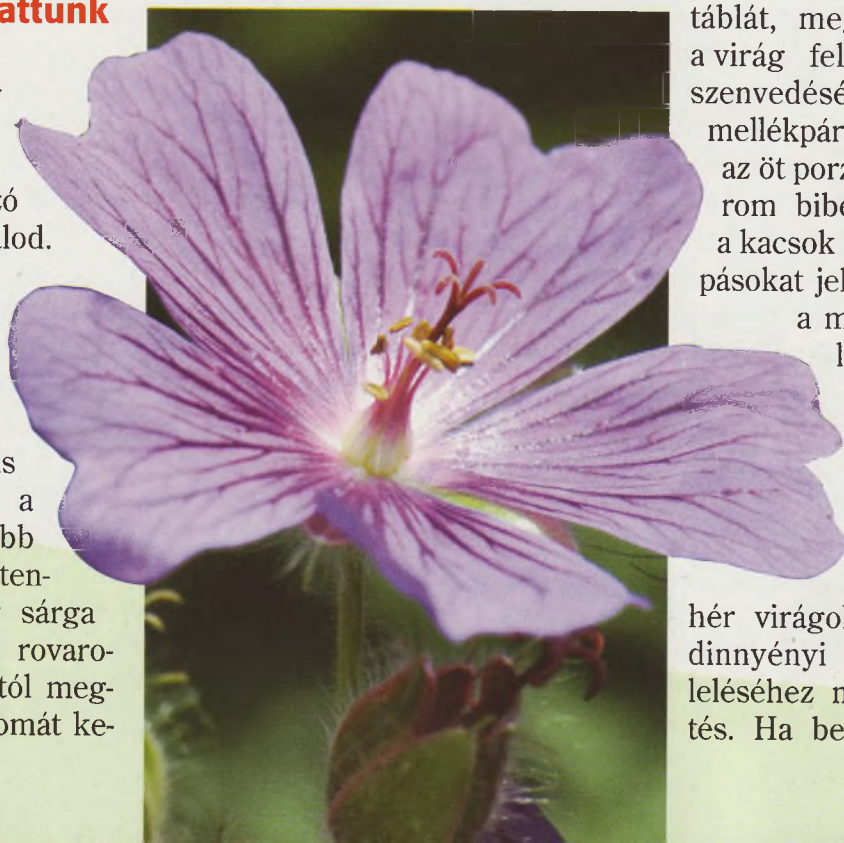
Itt a Mississippi-alligátoron kívül a trópusi mocsárvilág néhány érdekes, virágzó növényét is megtalálod. Talán legérdekesebb a „hollandus pipája”, amely sűrű hajtás-szövedékén neveli hatalmas virágait. A bimbók valóban óriás pipára hasonlítanak, a kinyílt virágok inkább hússzínű parabolaantennára, amely a virág sárga közepébe irányítja a rovarokat. A döghús szagától megszédülő legyek a lakomát ke-

resve betévednek a virág belsejébe, ahonnan a lefelé álló szőrök nem engedik vissza őket addig, míg a megporzást el nem végezték.

A vegyes trópusi gyümölcslevek egyik meguntathatlan alkotója a marakuja. A tojásszerű gyümölcs a misszionárius szerzetesek által elkeresztelt, különleges golgotavirágon érik. Honnan ez a különös név? Ha elolvasod az ismertető-

táblát, megtudhatod, hogy a virág felépítése Krisztus szenvedését idézi: a rojtos mellékpárta a töviskoronát, az öt porzó a sebeket, a három bibeszál a szöveget, a kacsok pedig az ostorcspásokat jelképezik. De nem a marakuja az egyetlen gyümölcs itt.

A papaya nagy, tenyérszerű levelei a mennyezetet érik, míg törzsén tömegével nyílnak a fehér virágok – kár hogy a dinnyéni termések beéréséhez nincs elég napsütés. Ha beérne a belül na-

rancspirosas húsú, ezernyi fekete magot rejtő gyümölcs, a madarak bizonyosan nagy lakomát csapnának belőle!

Sinharaja – csodás csillag-csemege

Ebbe a mellékhajóba nemcsak a varánusz miatt érdemes benézni. A közepen kialakított ligetben a törpebanánok mellett kávécseserjék is cseperednek. A gyömbérből csak keskeny levelei látszanak, a fűszert adó gyökerek a föld alatt rejteznek. Van itt viszont egy kis fácska – a karambola –, amely nem rejtje el ékességét. Ha terem, akkor sárga, csillag alakú gyümölcsöket érlel. Ezek lédús húsa a trópusok kedvelt csemegéje. Ha nem terem, akkor legalább virágzik. Virágai pedig nem a hajtások csúcsán, hanem a törzsön fejlődnek. Ez a trópusi gyümölcsöknél előforduló jelenség a kaulifloria vagy magyarul „törzsönvirágzás”.

A lombos növények között feltűnés nélkül húzódik meg egy „kakuktktojás”. Aki nem ismeri, széles, sötétzöld leveleit látva biztosan nem gondolná, hogy kaktusszal van dolga! A gyönyörű rózsaszín virágokat hozó lombkaktusz valódi kaktusz, de látványos tövissek nélkül.

Matabo – száraz sziklák, szúrós szarak

Ez is trópus, csak valami hiányzik: mégpedig a csapadék. Ahol pedig nincs elég eső, ott csak a kaktuszok és pozsgások élnek meg. A ház legismertebb lakója a testápoló-krémekből kihagyhatatlan aloe, amelynek magas virágzatait is megcsodálhatod. Akad itt azért a sok szúrós egyéniség között gyönyörű tölcsérvirágot nevelő sivatagi palackfa, és mutatóba egy akácia is. Nem csoda, hogy ez a forró, száraz vidék a hidegvérű gyíkok és kígyók kedvelt lakhelye.

Égig érő szobanövények

Mielőtt elhagyod a Pálmaházat, nézz körül a több mint 15 méter magas főhajóban is! Ne csak a színes madarakat figyeld – bár sokan anélkül mennek haza, hogy akár csak egyiküket is észrevették volna –, hanem a növényeket is! A zöld lomberdőben az otthon cserépből nevelt növények óriási példányait is felfedezheted, de van itt méteres, tobozszerű virágzatot nevelő cikász-féle

Közép-Európa legnagyobb pálmaháza

és légiesen könnyed csüngő hibiszkusz is. Ahogy a természetben, itt is csak rajtad múlik, hogy a rejtélyes könyv felnyílik-e előtted. Szánd rá az időt, és hagyd, hogy az ágak között rejtőző titkok lassan megnyíljanak előtted. Ha elég türelmes vagy, még a szivárványos csőrű tukán is odaugrálnak hozzád, hogy karnyújtásnyi távolságból méregessen...

Mirte Áron felvétele

A Pálmaházban nemcsak pálmák laknak: itt él például a sisakos kaméleon

ÉRDEKES ARCOK

Jó fej vagyok?

A botsáskáknak csak a neve sáska, egyébként semmi közük nincs a tarlón ugráló apró néphez. Különféle növényi részeket utánoznak: tüskés ágat, zöld levelet, kéregdarabot vagy száraz lombcsomót. Az Állatkertben többféle is él belőlük.

Gombóc van az orrán

A nagy hokkó Közép- és Dél-Amerika erdőségeiben él. Tyúk nagyságú, kissé nehézkes madár; nem repül túl jól, de fészket mégis fára építi. Jellemzősége a csőr fölötti nagy, sárga büttyök, amely csak a hímeken látható, a tojókról hiányzik.

Jó éjszakát!

A lajhár a lustaság jelképeként számít: naphosszat alszik, mozgása pedig igen lassú. A dél-amerikai esőerdők lakója, kizárólag növényekkel táplálkozik. A Budapesti Állatkertben a kétujjú lajhár látható, amelynek lábain két-két nagy, sarló alakú karom van.

A Magyar Posta bélyegblokk kibocsátásával köszönti az évfordulót:

140 éves a Fővárosi Állat- és Növénykert

A „140 éves a Fővárosi Állat- és Növénykert” bélyegblokk és más bélyegújdonságok, filatéliai összeállítások megvásárolhatók az ország nagyobb postahelyein valamint Budapesten a **Filapostán**. Címe: V., Városház u. 18. (bejárat a Petőfi S. u. felőli oldalon) Bélyegértékesítéssel és szolgáltatásainkkal kapcsolatban a Filatéliai Központ munkatársai készséggel állnak szíves rendelkezésére.

Postacím: Magyar Posta Filatéliai Központ, Budapest, 1560 • Tel.: 06 (1) 349 1337

Fax: 06 (1) 329-8010 • E-mail: philately@posta.hu • Internet: www.posta.hu

Magyar Posta

JÁTSSZ VELÜNK ÉS NYERJ!

Ha a következő kérdésekre helyesen válaszolsz, az itt látható gyönyörűséges állatokat nyerheted meg, a Wild Republic (Vad Köztársaság) jóvoltából. Ha most nem volt szerencséd, megvásárolhatod őket a Budapesti Állatkertben.

1. Mit esznek az Állatkert pingvinjei?
2. Született-e valaha elefánt a Budapesti Állatkertben?
3. Melyik a világ legszínesebb majma?
4. Mi az Állatsimogató hármasszabálya?
5. Melyik országból származik az állatkerti bonszajok nagy része?

Előző számunk megfejtéseit és a nyertesek névsorát következő számunkban tesszük közzé.

Takarítson meg 16%-ot, vagy akár 20%-ot!

Ha ezen a szelvényen igényli a Süni magazint, vagy a Vadon magazint, akkor 16%-al, esetleg 20%-al olcsóbban juthat lapjaihoz, mintha az újságárusoknál vásárolná meg. Pártoló tagként vesszük nyilvántartásba, a pártoló tagság a díj befizetésén túl semmiféle más kötelezettséggel nem jár, adatait titkosan kezeljük. Pártoló tagként a lapo(ka)t kedvezményezettje címére is átírányíthatja. Lépje meg családtagjait, barátait a Vadon magazin és a Süni magazin nyújtotta kalandokkal!

Kérem, küldjék a Süni magazint egy éven át példányban (díj 1.998 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a Vadon magazint egy éven át példányban (díj 1.998 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a Süni magazint és a Vadon magazint egy éven át példányban (díj 3.804 Ft/év példányonként, kedvezmény 20%)

a szelvény hátoldalán megadott címre.

kelt:

aláírás:

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

(Ne felejtse el a hátoldalon az adatait kitölteni!)

Nyerj állatot magadnak!
A „Vad Köztársaság” kérdései

1.
2.
3.
4.
5.

Élj úgy, mint az erdő!

A válaszod írd ide a szelvényre,
a rajzot pedig kérjük mellékelni!

.....

.....

.....

Műsoros videokazettát nyerhetsz!

Küldj nekünk olyan humoros állatfotókat, amelyeket az Állatkertben készítettél! A legjobban sikerült fotókat leközzöljük, s a zsűri által legjobbnak ítélt felvétellel készítőjét műsoros videokazettával jutalmazzuk.

A fotókat a következő címre küldd:
mirtsezsuzsa@vadon.hu

Beküldési határidő: 2006. augusztus 20.

Göncöl

Alapítvány

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

(Ne felejtse el a hátoldalon az adatait kitölteni!)

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Kedvenc állatom:

Élj úgy, mint az erdő!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Melyik cikk tetszett legjobban?

Műsoros videokazettát nyerhetsz!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Hol vásároltam meg a SÜNI-t?

tanító néninél újságárusnál előfizettem

Beküldési határidő: 2006. augusztus 20.

Hogyan legyünk egy orrszarvú szülei?

Örökbefogadható állatok a Budapesti Állatkertben

Semmiképpen sem úgy, hogy szerzünk egy orrszarvúbébit és hazavisszük! A Budapesti Állatkertnek van egy alapítványa, amelyen keresztül örökbe lehet fogadni a Kertben élő különféle állatokat. Ilyenkor a támogatási összeg befizetésével (ami most minimum 5000 Ft) úgynevezett nevelőszülője lehetsz a kiválasztott kedvencnek.

Minden nevelőszülő kap egy igazoló oklevelet, az állat életrajzát, és meghívót az évente kétszer megrendezésre kerülő nevelőszülői találkozókra. Ekkor a nevelőszülők ingyen jöhetnek a Kertbe meglátogatni a pátyolgatott állatot, és lehetőséget teremtünk arra is, hogy találkozhassanak, beszélhessenek a gondozókkal, hiszen mégiscsak ők tudják a legtöbbet és a legapróbb részleteket az örökbefogadott kedvencekről.

Az örökbefogadás népszerűsége az elmúlt évek alatt egyre nőtt. Az Állatkert szerelmesei megkedvelték ezt a támogatási formát. A nevelőszülő az örökbefogadás által érzelmi kapcsolatba kerülhet az Állatkerttel, hiszen a kiválasztott állatot egy kicsit magáénak érezheti, folyamatosan figyelemmel kísérheti sorsát. A tiszteletbeli nevelőszülők között vannak neves személyiségek, de vannak orvosok, háziasszonyok, ügyvédek, nyugdíjasok, bankigazgatók és kisdíjakok.

Egy állatnak több nevelőszülője is lehet. Vannak nagyon kelendő állatok, akiket nagyon sokan fogadtak örökbe, és vannak olyanok is – ilyen pl. a góliátbogár is, vagy a halak és a kétéltűek –, amelyekre alig-alig akad jelentkező. A legtöbbet örökbefogadott állatok az elefántok, vízilovak, gorillák, oroszlánok, tigrisek, jegesmedvék, kis pandák, sarki farkasok és a fókák. A madarak közül a legnépszerűbb Egon, a szarka szarvcsőré madár, valamint a pingvinek, a hüllők közül pedig a leguánok.

Egy állatnak több nevelőszülője is lehet. Vannak nagyon kelendő állatok, akiket nagyon sokan fogadtak örökbe, és vannak olyanok is – ilyen pl. a góliátbogár is, vagy a halak és a kétéltűek –, amelyekre alig-alig akad jelentkező. A legtöbbet örökbefogadott állatok az elefántok, vízilovak, gorillák, oroszlánok, tigrisek, jegesmedvék, kis pandák, sarki farkasok és a fókák. A madarak közül a legnépszerűbb Egon, a szarka szarvcsőré madár, valamint a pingvinek, a hüllők közül pedig a leguánok.

Szabon Márta

Kérdéseire szívesen válaszolunk a (36-1) 266-5449 telefonszámon. Kérjük a kupont olvashatóan kitöltve küldje vissza a Süni és Vadon magazinok szerkesztőségének címére: 1242 Budapest, Pf. 455.

E-mail: szerk@vadon.hu
A magazinokat csak a pártoló tagsági díj beérkezése után tudjuk biztosítani.

A díjak csak belföldi kézbesítésre érvényesek.

Befizető neve (intézmény esetén a kapcsolattartó neve is):

Levélcíme:

Telefonszáma:

Kedvezményezett neve (ha nem azonos a befizetővel):

Lakcíme:

Göncöl Alapítvány,
Süni Egyesület kiadó

Dátum: Aláírás:

Éj, mint az erdő!

Ez a rovat az ÖkoPannon támogatásával jött létre

Környezetbarát papírral a SUNI

Mennyi különféle állat, micsoda elképesztő változatosság! Az egyik nyakigláb, a másik csupa háj, vannak hatalmasak meg aprócskák – és mindegyik úgy szép, úgy tökéletes, ahogy van! Az élővilág bámulatos sokfélesége az állatkertben érhető tetten a legkönnyebben.

Egyszersmind azonban arra is figyelmeztetnek az állat- és növényfajokat ismertető táblák, hogy egyre több olyan élőlény van Földünkön, amelynek jövője bizonytalan. Mi veszélyezteti őket? Némiyiket az orvvadászok, másokat az élőhelyükre behurcolt idegen fajok, de a legtöbbet egész egyszerűen az ember mértéktelen önzése. Az, hogy túlhasználjuk a Földet: nem törődünk azzal, hogy a fa, amely számunkra a bútort vagy

Színes papírlapok

papírgyártás alapanyaga, más élőlények számára az otthont, az élelmet, a fennmaradás egyetlen lehetőségét jelenti. Másodpercenként egy futballpályányi őserdő tűnik el a bolygónk felszínéről, holott az őserdők a leggazdagabb életközösségeknek adnak otthont az egész világon: többféle állat és növény él bennük, mint a legnagyobb állat- és növénykertekben!

Hogy az őserdő messze van, és mi nem tehetünk semmit a láncfűrészek ellen? Dehogynem tehetünk! Az erdőket – akár a trópusokon, akár idehaza – elsősorban a mi kedvünkért vágják ki: például azért, hogy nekünk tiszta papír

kerüljön az asztalunkra. Minden egyes papírlapban ott rejlik egy madár otthona, egy mókus játszótér, egy hernyó éléskamrája. Bármilyen meglepő, a természetért a legtöbbet nem a vadőrök vagy az állatkerti fajmegőrzésben résztvevő szakemberek tehetnek, hanem Te magad: azzal, hogy nem fogyasztasz többet a természet értékeiből, mint amennyire tényleg szükséged van.

Erre az egyik lehetőség a papírral való takarékoskodás: vadonatúj helyett használj újrahasznosított papírt, gyűjtsd össze magad is a hasznos hulladékot, és mindenekelőtt: ne pazarold feleslegesen!

Gondolj bele: egyetlen fa kivágása sokszorta több élőlény elpusztulását jelent, mint amennyit egy papírlapra lerajzolni tudnál!

Tipp:

Menj ki a természetbe, és vigyél magaddal egy hullahopp-karikát! Dobd el a karikát vaktában, aztán guggolj le mellé, és próbáld meg megszámolni, hányféle élőlény (növény, rovar) került a karikán belülre. Gondolj bele, hogy mennyi lehet még a körön kívül! Határozz meg közülük hármat és rajzold le nekünk! (Lapozz a 31. oldalra!)

Nemcsak az őserdőkre, hanem a hazai életközösségekre is jellemző a sokszínűség
Horváth Alexandra rajza

Rabok vagyunk, vagy szabadok?

Hova tűntek a rácsok?

Az Állatkert régi fényképeit nézegetve mindenkinek feltűnik, mennyivel több volt akkoriban a vas, a rács. Még manapság is sokszor mondjuk, hogy az állatkerti állatok ketrecben laknak, pedig a modern kifutók, állatházak már aligha nevezhetők ketrecnek

A Budapesti Állatkert rácstalánításának első lépései már a huszadik század elején megtörténtek. Ekkor készült el ugyanis a két műszikla, amelyek árokkal határolt, úgynevezett panorámakifutókat vesznek körül. Ezt a bemutatói módszert, mely az emberi szemnek sokkal kellemesebb, mint a hagyományos ketrec, a világhírű német állatkertésztől, Hagenbecktől „lesté el” Lendl Adolf, a Budapesti Állatkert akkori igazgatója. Ez az újítás azonban akkor még csak néhány állatot érintett: elsősorban az oroszlánokat, barna és jegesmedvéket, fókákat. A többiek még hosszú ideig rács mögött maradtak.

Láttál már jegesmedvét akváriumban?

tok túl közel lépjenek a betonszegélyhez. Eltartott egy darabig, amíg az állatkertek kitalálták, hogy mennyi biztonsági óvintézkedést igényel egy állat valójában: például, hogy a zsiráfoknak nem szükséges nyakig érő kerítés, és hogy a teve a viszonylag keskeny, sekély árkot sem tudja átugrani. Így lassanként eltűntek a rettenetes rácsok, vészjósló vastüskék az állatok életteréből.

Búcsú a vasszögektől

Az igazsághoz tartozik az is, hogy egykor az állatok jó részét egy kicsit „túlbiztosítva” tartották: sokszor goromba vasrudak vették körül azokat is, amelyeknél elegendő lett volna egy közönséges fakarám. Az elefántház kifutóiban veszedelmes vasszögek tengere volt hivatott megakadályozni, hogy az álla-

Kapaszkodó nélkül

Fontos tapasztalat volt azonban, hogy a rácsmentesítést sem szabad túlzásba vinni. A rácsok csak az ember számára jelképezik a rabságot: az állat semmivel sem érzi magát szabadabbnak attól, hogy vasrudak helyett vékony drót, árok vagy üveg veszi körül. Viszont sok állat, így például a majmok, medvék vagy

papagájok számára a rács olyasmi, amibe bele lehet kapaszkodni, amire fel lehet mászni, így voltaképpen egyfajta biztonságérzetet ad, és az állat mozgásterét is megnöveli. Vagyis ezeknél az állatoknál

Fóka az akváriumban

Sokat lendített a dolgon a modern technika fejlődése. Az egykor csak haszonállatok legelőin alkalmazott villanypásztor jól bevált az állatkertekben is. Így nagyobb szabadságot kaphattak a majmok, medvék és még jó néhány állat: a gyenge, de kellemetlen áramütést okozó drót alig látható, és nem foglal sok helyet. A páncélüveg elterjedése pedig lehetővé tette, hogy a korábban csak többméteres árok túloldaláról látható oroszlánokat, emberszabású majmokat közvetlen közelből vegyük szemügyre, vagy éppen meglessük a jegesmedvét fürdőzés közben. Bizony, száz évvel ezelőtt még nemigen sejtették az állatkertépítők, hogy egyszer majd úgy fogjuk nézegetni az üveg mögött úszkáló fókákat, mint a halakat az akváriumban!

Az üvegen át közvetlen közelből látható a perzsa leopárd

A kapucinusmajom a rácson is tud mászkálni, de fakorongon hingtázniz hangulatosabb!

a rács nélküli kifutónak jóval nagyobbak kell lennie a korábbinál, és bőségesen kell kínálnia mászási lehetőséget. Egy német állatkertben ezt felfedezvén éppenséggel az egykori rácsokból készítették mászókat a majmok számára...

Láthatatlan kerítés: a villanypásztor

A szavannán nincs árok

A patás állatok nem másznak ugyan fára, mégis gondot okozhat olykor náluk is a rácso teljes eltávolítása. Dr. Wolfgang Gewalt, a Duisburgi Állatkert (Németország) igazgatója figyelt fel arra, hogy a

rács nélküli kifutóban az újszülött zebracsikók rendszeresen az árokba zuhannak, és eltörik a lábukat. Afrikában, a széles szavannán ugyanis ismeretlen fogalom az árok: az állatok ösztönei egyszerűen nincsenek felkészülve erre. Ezért aztán szükség van legalább egy alacsony karámra, amely figyelmezteti a vágázó lakókat a veszélyre. Ráadásul a széles szárazárok sok helyet foglal, és növeli a távolságot az kifutó és a nézőtér között. Márpedig ha már állatkertbe jön az ember, nem csak távcsövön keresztül akarja látni az állatokat!

Az állatot is védi

A rács, a kerítés vagy éppen az üveg egyébként nemcsak azért van, hogy az állatok ne jöjjenek ki, hanem azért is, hogy az

Látod, az ott a kerítés.
-Odáig nyargalhatsz, aztán fordulj vissza!

emberek ne menjenek, illetve nyúljanak be. Az állatkert nem képeskönyv: az itteni állatokat is lehet ugyan nézegetni, de azért ezek igazi vadállatok,

igazi fogakkal, karmokkal, csőrrel, szarvval vagy patákkal, amelyeket nem haboznak használni is. De nemcsak a látogatókat kell védeni, hanem magukat az állatokat is: nem egyszer előfordult már, hogy egy látogató

szándékosan vagy akaratlanul kárt tett valamelyik állatban. Talán a legnagyobb jelentősége ebből a szempontból az emberszabású majmokat védő üvegnek van, ezek az állatok ugyanis, közeli rokonaink lévén, elkaphatják a betegségeinket: elég, ha valaki rájuk tüszent!

Mókusmajom: nemcsak az arca és a keze emberi – a betegségei is!

A zsiráfokat egykor magas rács vette körül, ma viszont afrikai szavanna, nádkunyhókkal

Látszólagos szabadság, igazi veszélyek

A modern állatkertben már alig lehet rácsokat látni, de az út idáig hosszú és rögs volt, és nem nélkülözte a keserves tapasztalatokat. Biztos, hogy az ember jobban érzi magát, és kellemesebb élményekkel tér haza egy olyan állatkertből, ahol

nem rács mögött sínylődő rabokat, hanem tágas legelőn sétálgató zsiráfokat, kényelmesen strandoló vízilovakat és vidáman mászó majmokat lát. A látogatás azonban nem minden: a jó szándék mögül nem hiányozhat az alapos tudás és a józan megfontolás. Az állatkerti rácsalánítás története túlmutat az állat-

kertek világán, és tanulsággal szolgál a hétköznapiakra is: megtanít arra, hogy a korlátok látszólagos hiánya még nem igazi szabadság – de a veszélyek, amelyeket rejthet, igaziak...

Mi is a szabadság?

A rács látványa az embernek kellemetlen...

Sokan úgy tartják, hogy a bezárt állat nem érezheti jól magát, mert nem szabad, pedig az állatok szabadságát nem lehet négyzetméterben mérni. Természetesen egy nagytestű patás nagy teret igényel, de az alapterület még nem minden. Egy majom például rosszabbul érzi magát egy hatalmas kifutóban, ha nincs benne mászási lehetőség, mint egy kisebb méretűben, amelyikben bőven van ágas-bogas fatörzs. Mert a szabadság az, ha azt tehetjük, amit akarunk – és ha az állat az állatkertben is azt teheti, amit a vadonban tenne, bátran érezheti szabadnak magát.

Az állatkerti kifutók tervezése és az úgynevezett környezetgazdagítás már-már új szakmává fejlődött az állatkertészetben belül. Ahhoz, hogy egy kifutót jól meg tudjon tervezni, a szakembernek ismernie kell a benne lakó állat természetes viselkedésformáit és igényeit: tudnia kell, hogy szeret-e mászni, túrni, ásni, fürdeni, dagonyázni, építkezni vagy napozni, a nedves, árnyékos környezetet szereti-e, vagy a forró, szárazat stb. Mindez persze nemcsak a nagytestű állatokra érvényes, hanem az apró rágcsálókra, madarakra vagy gyíkokra is.

Ha az állat lakosztálya elkészült, és megfelel az igényeknek, akkor az ápolókon a sor, hogy gondoskodjanak a lakók szórakoztatásáról. Az állatkerti állatok legnagyobb ellensége ugyanis nem a bezártság, hanem az unalom. Táplálékukat nem maguknak kell megszerezniük, fészküket, odújukat, kotorékjukat elkészítik helyettük, ellensé-

geiktől nem kell tartaniuk, így képességeik, érzékszerveik, ösztöneik és idegeik nincsenek

igénybe véve, kihasználva. Természetesen a természetes környezethez hozzátartozik a társak jelenléte is.

Ám ha az ápoló a táplálékot nem tányéron szolgálja fel, hanem eldugdossa a kifutóban, ha a csimpánznak a túrót úgy kell kipiszkálnia a farönkbe fűrt lyukakból, mint a bolyból a természetet, ha a medvének itt is fel kell másznia a mézért a fa tetejére, éppúgy, mint az erdőben, akkor nem unott heverészéssel töltik az idejüket reggeltől estig.

Üldögélünk, napozgatunk – kell ennél több?

Ha a páviánok visítva veszekedhetnek a jó falatokért, a farkasok pedig a maguk szigorú rangsora szerint oszthatják fel egymás közt az étletteret, akkor nem fásult egykedvűségben telnek napjaik. Ha a bivaly öklelődhet a kifutójába „boxsákként” felakasztott tuskóval, a madárnak van lehetősége fészket rakni, a prérikutya saját labirintust áshat a homokba, a tigris pedig egy régi traktorgumin játszatja el, hogyan kell a zsákmányt leteríteni, rögvest nem érzik rabnak magukat – és a látogatóknak is nagyobb élményt nyújtanak, mint az a fogoly állat, amely kényeszeredetten rója végtelen köreit a ketreccsok mögött.

hatja el, hogyan kell a zsákmányt leteríteni, rögvest nem érzik rabnak magukat – és a látogatóknak is nagyobb élményt nyújtanak, mint az a fogoly állat, amely kényeszeredetten rója végtelen köreit a ketreccsok mögött.

A farkas falkában az igazi!

Írta: Dr. Bogsch Ilma, főigazgató
Fővárosi Állat- és Növénykert

Miért nincs már állatóvoda?

A címben szereplő kérdést gyakran teszik fel a 140 éves Fővárosi Állat- és Növénykert kapcsán, hiszen a mai gyerekek szülei, nagyszülei még emlékezhetnek az egykori óvodára, ahol különböző állatfajok kölykei cseperedtek békés együttélésben...

Egy állat születése mindig nagy esemény, és persze az állattartó többnyire igyekszik mindent elkövetni a szaporulat megtartása érdekében. Előfordulhat azonban, hogy az újszülött nagyon gyenge, de az is, hogy az anya nem törődik vele. Ilyen esetekben szokás „beavatkozni”, azaz ember vagy dajkaállat segítségével mesterségesen felnevelni az utódokat.

Gyurci a cumisüveggel

Az Állatkertben mesterségesen felnevelt bóbításgibbon-csecsemő

Az oroszlán a báránnyal...

Sikeres nevelés esetén az apróságok nagyobbacskák lesznek, és mint az embergyerekeknek is, méretükkel párhuzamosan nő a mozgásigényük. Ezért kerültek egykor nagyobb helyre, az állatódobába, ahol „kitom-

Állatódobai foglalkozás Huszár Sándor vezetésével

bolhatták” magukat. Ha éppen több különböző fajú kis állat egymással is össze kellett szoktatni, hiszen természetes körülmények között egy barna medve soha nem találkozik egy oroszlánal. A közös játékot persze felügyelte az „óvóbácsí”, aki szükség esetén közbeszólt, és pl. nem engedte az oroszlának a jellegzetes támadóugrást gyakorolni a medvebocson – meg persze saját magán sem... A kecskegidák és bárányok a „kényszerű” együttlét során megszokták a ragadozókat, és elvesztették az egyébként természetes félelmüket társaikkal szemben.

Elfelejtett „tigrisül”

Az állatódobának azonban a látogatókra gyakorolt kellemes élmények mellett voltak kevésbé „hasznos” mellékhatásai. Az óvodában együtt élő különféle állatok egymástól és az embertől is tanultak, sőt sok esetben az idegent tekintették mérvadóknak és feltétlen főnöknek, miközben gyakran „elfelejtették” a fajra jellemző viselkedésformákat. Erre jó példa a háború után az Állatkertben született, nagyon ritka szunda-tigris esete. Születése után anyja nem tö-

Bömbit, az Állatkert legutóbbi kisoroszlánját dajkakutya nevelte

Bagosi Zoltán felvétele

A Budapesti Állatkertben született valamennyi gorillakölyköt sikerrel felnevelte a mamájuk, Liesl

Csak a mama tud így vigyázni rá

rődött vele, így mesterségesen nevelte fel a sokak által ismert, tisztelt és szeretett Huszár Sanyi bácsi. A sikeres felnevelés nagy szakmai eredmény volt! Az állat szinte árnyékként követte mindenhová Sanyi bácsit. Ám amikor férjhez adható állapotba került, tudni sem akart másik fajtársáról, azaz egy szundatigris-hímről: neki csak Sanyi bácsi kellett! A fajfenntartás szempontjából tehát Nahár „értéktelen” állat volt, amelytől nem származott utód.

Hagyjuk a mamára!

A ma születőknél elsősleges cél, hogy az anya természetes úton nevelje kicsinyeit. Ha ez nem működik, akkor jönnek csak a pótmamák, akiknek célja, hogy megerősödve minél előbb fajtársaik közé visszajuttathassák neveltjüket. Ezért került pl. Bömbi, akit dajkakutya szoptatott, négy hónaposan orosz lánthasaságba, ezért volt látható Freia, a kis kattakölyök (gyűrűsfarkú

maki) először kis ketrecben csapattársai között, majd a kölcsönös ismerkedést követően már társai közé is bemehetett. Dajkája nagyon örül, hogy Freia már nem nála, hanem társainál keres védelmet „veszély” esetén, azaz sikeresnek bizonyult a felnevelés és a csapatba szoktatás.

Maradj meg vadnak!

Mára természetes, hogy pl. a ragadozó madarak fiókáinak nevelésekor a „nevelő” messzemenően igyekszik emberi mivoltát rejtegetni. Ilyenkor készülnek a tojó, vagyis az anyamadár jellemzőivel bíró utánzatok, pl. sasfejeket mintázó kesztyűk, ahol az ember ujjai a ragadozó báb csőrét mozgatva etetik a fiókat. Talán emlékeznek még néhányan 2005-ből a Dél-Afrika Ház bejáratánál arra az elsötétített ablakra, amelynek túloldalán a mesterségesen nevelt rétisas-fióka nem érzékelhette a látogatókat, azaz nem tudott az emberhez szokni. Ez pedig vadállatok, azaz vadon élő állatok esetében rendkívüli jelentőségű. Minden vadon élő faj esetében meg kell őrizni az állat természetes viselkedésformáit, amelyek közt nagyon fontos, hogy megmaradjon az ellenségtől való félelem annak érdekében, hogy akár a szabadba visszakérülve is fennmaradhasson!

Madárnak nézi

A különleges kesztyű az anyamadár fejét utánozza

Apró fácskák szentélye

a Fővárosi Állat- és Növénykertben

A Nemzeti Bonsai Gyűjtemény

Egészen olyan, mint egy nagy, öreg fa – csak éppen nem ér fel az ember térdéig sem. Mintha csak a törpék világában járnánk: a bonszajók igazán mesebeli hangulatot keltenek. Ezek az apró fácskák Japánból származnak, és gondozásuk, alakításuk igazi művészet!

Az ágak formáját drótok segítségével alakítják ki

A világ első cserepes növényei

Talán a leglátványosabb ilyen oltárdíszek azok a gyönyörű, élő növények, melyeket külön erre a célra faragott asztalkákon helyeznek el, hozzájuk illő tálban, és a nevük: bonszaj. A *bon* szó lapos tálat vagy edénykét, a *szaj* pedig fát jelent japán nyelven, így a bonszaj szó voltaképpen tálban elhelyezett kis fát jelent. A bonszaj általában nem genetikailag törpe növény, hanem hosszantartó nevelési módszer eredménye. Az eredeti kínai bonszajok még a Napcsászár palotakertjében voltak elhelyezve, mint a birodalom legszebb tájainak és legszebb növényeinek kicsinyített másai. Mivel az istenek találkozó- és lakóhelyeit látták bennük, a palotakertből „egyenes úton” kerültek az oltárokra és a családi házak fő helyeire, s ennek megfelelő szertartásossággal gondozták és ápolták is őket.

Természetesen nem minden bonszaj került oltárra, csak az arra legérdemesebbek. Szigorú zsűri szokta elbírálni évről évre a felvonultatott növények egész sorának törzs- és lombszerkezetét, alakításuk tökéletességét, a bemutatott növény egészségét, de nem feledkeznek el arról sem, hogy pontozzák a kiállítás módjának szépségét is. Nagy szégyen, ha valaki

A Távol-keleten, például Japán szigetein a mai napig élénken él a helyszellemek tiszteletének és védelmének szokása. Egyházi és házi oltáraikon a szokásos vallási témájú szobrokon kívül, kalligrafikus szépséggel festett írásos idézetek, fenséges formába rendezett ikebana-csokrok, a Fuji-hegyre vagy híres sziklaképződményekre feltűnően hasonlatos kövek – úgynevezett szui-szeki kőinstallációk – is helyet kapnak. A legrégebbi ilyen oltárdísz, amely napjainkig is fennmaradt, az időszámításunk szerinti hatodik századból származik. Akkor Szumiko királyné oltárát díszítette, jelenleg pedig egy malajziai gyűjtő birtokában van.

Az összhatást nemcsak a növény, de a megfelelő színű és alakú tál is befolyásolja

olyan tálban mutatja be a családja által nevelt fácskát, amelynek színe, formája, mérete nem illik tökéletesen a növényhez! Tekintettel arra, hogy mára már számos olyan híres fácskát ismerünk, amely generációk során át egy család keze alatt fejlődött, és akár hetven éve minden egyes évben lezsűrítették, lefényképezték, nyomon tudjuk követni azt a nagyszabású munkát, ahogyan ezeket a műalkotásokat a kertészek kialakítják.

Lemásolni a természetet

A bonszaj-növényszobrászat művelése és művészetének értéke is sok évszázadra nyúlik vissza. A bonszaj nevelőjének célja nem csupán egy cserepes szobadisz gondozása, hanem annál sokkal több: a felszín alatt rejtő természeti törvények működésének leleplezése, a természet munkájának megismerése és lemásolása. Mind-

ez a növények életének, fejlődésének gondos tanulmányozásán alapul, s lényeges eleme az idő, hiszen az évszakok váltakozásával, az évek múlásával a kis fa állandóan változik, öregszik.

A bonszaj alakítása és gondozása alapos kerétszeti szakismeretet igényel. Az apró méret elérésének és megtartásának titka a gyökérszet nagyságának csökkentése, és ezzel arányosan az ágak, a hajtások és a lombzat szakszerű és rendszeres metszése. A tálszerű edényben kifejlődő gyökértömeg ugyanis csak önmagával arányos mennyiségű lombot képes ellátni. A túl nagy lombzat nagyon hamar kiszárítja a gyökérszet földlabdáját, és ha ez tartóssá válik, az a növény pusztulásához is vezethet. Az eredeti, keleti módszereket követő kertész a törpe forma kialakításához nem alkalmaz vegyszereket. A tápanyag-utánpótláskor a nitrogén mennyiségét a lehető legkevesebbre csökkenti, így a hajtások zömökebbek, a levelek pedig kisebb méretűek

Törpefasor az üvegfal mögött

lesznek. A növény mérete mellett igen fontos tényező a fajra jellemző ideális alak kialakítása, ami komoly felkészültséget, szaktudást, gyakorlatot és állandó odafigyelést igényel.

Világhírű gyűjtemény Magyarországon

A fentiek fényében talán már érthető, milyen rendkívüli jelentőséggel bír, hogy A Japán–Magyar Baráti Társaság Aichi tartományi csoportja Kósa Ferenc és Itomi Sinobu közbenjárása révén 1998-ban 20 értékes bonszájt adományozott a Magyar Államnak. A Japánból származó fácskák és a hazai Egyetemi Bonsai Club által felajánlott további 15 bonszaj együttesen alkotta az 1998-ban létrehozott Nemzeti Bonsai Gyűjtemény alapját, amely Európában az első ilyen jellegű gyűjtemény. A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium támogatásával a gyűjtemény a Budapesti Állatkertben került elhelyezésre és gondozásra. Színvonalas bemutatása érdekében a Japánkert keleti szélén 1998-ban

külön pavilon épült, mely a környező fák közé benövő bambuszligetet utánoz. A Kis Péter és Szlabey Balázs tervei alapján született épület 1999-ben Budapest Építészeti Nívódíjban részesült.

A gyűjtemény az elmúlt öt esztendő alatt néhány további adománnyal és számos értékes példány vásárlásával jelentősen gazdagodott. A gyűjtemény jelenleg 56 bonszaj-egyedből áll, ami a Japánkertbe kiültetett három alakfával egészül ki, összértéke hozzávetőlegesen 14 millió forint. Döntően távol-keleti származású fajokból áll, pl. japán bükk, jezo-luc, japán fehér- és feketefenyő, azáleafajok, de hazaiak is akadnak

Ugyanaz, csak kicsiben

A bonszajok nem képeznek különálló fajokat vagy fajtákat a fákon belül: éppen olyan tölgy-, kőris-, juhar- vagy fenyőfák, mint húsz-harminc méter magas társaik, csak a különleges gondozás teszi őket törpévé. Nemcsak a gyökereket kell visszavágni és a lombot metszeni különleges számszámokkal, hanem az ágakat is megfelelő irányba kell hajlítani drótok segítségével, hogy a korona a fa jellegzetes alakjára formálódjék. Ehhez persze a bonszaj nevelőjének jól kell ismernie a vadon élő növény sajátosságait. Fontos a megfelelő öntözés is, hiszen a lapos tálkában lévő kevéske föld hamar kiszárad, de az egyszerre túl sok víz is megárt. A növények úgy néznek ki, mint egy nagyon öreg fa, de sokszor valóban elég idősök is: gondozóik évtizedeken át nevelgetik őket, és apáról fiúra öröklődik a bonszajnevelés tudományával maga a fa is. Bármilyen kecsesítő volna is, ezek a kicsi fák nem tarthatók bent a lakásban, hiszen egészséges fejlődésükhöz éppúgy szükségük van az évszakok váltakozására, mint a nagy fáknek. Csak ünnepi alkalmakkor díszíthetik gazdájuk otthonát egy-két órára vagy esetleg napra, egyébként kint van a helyük a szabadban!

benne, pl. közönséges gyertyán és virágos kőris. A gyűjtemény alapellátását a Kert biztosítja, szakértő gondozását Katona Ervin, a gyűjtemény szakmai főkurátora végzi.

Katona Ervin eredeti, Japánban készült szerszámokkal alakítja a fák koronáját

Vendégségben az

Állatkertben Egy kis illemtan mindenkinek

Az Állatkertben sétálva gyakran találkozhatunk a következő látvánnyal: nagy csoportosulás egy kifutó előtt, gyerekek és felnőttek egymással versenyezve próbálják az ott lakó állatot „kézközelbe” csalogatni valamilyen étellel. Sajnos csak ritkán végződik úgy a jelenet, hogy valaki felolvassa a kifutónál található tábla szövegét, amely az állatok etetését engedi vagy tiltja. Pedig az állatkerti dolgozók mindent megtesznek azért, hogy a táblák jól láthatóak legyenek!

Ne zavarod meg a tigris álmát!

Egyáltalán: miért van szükség ezekre a táblákra? Mint minden olyan helynek, ahol sok ember fordul meg, az Állatkertnek is vannak szabályai – valami olyasmi, mint az iskolákban a házirend. Amíg nem vétünk ellene, nem is nagyon találkozunk vele. De mi a helyzet, ha egy látogató nem tartja be a szabályokat? A válasz szigorú: bizony a rendbontót ki lehet tessékelni az Állatkertből!

Zebulon, a szuperzebra

Honnan lehet tudni, hogy pontosan mik is a szabályok? Minden állatkertben kötelező a bejáratnál kitenni azt a bizonyos „látogatói szabályzatot”, amely ismerteti ezeket. Csak hogy kinek van kedve rögtön a bejáratnál hosszú, unalmas illemtankönyvet olvasgatni... Néhány éve a magyar állatkertek összefogtak, hogy ezen a gondon segítsenek, így született meg a ZooKRESZ-tábla. A közlekedésben használatos

KRESZ-hez hasonlóan olyan jelzéseket igyekszünk bevezetni, amelyeket mindenki felismer, és reméljük, be is tartja a rajta szereplő intelmeket. Ha manapság bármelyik állatkertbe ellátogattok, már messziről integet Zebulon, a szuperzebra, aki mindent tud az állatkerti viselkedésről, és szívesen el is mondja, mit lehet és mit nem szabad csinálni látogatásunk során. A következőkben nézzünk néhány különösen fontos dolgot ezek közül!

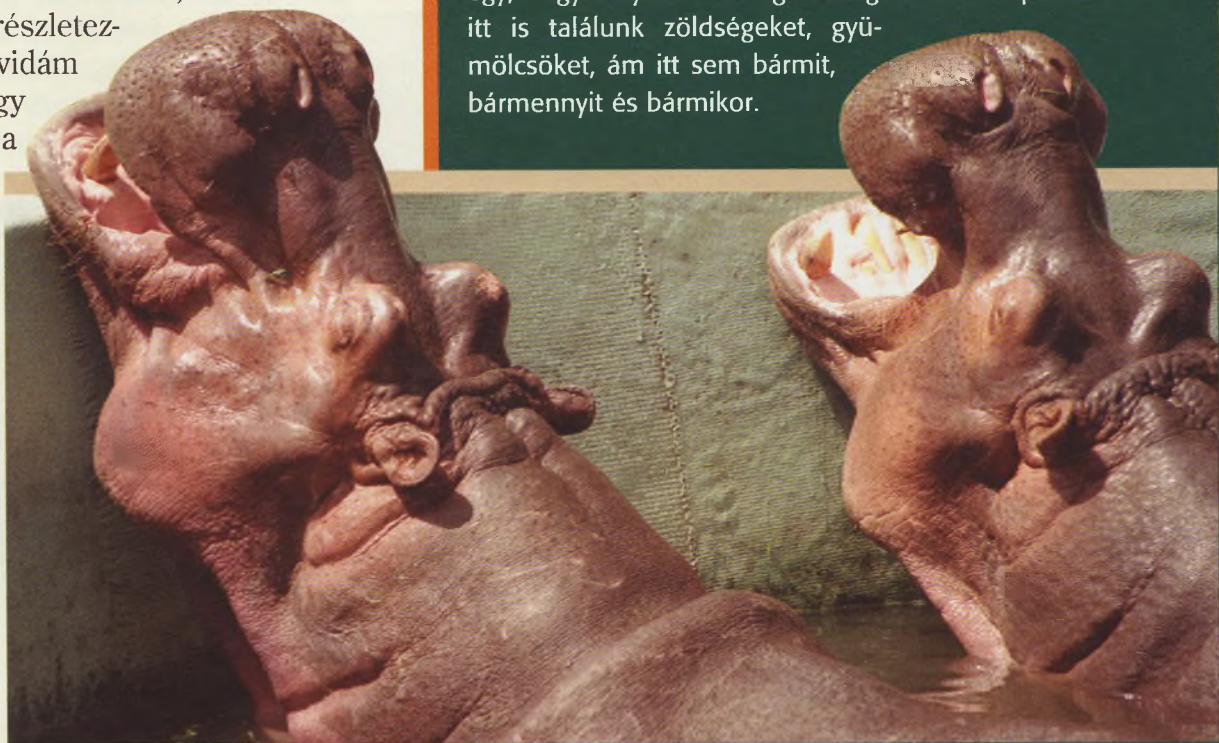
Viselkedjünk!

Ha állatkerti sétád során nyitott szemmel jársz, megtalálhatod a Paraszttudvar bejáratát jelző székelykapun a következő intelmet: „Szíves vendéglátó e háznak gazdája, de a gonosz embert furkósbottal várja”. Bizony, nemcsak a mai ember hirdette a kapuján, hogy a rossz szándékú embernek kívül tágasabb! Az Állatkert persze mindenkit szívesen lát, de nem örülünk a rosszalkodó látogatóknak. Ők nemcsak a saját szórakozásukat rontják el, hanem terhére vannak a többi vendégnek, sőt az állatoknak is.

Sokszor látunk ordító, rohanó gyerekeket a kertben – vajon ők mennyit látnak az állatokból? A hangos, gyorsan közeledő „valamik” előtt az állatok inkább elmenekülnek, elbújnak, és sokáig elő sem merészkednek. Aki türelmes, és igazi állatbarát, az időt hagy az állatoknak, így olyan viselkedésüket is megfigyelheti, amit csak zavartalanul, teljes nyugalomban mutatnak.

Az állatok nem gépek

Gyakran halljuk azt is sétánk során, hogy „Nem mozog! Mozdulj már!”, és ilyenkor bizony még piszkálással, dörömböléssel is próbálják aktiválni a „lustálkodót”. Pedig az állatok nem gépek, nem gombnyomásra működnek, és leginkább azt teszik, amihez kedvük van. Nem is beszélve arról, hogy az ilyen látogató általában csak addig érdeklődik, amíg a megzavart állat meg nem mozdul – utána már nem is érdekes, mit csinál, rohanni kell tovább, újabb állatokat felriasztani. Azt az egyszerű szabályt pedig, hogy ne nyúljunk be az állatokhoz, ugye, nem is kell részletezni? Ki szeretné a vidám állatkerti napot egy nagy kötéssel a pracliján befejezni? Sok állattal szabadon is találkozhat a kertben sétálva (főleg tőkés récékkel, galambokkal). Bár ők nem „hivatalos” lakói az Állatkertnek, de őket is megilleti a zavartalan élet joga. Nem hajkurászni valók, de ha egy-két mor-

Szeretik a perecet....?

Az egyik leggyakrabban hallott kérdés az állatkertben, hogy szabad-e etetni ezt vagy azt az állatot. Ahány állatkert, annyi szokás, és annyi válasz: vannak olyan kertek, ahol egyetlen állatot sem szabad etetni, vannak olyanok, ahol csak néhányat, és vannak olyanok, ahol külön etetőprogramokat, műsorokat tartanak. De vajon miért nem lehet bármelyik állatot etetni?

A perecet inkább te edd meg!

Az állatkerti állatok étrendjét gondos tervezőmunkával állapítják meg a hozzáértő szakemberek, az állatgondozók, a takarmányokért felelős dolgozók és az állatorvosok. Természetesen vannak egyszerűen összeállítható menük: egy nagytestű növényevő például valószínűleg szénát és lucernát, esetleg lombot kap legnagyobb mennyiségben – de nem mindegy, hogy milyen minőségűt! Kiegészítésként persze itt is találunk zöldségeket, gyümölcsöket, ám itt sem bármit, bármennyit és bármikor.

Ha utánozni akarsz...

zsával megkínárod őket, annak biztosan örülni fognak.

Simogatás mindenáron?

Az egyik legnépszerűbb terület az Állatkertben az Állatsimogató – bizonyára Te is voltál már ott. Ez a szabadon látogatható kifutó éppen azért jött létre, hogy mindenki testközelbe kerülhessen az állatokkal. A Simogató lakóit is úgy válogattuk össze, hogy bírják a sok-sok ember közelségét, de ügyeltünk arra is, hogy legyenek csak az állatok számára megközelíthető részek – ha esetleg elunnák a tömeget, akkor lehetőségük legyen elbújni, pihenni egy kicsit. Az

Csendben, lassan...

általános állatkerti illetan itt, a Simogatóban különösen fontos szerepet kap, hiszen ha mi meg tudjuk érinteni az állatokat, akkor ők is minket – azaz a balesetek veszélye is nagyobb. Persze nem kell vérszomjas kecskékre vagy támadókedvű számarra gondolni, de elég, ha ezek a patás jószágok ijedtükben hátrarúgnak, máris kész a baj.

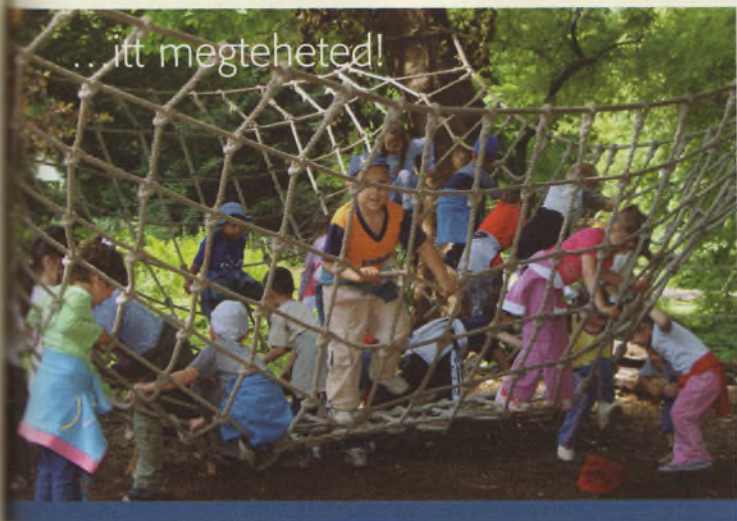
Csendben, lassan, szemből!

Hogy ezt elkerüld, három arany szabályt érdemes betartani: csendben, lassan, szemből! Aki így közelít az állatokhoz, annak semmi félnivalója nem lehet, nem riaszthatja meg őket. A zoo-csemegét az itt élők is szeretik, sőt, néha szemtelenül követelik is. Itt van azonban a bökkenő: a Simogatóba bevitt zoo-csemegés zacskók ugyanolyan vonzóak lehetnek az állatoknak, mint a bennük rejlő eledel, ezért gyakran megszerzik és elrágják azokat is. Ugye, nem is kell mondanunk, hogy a papírzacskó (rosszabb esetben a műanyag tasak) nem állati táplálék? Ha csak egy marékkal viszel be a finomságból, elkerülheted, hogy pimasz kecskék gyűrűjében találj magad, akik még a kabátod ujját is le akarják rágni!

Virágot ne itt szedj!

Az Állatkert parkja nem csupán szép háttér az állattartáshoz, hanem értékes növényteni gyűjtemény is, ráadásul az egész terület természetvédelmi oltalom alatt áll (erről magad is meggyőződhetesz, hiszen sok helyen találod meg a természetvédelmi területet jelző kocsagos táblát). A virágok, levelek letépése nem csupán díszektől fosztja meg a Kertet, hanem rongálásnak is minősül – ha ilyet látsz, szólj rá Te is a ren-

...itt megleheted!

detlenkedőre! Más módon is segíthetsz, hogy a park mindig szép legyen. A szemetelés bizony sok problémát okoz nekünk, mert bár sok gyűjtőedény áll rendelkezésre, mégsem mindenki talál bele ezekbe. Reméljük, Te ne csak erre ügyelj, hanem arra is, hogy a műanyag (PET) üdítőspalackokat a külön erre való, sárga tartályokba dobd!

Léggömböt csak kifelé vegyéi!

Van néhány játék, amihez a gyerekek nagyon ragaszkodnak, ilyen például a léggömb és a labda. Ezek nem valók állatkertbe, még akkor sem, ha a bejáraton kívül, a Ligetben árulják őket! Mindkettő megijesztheti az állatokat: színesek, furcsán mozognak, tehát egy állat számára riasztóak, idegesítőek lehetnek. Nem is beszélve arról, hogy egy lufi kipukkanása mekkora riadalmat kelt! Ha Te lennél az állatkert-lakók bőrében, mit gondolnál a hirtelen durranásról? Puska lövés volt? Jönnek az orvvadászok? A labda más módon tehet kárt kedvenceinkben: ha beesik egy kifutóba, vagy esetleg valamelyik állat lenyeli, komoly problémákat,

...szemből!

Pogácsát a majomnak!

A ragadozók étrendjét sokszor egy legyintéssel elintézzük: hús, mi lenne más? Pedig itt is szükséges a különböző vitaminok, ásványi anyagok biztosítása, ha máshogy nem megy, akkor az ételbe keverve. És akkor még nem beszéltünk a speciális, külön egy-egy állatfajnak kitalált csemegékről, pedig minden állatházban készül legalább egy ilyen „koktél”. A legáltalánosabb talán a lágyeleség: ezt sok madár és kisebb emlős étrendjében fellelhetjük. A lágyeleség tartalmazhat túró, tojást főve vagy nyersen, főtt vagy nyers darált húst, reszelt sajtot, reszelt zöldségeket, gyümölcsöket, sokszor számunkra furcsa összeállításban. Egy másik specialitás a majompogácsa, amelyet minden reggel frissen sütnék a takarmánykonyha dolgozói különféle magvakból, darából, mazsolából, szőlőcukorból, élesztőből, tejporból.

Készül a gorilla ebédje

A tintahaltól a vörösborig

Egy-egy gondosan összeállított diéta biztosítja az állatok egészségét, jó kondícióját. Ehhez közel 270 féle takarmánynak kell folyamatosan rendelkezésre állnia, a tintahaltól kezdve a szamócán keresztül a vörösborig. (Ez utóbbit a főemlősök, azaz a majmok kapják, teával jól felhígítva, csersavforrásként!) Képzeld csak el, mennyi mindenre kell odafigyelni egy igazán „állati jó” menü összeválogatásakor! A látogatók által adott percek, ropi (hogy csak a legáltalánosabbakat említsük) egyáltalán nem része a tervezett étrendnek, így könnyen megbetegítheti állatainkat. Sajnos sokszor kell állatorvosi segítség egy-egy túletetett vagy tiltott dologgal kínált állatunknak, sőt, előfordult már ebből eredő haláleset is. A tiltóablakat tehát nem viccből és nem „kitalásból” tesszük ki bizonyos állatok kifutójához, csupán szeretnénk, ha egészségesegek maradnának!

Zebulon vagyok!

Segítek, hogy könnyen eligazodj az állatkerti szabályok között, melyek gondtalanná teszik a látogatást. Elmondom, mit teszek és mi mindent tehetek itt!

ZOO KRESZ

Vendégségben az Állatkertben

Állatot nem hozok be.

Kedvenc háziállatomat inkább otthon hagyom, hogy ne zavarja az itt lakókat, és nehogy betegséget okozzon.

Sohasem nyúlok be az állatokhoz.

Bár kedvelem itteni barátaimat, mégse nyúlok be a kuckójukba. Sokan közülük ijedősek, vagy hamar felmergesednek, és olyankor harapnak, csipnek, karmolnak. Ezért nekem kell elővigyázatosnak lennem!

Nem nyúlok az elektromos kerítéshez.

A villanypásztor nem bánt, ha én sem bántom. Inkább békén hagyom, nem nyúlok hozzá, nehogy megsérüljek tőle.

Az utakon maradok.

A látogatói utakat nekem építették, hogy kényelmesen, biztonságban sétálhassak, és mindent jól lássak. Ezért nem is térek le azokról.

Psszt!

A barátaim érzékenyek. Ha kiabálok, megijednek, elbűnnek, és lehet, hogy egész nap elő sem jönnek.

Nem zavarom az állatokat.

Ha néhány barátom alszik, fekszik, nem dobálom őket, nem ütögetem az elválasztó üveget. Ki szereti, ha pihenés közben zavarják?!

Az állatokra veszélyes játékaimat kint hagyom.

A labda, a vízpisztoly és a lufi csak nekünk játék, barátaink számára inkább ijesztő és veszélyes. Ha kidurran, halálra rémülnek tőle, ha lenyelik, el is pusztulhatnak.

Nem bántom a növényeket.

Milyen gyönyörű díszei az állatkertnek a növények! Ők is élőlények, ezért nem bántom, töröm, tépkedem őket.

Nem szemetelek.

Én a saját otthonomban sem szórom szét a szemetet. Így itt, a vendéglátóim otthonában sem teszem.

Nem dohányzom.

Állatkerti barátaink nem szeretik a cigarettafüstöt. Ezért cigarettázní, pipázni náluk csak a kijelölt dohányzóhelyeken lehet.

Gyalogolok.

Görkoresolyám, biciklim kint hagyom, mert a látogatótársaimat és az állatokat is zavarja és balesetveszélyes.

A szabadon lévő állatokat nem kergetem.

A kifutókon kívül is találkozhatok állatokkal, őket sem zavarom.

Megfigyelem az állatokat.

Érdemes hosszabb ideig figyelni az állatok életét, viselkedését, mert sok érdekességet láthatok.

Elolvassom a táblákat.

Mindig elolvasom az információs táblákat, ahonnan rengeteg érdekességet tudok meg az itt lakókról.

Bátran kérdezhetek.

Ha megkérek egy gondozót, meséljen kedvencéről, mindig nagyon készséges, és rengeteg állatkerti "titkot" tudok meg tőle.

Részt vehetek a programokon.

Sose mulasztom el az izgalmas állatkerti bemutatókat és programokat.

Írhatok a vendégeknyvvbe.

Ha észrevételeim, másokkal is megosztható tapasztalatom van, azokat beírom az állatkerti vendégeknyvvbe.

Támogatom az Állatkertet.

Adóm 1%-ának felajánlásával is támogatom az állatkert fejlesztését.
Adószám: 15490658-2-42

Örökbefogadó lehetek.

Kedvenc állatomat akár örökbe is fogadhatom, és így egy évig a nevelőszülője lehetek.

Odafigyelek a gyerekekre.

A kisebbekre mindig vigyáznunk kell, mert ők még nem ismerhetik az állatkerti vendégeskedés szabályait.

Védem a környezetem.

Itt szelektíven gyűjtjük a szemetet. Én is szétválogatva dobom a megfelelő kukába a hulladékot.

Válthatok bérletet.

Ha éves bérletet váltok az Állatkertbe, bármikor meglátogathatom kis barátaimat.

Zoocsemegével etethetek.

Az állatok a gondozóiktól minden fontos táplálékot megkapnak, ezért én csak zoocsemegével kínálom őket.

A Látogatói szabályzat értünk született és mindannyiunkra vonatkozik, ezért én betartom az itt leírtakat!

A virágokban csak
gyönyörködj...

... de ne szedd le őket!

akár az állat vesztét is okozhatja. Ez utóbbi sajnos nem túlzás, Süsü nevű vízilóvikánk éppen egy ilyen bepottyant (bedobott?) gumilabdától kapott halálos bélelzáródást.

A majom nem Te vagy!

Mászni jó, de nem mindenhol szabad, s nem véletlenül! A kijelölt sétautak, a sziklán vezető út biztonságos, ám ha külön expedíciót szervezel, könnyen bajod eshet. Számos helyen alkalmas nyílik kipróbálni, milyen lehet majomként, lajhárként, macskaként kúszni-mászni: ezek a Zoolimpiai állomások, ahol összemérheted képességeidet az állatokéival. Más kérdés, hogy sokan azért próbálnak a rácson túlra jutni, hogy kipróbálják, valóban ráz-e az elektromos kerítés, vagyis a villanypásztor. Eláruhatjuk: tényleg ráz, és ezt az állataink hamar megtanulják. Reméljük, Ti úgy is elhiszitek, ha nem fogjátok meg, hiszen a bölcs nem csak a saját kárán okul.

Zebulontól tehát tanulhatnak kicsik és nagyok: érdemes jól viselkedni, hiszen a szabályok a Ti biztonságotokért ké-

Zoo-csemege: a megalkuvó megoldás

Mi a helyzet a zoo-csemegevel? – kérdezhetitek jogosan. Ez bizony félmegoldás: etetésnek etetés, de talán nem annyira káros, mint az adalékanyagoktól hemzsegő emberi eledelek. Ám itt is van egy bökkenő: a mennyiség. Egy-egy napra csak egy bizonyos mennyiségű zoo-csemegevel készülünk, amennyiről azt gondoljuk, hogy még nem károsítja állataink egészségét. Ha ez elfogy, akkor aznap már nem lehet többet beszerezni a büfékben – és ez sokszor nagy felháborodást okoz a látogatók között. Ugye, Te megérted, hogy miért nem lehet a végtelenségig etetni? Nagyjából úgy kell elképzelni a zoo-csemege és a normál állati étrend viszonyát, mint az egészséges emberi táplálkozás és a csoki kapcsolatát. Ha valaki ügyel az étrendjére, az megengedhet magának egy-két falat csokit is, de ha mindenkitől, aki az utcán szembejön, kapnál egy táblával (és meg is kéne enned), bizony hamar megbetegednél!

szültek, és talán több izgalmas látnivalóval találkoztok állatkerti látogatásotok során.

Legyetek holnap Ti is szívesen látott vendégeink!

Pávát szabadon is láthatsz az Állatkertben

Állatkerti részletek

Ismered az Állatkertet? Biztos? Most próbára teheted a megfigyelőképességed. Próbáld meg kitalálni, hogy az Állatkert melyik részén készültek a fényképek! (Ha nem sikerül, segít egy tükör!)

Madárszapor (Mocsa Árténa és Lepkekert között)

Teknősbicsej feje (Mocsa-i teknősök tava)

Terebessfal-részlet (Vizparti Élert Ház)

Oroszlánszapor szaga (Orszákhirtő)

Íriszirtus tava (Pálmarház mögötti Őzempert-szapor falaszta)

Kaffaszapor hórszja (Bárpri Ház)

Madárbok-szapor szemei (Fokapu)

Oroszlános kút (Oroszlánkirtő)

Magolj, bagoly

– színész lesz belőled!

Kesztyű = élelem!

Műsorunk címe „Állatok akcióban”, ám a valóságban káprázatos cirkuszi produkciót, akciót és attrakciót biztosan nem lát benne a közönség. Bemutatónknak ugyanis nem az a célja hogy bohócot csináljunk az állatból, hanem az adott fajra jellemző természetes viselkedést, mozgást és táplálkozást ismertessük meg a nézővel

Ezt a műsort azért hoztuk létre, mert mire a látogatók többsége az Állatkertbe érkezik (9 órakor nyitunk), a reggeli etetés általában már megtörtént, és csupa jóllakott, lusta állatot láthatnak, természetesen a kifutó legtávolabbi végében. Ezzel szemben a bemutató műsorában testközelből, szinte centiméterekről találkozhatnak a szőröstollas szereplőkkel. Ezek nem szelíd állatok, csak valamennyire kezelhetőek, és természetesen nem szeretik, hogyha az ember simogatja őket (ez főleg a madarakra vonatkozik). De vajon akkor hogyan érjük el azt, hogy ezek a „nem szelíd” állatok mindenféle kényszer nélkül, saját maguktól elviseljék az ember közelségét, mozogjanak és táplálkozzanak a közönség előtt?

Röptetésre készen: Bálint, az uhu „tanára” kezén

Bálint, a bagoly

Emeljük ki egy példát! A műsorban általában öt állat szerepel; az első egy nagytestű hazai bagolyfaj, az uhu. Ez a nagy bagoly itt kelt ki a tojásból a Fővárosi Állat- és Növénykertben, 2001. február 14-én, ezért a Bálint nevet kapta. Kéthetes korában (nem kis harc árán) elvettük a tojó madártól, s ettől kezdve ember nevelte, ami a következőképpen történt. Az ápolói szoba ablakába csinos kis műfészket készítettünk. Elhúztuk a függönyt, hogy a kisbagoly lássa a látogatókat. Az üveg megakadályozta a látogatókat abban, hogy hozzáérhessenek a madárhoz. Hiába kopogtattak az üvegen, Bálint ezt nem vette

Ha eléred a pózna végét, mássz tovább a kötélén!

zokon, sőt hozzá is szokott az ember közelségéhez. Ha az arra kijelölt ápoló ment oda hozzá, akkor jutalomfalatként kapott valamilyen táplálékot, általában egeret.

Gondolkozzunk a madár agyával! Mit gondolhat egy kéthetes fióka, amikor az ápoló látványa és közeledése számára pozitív élménnyel (étel!!!) párosul? „Jönnek már! Jó fejek! Enni kapok!!! Hurrá!” A madarat soha nem csaptuk be, tehát közeledésünk számára mindig kedvező élményt jelentett.

Kesztyű = élelem

Nőtt, nőtt, nevelkedett a fióka. Ekkor már hozzá kellett szoktatni őt a dobozba helyezéshez, hiszen valamilyen módon szállítani is kell a műsor helyszínére/ről. Nagyon finoman, a csüd hátsó részéhez nyúlunk egy vastag kesztyűvel. Ezt a kismadár automatikus hátralépéssel viszonzozza, így fellép a kesztyűre. A kesztyű-

Az ormányosmacinak nincs lámpaláza

Zsonglörködés hallal:
a kormoránnak
semmiség

ről való leléptetés ugyanilyen módon történik, a dobozban keresztként található ülőrúdra. A dobozban töltött néhány perc után ismét jutalmazzuk a madarat, napról napra nyújtva a benntöltött időt – akár félórára is. Tulajdonképpen ezzel a dobozhoz való szoktatás meg is történt, és a madár szállítható a közönség elé, a bemutató helyszínére.

Mérlegen az artisták

Madarainkat általában fiókakortól, emlőseinket néhány hetes (esetleg szemnyitós) kortól neveljük, idomítjuk. Persze nem mindig sikerül tökéletesen a szereplésük a közönség előtt, hiszen nem gépekkel dolgozunk, nekik is lehetnek rossz napjaik... Érzékenyek az időjárásváltozásra, frontok érkezésére, hőmérsékletre, sőt az előző napi táplálék mennyiségére is, ezért naponta műsorkezdés előtt pontos testsúlymérésre van szükség. Ezt egy naplóba jegyezzük, és az előző napokhoz viszonyítjuk, esetleg jegyzetként az állat kedélyállapotát is rögzítjük.

Ez abban az életkorában történt, amikor még nem volt teljesen röpképes. A közönség természetesen kíváncsi, hogy mi van a dobozban. Természetesen meg is mutatjuk nekik: kivesszük a kisbaglyot az előbb már ismertetett módon (átlép-

Ismerkedés testközelből: hát ilyen helyes kis állat a görény?

tetéssel). A közönség előtt is jutalmazzuk, szigorúan kesztyűből – tehát a kismadár ragaszkodni a fog a kesztyűhöz. Néhány nap elteltével már annyira szereti a kesztyűt, hogy magától fog a kesztyűre repülni, közönségtől és ápolótól nem fél, tehát kész a szereplésre, a bemutatóban való részvételre.

Nekik is lehet rossz napjuk

A műsorban a madarat táplálkozás és mozgás közben mutatjuk be, hiszen az volt az eredeti célunk, hogy minél közelebbről láthassa a látogató, ne csak a

röpdé túlsó végében ücsörögve. A pusztá bemutatáson túl ismeretterjesztő előadást is tartunk a műsorban az állatról, amely a madár elterjedését, természetvédelmi értékét, életmódját, érzékszerveit, és a róla terjedő tévhiteket, babonákat is bemutatja. A műsorban egyszerre mindig csak egy állat szerepel. Váltáskor egy kis szünet következik, ami remek alkalom a látogatói kérdésekre – természetesen pontos, megbízható válaszadással.

Szeszélyes sztárok, fegyelmezett közönség

Mivel az állataink teljesen szabadon közlekednek a közönség előtt, volt már példa kisebb szökésekre. A kormoránt a Városligeti-tóról, a hollót a Kert másik végéből, az uhut pedig (négy nap múlva) az ötödik ke-

rület egyik bérházának tetejéről kellett visszavarázsolni kommandós akcióval.

Ha az ormányosmaci nem hajlandó végigmenni a kötélén, a szokásos ismertető nem marad el, de megvárjuk, amíg magától lejön a bambuszrúd tetejéről, visszamászik a szállítódobozába, és néhány perc múlva megpróbáljuk a feladatát újra végrehajtani vele, természetesen mindenféle erő-

Jancsi a mérlegen: testsúlyellenőrzés a fellépés előtt

Állatok akcióban

Az Állatok akcióban című műsor 1997 óta működik sikeresen a Fővárosi Állat- és Növénykertben, márciustól októberig, a nyári időszakban naponta kétszer (11.30, 14.30) tavasszal és ősszel naponta egyszer (11.30), a közönség teljes meglegedésére. Kezdetben a Flamingógyepen tartottuk a bemutatókat, de 2002 óta a külön e célra épült Noé Aréna áll rendelkezésünkre. Ezekkel a szelíd állatokkal három szakápoló foglalkozik. A bemutatóban ugyan csak öt állat szerepel, de ehhez váltótársakra is szükség van, így összesen a következő állatokkal dolgozunk:

- 2 bagoly (Bálint, Huba)
- 2 kormorán (Kacsa I, Kacsa II.)
- 2 holló (Tamara, a másiknak még nincs neve)
- 2 ormányosmedve (Füstös, Pippin)
- 2 görény (Berci, Endre)
- 2 kacagó jancsi (Kisjancsi, Nagyjancsi)
- 1 patkány (Pestiske)

Aki még nem látta a műsort, azt szeretettel várja a Fővárosi Állat- és Növénykert bemutatós csapata!

Basa István
 állatgondozó, programasszisztens
 Fővárosi Állat- és Növénykert
 1146 Budapest, Állatkerti krt. 6-12.
 Tel.: (06-1) 273-4900/145

a **MANDRILL** álarca

A világ legszínesebb majma a Budapesti Állatkertben

Nagyon sokféle színgompás állatot ismerünk, főleg madarakat, kétéltűeket, halakat, hüllőket és rovarokat, ám az merőben szokatlan, hogy egy kifejezetten rikító színezetű emlőssel találkozzon az ember. Pedig állatkertekben sétálva – így a Budapesti Kertben is – nem reménytelen vállalkozás találkozni a világ legszínesebb majmaival

Hogy milyen egy mandrill? A kifejlett hím, pláne ha ő a csapat vezére, lenyűgöző. Termetre kétszer akkora, mint a nőstények, s egészen hihetetlen színek díszítik pofáját és ülepét: feltűnően élénk vörös és ibolyás-, illetve égszínkék árnyalatok. Állát narancssárga színű szakáll keretezi, a fejtetőt pedig barna taraj díszíti. A legerőteljesebb színeik az ivarérett, domináns hímeknek vannak. A még fiatal, illetve alárendelt hímek és a nőstények sokkal halványabb színezetűek, az utóbbiak pofája inkább barnásfekete. Az újszülött kismajmok a páviánféléknél megszokott fekete bundában, rózsaszín arcbőrrel jönnek a világra. Körülbelül két hónapos korukban kezd a szőrzetük színe az idősebb majmokéra hasonlítani.

A hím hátsó felén megismétlődnek az arc színei

A mandrillcsecsemőt az anyja egy pillanatra sem hagyja magára

Az őserdő sötétjében

Hogy megérthessük a színek jelentőségét a mandrillok életében, meg kell ismernünk környezetüket, természetes élőhelyük adottságait, életmódjukat. Afrika egy jól körülhatárolható vidékén élnek: a trópusi esőerdőkkel borított Kameruni-hegység területén. Az ilyen esőerdők a talajszinten nagyon árnyékosak. Gondoljuk el, hogy milyen kevés fény jut ott a talajra, ahol 2-3 szintben záródik a fák lombkoronája, s a legmagasabb fák akár 60 méteresek is lehetnek: bizony még délben sem jutnak le a nap sugarai akadálytalanul a talajra! A mandrillok itt keresgélnek táplálékukat,

Mélyen ülő szemei miatt arc-kifejezésében van valami ördögi

aminek összegyűjtéséhez akár 8 km-t is vonulhatnak naponta. Áprilistól októberig gyűjtik elsősorban a földről az ennivalót: magvakat, gyökereket, gumókat, hajtásokat de rovarokat, pókokat, kisebb emlősöket, sőt hüllőket (akár kígyókat!) is szívesen fogyasztanak.

Messziről is látható

Napfelkelte után veszi kezdetét az élelemkereső portya, amelyet a domináns hím vezet. Őt követi a kb. 20-30 fős, nőstényekből, fiatalabb hímekből és kölykökből álló csapat. Ha szem előtt tévesztenék egymást – ami ebben a fényszegény környezetben gyakorta megesik –, legkönnyebben a vezér rikító színeit veszik észre. Ha messzebbre kóboroltak, a csapat tagjai különféle mormogó hangokkal és kiáltásokkal tartják a kapcsolatot vezetőjükkel.

Fele-ség: a nőstény feleakkora, mint hím

zárólag a vezérhím párosodhat a nőstényekkel így csak neki lehetnek kölykei – viszont az el-lenséggel is (mely leggyak-rabban leopárd) neki kell szem-beszállni! A Budapesti Állat-kertben is csak a csapatvezér-nek lehetnek utódai. Most ugyan három alig színes nő-stény látható csak a Kertben, de várjuk az új háremurat, aki re-mélhetőleg elődeihez hason-lóan tiszteletet parancsoló mé-retével és pompás színezetével kápráztatja majd el nősténye-inket.

Törzskönyvezett majmok

A Budapesti Állatkertnek kiemel-kedő szerepe van a mandrillok állatkerti tenyésztése szempont-jából. Itt vezetik ugyanis az euró-pai állatkertekben élő mandrillok törzskönyvét: a Budapesti Állat-

Október és március között ér-nek ezen a vidéken a gyümöl-csök. Ilyenkor még ezek a nagytestű majmok is (a kifejlett hímek átlagosan 25-30 kilósak, de az eddig mért legsúlyosabb hím elérte az 56 kg-ot is) fel-másznak a fákra, és jól belak-mároznak a finom termésekből. Természetesen a kisebb súlyú nőstények, kölykök könnyeb-ben jutnak fel a magasabb ágak-ra, ahol az akrobaták ügyessé-gével vetik ágról ágra magukat. Ejszakára mindig fákra költöz-nek, a nőstények és a kölykök a magasabb ágakon, a hímek az alacsonyabbakon pihennek.

Ugye, szép vagyok?

A hímek feltűnő színezetének van még egy fontos szerepe: vonzóvá teszi őket a nőstények előtt! Az erős, védelmező, köve-tendő vezető a nőstények sze-mében mindig a legfeltűnőbb színezetű hím, így az ilyen ál-latokhoz csatlakoznak, illetve az ő csapatában maradnak meg a mandrill-lányok. A fiatalabb, kevésbé színes hímekkel is élénk színein keresztül tudatja vezető szerepét a domináns hím. A magas rangnak komoly következménye van: nemcsak ő vezeti a csapatot a táplálék-szerző portyák során, hanem ki-

A tágas kifutót vizesárok és villany-pásztor határolja

A kicsinyét nevelő anya idősebb kölykével is szoros kapcsolatot tart

kert egyik körzetvezetője, Vidá-kovits István a faj ún. kurátora. Ő tartja nyilván az állományt, hogy milyen „családból” szá-rmaznak, azaz milyen genetikai ál-lománnyal rendelkeznek az euró-pai állatkertekben élő mand-rillok, ő dönt a „házassági” kér-désekben, azaz: a különféle nő-sténycsapatokhoz génállományát tekintve melyik hím illik a legin-kább.

Ez azért nagyon fontos, mert ezeknek a majmoknak a va-donbeli egyedszáma az orvva-dászatnak és az ember élőhely-romboló, esőerdő-pusztító tevé-kenységének következtében gyor-san csökken. Így elképzelhető, hogy egyszer szükség lesz az állatkertekben született mand-rillok természetvédelmi terüle-tekre történő visszatelepítésére, aminek pedig feltétele a majmok minél változatosabb genetikai sokszínűségének fenntartása.

Engem vigyél magaddal!

Hiányzik még valamelyik Süni?
Esetleg szívesen megismernéd
a Vadon magazint?
Nem akarsz műanyag szatyrokat elfogadni?
Szereted a kérdezz-felelek játékokat?

Most mi mindenen segíthetünk!
Rendeld meg a Süni Egyesület
„Engem vigyél magaddal” csomagját!
1830 Ft+ posta- és
csomagolási költségért, választhatsz
– a Süni és a Vadon magazin régebbi
számaiból 2-2 példányt,
– 1 csomag játékkártyát
(természetismereti kérdések
és válaszok vannak rajtuk),
– elküldjük Neked ezt a szép
vászonszatyrot,
– A Süni Füzetek negyedik, társállattartási
etikával foglalkozó számát.

A vászontáska használatával egy év alatt
rengeteg műanyagszemét keletkezését
akadályozod meg.

A szatyor hátoldalán hasznos tanácsokat
olvashatsz a környezetbarát vásárlásról.

Megrendelem az „Engem vigyél magaddal” csomagot.

Név:

Cím:

A csomagban a Süni magazin számait,

a Vadon magazin

számait, és a kártyát kérem.

Az 1830 Ft+ posta- és csomagolási
költséget a csomag átvételkor fizetem.

A Csomag e-mailen is megrendelhető:
kgy.pan@zpok.hu címen a fenti adatok közlésével,
személyes átvétel esetén telefonos időpont-egyeztetést
kérünk.

Következő számunk tartalmából

A SIVATAG HEVE

Mindenki tudja, milyen
a sivatag: forró, száraz,
homokos, sehol egy
növény. Esetleg sziklás,
kavicsos, éjszaka jég-
hideg, és néha ellepik
a színes virágok. Nicsak,
ott egy állat is: teve,
kenguru, vagy apróka
róka hatalmas fülekkel;
rengeteg gyík, kígyó,
skorpió és bogár, és
(ki hitte volna!) még
béka is – nem is olyan
kihalt, egyhangú táj ez
a sivatag! Következő
számunkban sivatagi
portyára indulunk.
Felkeressük a Föld leg-
melegebb, legszárazabb
élőhelyeit: Afrikában,
Ázsiában, Amerikában,
Ausztráliában, a magyar
Alföldön és a lakásunk
ablakpárkányán!

SÜNI
A Göncöl Alapítvány, a Fővárosi Állat- és
Növénykert és a Süni Egyesület kéthavi folyóirata
XXI. évfolyam 2006/4. szám

Nemzeti Kulturális Alapprogram

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

Címlapon: Orángutánok
(Bagosi Zoltán felvétele),
hátlapon: Virágzó kaktusz
(Czéher György felvétele)

Kiadja a Göncöl Alapítvány (2600 Vác, Ilona u. 3.), az IUCN tagja
Felelős kiadó: Kiszél Vilmos, a Göncöl Alapítvány elnöke
Főszerkesztő: Mirtse Zsuzsa (mirtsezsuzsa@vadon.hu)
Szerkesztő-olvasószerkesztő: Mirtse Áron (mirtsearon@vadon.hu)
Tudományos szerkesztő: Kovács Zsolt (kovacszsolt@vadon.hu)
Művészeti vezető: Oláh Csaba (olah.csaba@yahoo.com)
Nyomdai előkészítés: HVGPress • Nyomda: Arrabona Print Nyomda
Felelős vezető: Ványik László ügyvezető, (info@arrabonaprint.hu)
Titkárságvezető: Fliegl Mónika
Terjesztés: Kovács Gyula (kgy.pan@freemail.hu)
Nagyimihály Szilvia (sznagyimihaly@freemail.hu)
A szerkesztőség címe: 1054 Budapest, Pesti Barnabás u. 6.
Levél cím: 1242 Budapest, Pf.: 455. Tel./fax: 266-5449 • E-mail: szerk@vadon.hu

A lap fő támogatói:
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Nemzeti Kulturális Alapprogram,
Miniszterelnöki Hivatal, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma,
Oktatási Minisztérium, ÖKO-Pannon Kht.

Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt., a regionális részvénnytársaságok,
a Budapesti Hírker Rt. Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Levél- és
Hírlapüzletági Igazgatósága (LHI).

Belföldi előfizetés: Budapesten az LHI ügyfélszolgálati irodáinál,
a hírlapkézbesítőknel, a Hírlapelőfizetési Irodában (HELIR - Budapest, Orczy
tér 1., levél cím: HELIR 1900 Budapest), vidéken a postáknál és a kézbesítőknel.
Külföldi előfizetés: a Hírlapelőfizetési Irodában
(HELIR - Budapest, VIII. Orczy tér 1.,
levél cím: HELIR 1900 Budapest) ISSN: 1585-907X

Ez az újság újrahasznosított papírból készült. E célból fát nem vágtak ki.

Élj úgy, mint az erdő - és az erdő is élni fog!

**A fák nem szemetelnek.
Amit elhullatnak, később újra felhasználják.**
A keletkezett hulladékot gyűjtsd szelektíven, hogy újra termék,
és ne szemét legyen belőle!

A fák tudják a titkot.

Annyit vesznek el, amennyire szükségük van.

A vásárló hulladékot is vesz. Vásárolj annyit és úgy,
hogy kevesebb szemét keletkezzék!

Magyarországon az ÖKO-Pannon Kht. koordinálja az újrahasznosításra kerülő papír 60%-ának, más csomagolási anyagok 90%-ának szelektív összegyűjtését és újrahasznosító-üzemekbe történő továbbítását.

Következő számunkban:
A sivatag heve

20064

9 771585 907008